

VADER DAG

1. Hoe langer je wegblijft, hoe vaker je er bent. Daarnet in de boekhandel ook weer. Je vader ik heb hem gezien bij de bezetting op de vlucht naar Frankrijk. In Poperinge gingen onze wegen uiteen. De man die het zei zocht de Belydenissen van Augustinus. Hij ging door met een flinterdun werkje over Plotinus en het Ene. Ik zocht er Capote. Ze hadden hem niet. Ik vertrok met Heller. Cultboeken lees ik twintig jaar na de hype. De Da Vinci Code van Dan Brown is een hype. Kardinaal Arinze roept alle gelovigen op om het boek te boycotten en de verfilming ervan te doen verbieden. Volgens de leider van de Vaticaanse Congregatie voor Goddelijke Eredienst is het boek blasfemisch en schendt het de rechten van de gelovigen.

2. De rechten van de gelovigen. Vierhonderd en zes jaar geleden belandde Giordano Bruno op de brandstapel in Rome. Eerst hadden ze hem acht jaar in de kerkers van hun Heilige Inquisitie laten wegwijnen. Giordano had als priester heel Europa rondgereisd. Een Venetiaans edelman had hem naar de Dogenstad gelokt om door hem onderwezen te worden in de zwarte kunst. Hierin teleurgesteld had hij Bruno verraden aan de Inquisitie. Giordano Bruno zag de hele natuur als één organisme waarvan de delen weer gehelen zijn. Zoals de natuur afdaalt van het grootste tot in het kleinste, zo moet de filosoof dezelfde weg afleggen met behulp van zijn rede. De grote samenhang zal hem dan duidelijk worden. Over wijzen als Bruno had ik het met jou willen hebben. De voornaamste werken van Bruno zijn geschreven in dialoogvorm en hebben naar het schijnt een grote literaire waarde. Zijn invloed op latere filosofen is groot met name op Leibniz, Spinoza en, Schelling. Heb je wat van hem gelezen? Ik vind er niks van terug in je boeken. Te kettters?

3. In encyclopedieën zit Bruno Giordano, doopnaam Filippo, geklemd tussen Brouwer, Luitzen Egbertus Jan Nederlands wiskundige grondlegger van de topologie en van de intuïtionistische wiskunde en Brunschvicq Léon, Frans filosoof die elke openbaringsgodsdienst verwerpt en de rede zelf aanwijst als de grond van de werkelijkheid. Brunschvicq, geboren in 1869 en gestorven in 1944 ik vertel je niet hoe. Jij had geluk. Je vluchtte naar Paimpol. Voor zover ik in de boekhandel vandaag verneem langs Poperinge dus.

4. Ik wist niet dat je rookte. Gezien bij het bekijken van die oude familiefilms waarop je Hitler parodieert. Ik bekijk ze nu en dan op mijn laptop in zwartwit. Heel even doe je gek, dan ben je weer weg. Het zijn de enige bewegende beelden die ik van je heb. Je knipoogt, er is geen klank, je stem ken ik niet. Je oogt als een acteur uit de jaren vijftig. Het haar achterover in de gel. Je bent niet om aan te zien zo stijf in het pak. Kon het echt niet wat sportiever?

5. Dat je rookt valt me tegen. Twee vrienden heb ik vorig jaar zien doodgaan aan wat er op hun pakjes stond. Na hun bezoek smaakten de Conférenceperen in huis naar as. Nee, dat je rookt valt me tegen.

6. Van de oude magazijnen maken ze nu dure lofts. Voor mij niet gelaten. Het is dat of finaal afsmijten. De weverij wordt een theaterdecor, de ververij een exporuimte. Alleen in de spinnerij rest er nu nog enige mechanische precisienijverheid, ruik ik de geur van weleer. Stof en smeer. De nieuwe eigenaars tonen me wat ik al ken. De plekjes waar ik me wegstak. Waar ik vruchteloos op je wachtte. Dat je achter een

getouw opduiken zou. Als een duivelse Bommel, tronend in een bobijnkarretje. Iedereen heeft een vader. Dood of levend.

7. Voetballen met de neven en de schoolmakers op de grote binnenkoer van de fabriek. Onze ontdekkingsstochten over de kartelende daken, tot aan het klooster van de Arme Klaren. De laatste zuster Coletine is nu weg. Soeur Louis. Ze bidt voor mij het zal nodig zijn. Ze woont nu aan de overkant van mijn lieve tante in Sint Leonard, het rustoord van Louise Marie. Haar kamer daar is ruimer dan de cel die ze me ooit liet zien in het klooster. Geheime gangen onder de fabriek. Grootvader poot een paar fabrieken neer, jij zet zes kinderen op de planeet en dan muis je er zomaar vanonder, op je achtendertigste. Kijk zoiets vind ik nu totaal not done, vaderfiguur of niet het kan me niet schelen ik zeg het je. Verkenningrondes onder de refter en de smidse. Wat is dat met dat familieverhaal over die onontplofte Amerikaanse bom die hier begraven zou liggen midden in de tuin? Zal ik de Civiele Bescherming waarschuwen? Het Nationaal Rampenplan ontketenen? Was beter gebleven, dan hadden we tenminste geweten wat er echt van aan was.

8. Je kantoor aan de straatkant staat te koop. Krijgt blijkbaar maar geen nieuwe bestemming. Hééft ook maar één echte bestemming. Dat je er bent om me te ondervragen. Vaderlandse Geschiedenis. Boudewijn met de Bijl werd opgevolgd door Karel de Goede. Hij handhaafde het recht, verdedigde de armen, maakte zich aldus vijanden die hem vermoordden terwijl hij in een kapel in Brugge aan het bidden was. Het volk vereerde hem als een heilige en een martelaar.

9. Een martelaar. Stefanus was de eerste martelaar. Waarom noemde je me Stéphane? Dacht je aan Frans Vlaanderen? Aan Rijsel, aan Douai? Stefanus, Vita Fabulosa. Kort na zijn geboorte wordt Stefanus door de duivel ontvoerd. In de wieg blijft een ondergeschoven kind achter. Stefanus wordt door een hinde gevoed en door bisschop Julianus geadopteerd. Als jongeman keert hij terug naar zijn ouders, drijft de duivel uit het ondergeschoven kind. De demon (met hoorns, vleermuisvleugels en lange staart) vlucht weg. Aan tafel verandert Stefanus de wijn in bloed, ten teken van het martelaarschap. Na zijn steniging waken wilde dieren bij zijn lichaam. Zijn stoffelijk overschot wordt op 3 augustus 415 gevonden in Kafar Gamala, op vijftien kilometer van Jeruzalem. Overbrenging naar naar de berg Sion, vandaar naar Istanboel. In 560 weer op reis, nu naar San Lorenzo fuori le Mura, Rome. Op Stefanusdag slaan de knapen van Bohemen met Barbaratwijgen op de rug van meisjes. Wie in Viöl, Sleswijk als laatste zijn bed verlaat, moet in zijn nachthemd op een hooivork naar de bureu. De Stefanusdrank dateert al van de Karolingische periode, is daarmee de oudstre minnedronk. In Württemberg wordt aan armen een Stefanusbrood geschonken. Bloemen die op het Stefanus-altaar gelegd worden, genezen de zieken. De doeken van het Stefanusaltaar zijn geneeskrachtig. Boeren besprenkelen eten, schuren en velden met water dat op Stefanus-dag gewijd is om heksen en boze geesten af te zweren.

Wat moet ik met al die onzin? Had me dan tenminste Werther genoemd, Holden of Stephen. Of Stefan, zoals Stefan Hertmans. Klinkt stukken beter. Terug naar Merelbeke. Nee, terug naar Ronse. Je bent het echt niet ver gaan zoeken, padre padrone. Jij met je stomme Stéphane Mallarmé ook op je boekenplank. Wat voor ontoegankelijke vermaledijde vader denk je wel dat je bent?

10. Misschien vind ik een stroman voor die openbare verkoop, koop ik je kantoor.

Daar dan al je boeken weer bijeen. Definitieve vrijwillige ballingschap naar boekenland, onder je groene biblamp. Tot de fabriekssirene voor het laatst loeit, het boek dicht gaat. Samen jij en ik. Voor het eerst, voor het laatst, voor altijd. Stéphane, bedankt voor de naam. Waar haalde je het? De helft van de letters geef ik je terug. Dankjewel, ik brouw mijn naam zelf wel. Heel alleen en zonder jou zoals altijd. Dat onnozel accentje smijt ik weg. Doe ermee wat je niet laten kan. Geef het aan Mallarmé.

11. Stéphane Mallarmé. Mal armé? Ongewapend tegen het leven zonder jou. Ik schrijf je deze brieven als scharnieren overheen vijf generaties. Mallarmé als je het mij vraagt (je vraagt me nooit wat, vaders vragen hun kinderen altijd van alles, jij nooit) : gonflé, soufflé au fromage. Gezwollen gezwel.

*12. Het vlees is wrang, helaas! En ik las alle boeken.
Weg! Ver weg! Ik zie vogels hun vervoering zoeken.
Tussen het onbekend schuim en de hemelboog!
Niets, noch de oude tuinen spiegelend in het oog
Weerhoudt dit hart ervan om traag in zee te zinken
O nachten, noch de lamp met haar verlaten blinken
Op 't lege blad dat door de blankheid wordt behoed
Noch ook de jonge moeder die haar kindje voedt.
Ik wil vertrekken! Steamer, laat uw masthout deinen
En licht het anker naar exotische domeinen!*

'Zeebries'. Stéphane Mallarmé.

13. Wat moet je in 1923 op die steamer naar Buenos Aires, de SS Zeelandia? Ik heb je reisverhaal daarover voor me liggen. 'Naar en in Zuid-Amerika'. Uitgegeven door Boekdrukkerij Goebeert.

'Na 23 dagen waterreis komt de kust van Brazilië in 't zicht en rijst Pernambouco als uit de golven op. In de omliggende waters van deze groote Brazilaansche haven verblijven de haaien. Door de bewoners der kust wordt er duchtig jacht op gemaakt. Uit de ruggraat van die vreeselijke dieren worden allerschoonste en merkwaardige wandelstokken gemaakt. Deze worden zeer duur verkocht, zoodat de koene visschers er een goeden stuiver aan verdienen. De strijd tegen stormweders is van weinig beteekenis tegenover den strijd tegen een kudde haaien, welke vaak met woest geweld hun bootje aanvallen. Onder alle visschen is de haai de gevaarlijkste. Zijn muil staat sterk naar onder, zoodat hij zich om zijn prooi te happen op den rug legt. De haaien die de zee rond Pernambouco onveilig maken, tellen onder de wreedste. Door onvoorzichtigheid kwamen dan ook velen reeds om het leven. Een visscher welke, om een voetbad te nemen, het waagde beide beenen in zee te laten hangen, werd deze in eens afgebeten. Een man welke aan wal werkte viel door onvoorzichtigheid in het water. Pas was hij naar onder verdwenen of reeds kwam een groote vlek bloed toonen wat er gebeurd was. Erger nog: in het heldere water kon men de zeemonsters hun prooi zien verminken en verscheuren op verschrikkende wijze. Het hooren van dergelijke verhalen doet me naar verder reizen verlangen'.

14. Mij doen die reisnotities vooral verlangen naar vertellingen van jou, 's avonds naast mijn bed. Maar nee, je liet me stikken met Bob Morane. Waaraan stierf dat

kindje trouwens? Je laat me er het raden naar.

‘Enige uren voor we Montevideo bereikten, had er aan boord een sterfgeval plaats. In de nacht stierf een kindje in het hospitaal van ons schip. Daar binnen de vierentwintig uren het land zou bereikt zijn, werd het lichaampje niet in zee gelaten. Het was vreemd tegenover de wreede smart der treurende moeder de onverschilligheid van de zeelieden te zien.’

Oh wat leeze ik je gaarne, vader!
Ik wil dichter bij jou zijn
Ik wil al je avonturen hooren.

15. Een Bekende Vlaming maakt waterzooi in een tent op de markt. Ik wandel rond de tent met je achterkleinzoon. Aan de obelisk belooft iemand me een foto van jou, als student in Leuven. Plots opgedoken in oude papieren bij een verhuizing. Student? Leuven? Blijkens je muts op de foto zat je bij het Katholiek Vlaams Hoogstudenten Verbond, beweert de eerlijke vinder van mijn papieren papa. Het KVHV. Ik had het kunnen raden. De taele is het hele volk. Er was zo te lezen nog werk aan de taele. ‘Door onvoorzichtheid kwamen dan ook reeds velen om het leven’, schrijf je. Wie? Wat? Haaien? Mensen? Haaien als mensen, mensen als haaien?

Ik weet nu zeker dat papa (!) Hemingway zijn Oude Man van jou plagieerde. Als oorlogscorrespondent heeft hij bij de bevrijding van Parijs langs de Seinekaaien je reisboek tweedehands gekocht, dan in het Ritz bij een fles Château Petrus 1923 gekraakt, daarop van al je bloeddorstige haaien één grote zwaardvis gemaakt. Zo is het gegaan. Zeker weten, papa. Zal ik zijn erven een proces aandoen? Zal ik je eindelijk als auteur in ere en rechte doen herstellen? Als de Bruce Chatwin avant la lettre der Vlaemsche Ardennen?

Ik moet je wel waarschuwen. Om de auteursrechten hoeven jij en ik het niet te doen. Enige schrijfhonoraria zijn aan ons niet besteed in de familie. Ik lees je daartoe voor uit het jongste overzicht van mijn uitgever.

Reguliere verkoop: 1.
Speciale verkopen: 89.
Totaal honorarium: 24,57 euro.
Restant te betalen, min verrekend voorschot: 0,54 euro.
Zo u vragen of opmerkingen hebt, kan u steeds contact met ons opnemen.

16. ‘Tot verfrissing zijn in de spijshuizen reusachtige ventilatoren aangebracht, waarvan de vleugels soms wel de schroef van een vliegmachien lijken. Dergelijke windmakers zijn er hoogst noodig, want in Buenos-Aires is het in den Zomer zeer heet: de thermometer stijgt er in de schaduw soms tot 40°...denk maar wat het dan in de zon moet zijn. Om in zulke temperaturen het bier te bewaren, wordt er veel alkool in gedaan. Bij sterfgeval wordt het lijk denzelfden dag van het overlijden ter aarde besteld.’

Misschien moet ik zelf voortaan ook een ietsepietsje meer naar dat grote inlevingsvermogen van jou toeschrijven. Die toestand met dat dode kindje: sterk. En dat die visser nog goed wegkomt met alleen zijn beide benen eraf in die heldere wateren.

Schrijven is als een ijsberg beweerde je afschrijver Hemingway. Het belangrijkste blijft onder water. Dag daddy. Ik rij naar de Makro om een K-Way. Morgen met vrienden naar de autowijding van Kerselare. Zonder auto weliswaar.

17. Gisteren was je er. Heel eventjes. Een glimp van jou op mijn netvlies, in mijn hoofd, in mijn hart. Ze toonden een televisiefilm over de Franse verzetsheld Jean Moulin. Ik zag je daar rondtoeren, in je zwarte Citroën Traction. Als mijn persoonlijke verzetsheld kwam je de Generaal de Gaullestraat oprijden. Voor de kapel stapte je uit. Op de lippen de triomf van de man die ze stijfhiel. Ze hebben je de nacht door gemarteld in de Commandantur. De burgemeester had je een geel kaartje gestuurd: 'Gelieve u aan te melden op mijn Bureel.' Jij, met je beste pak aan. Op maat gemaakt bij Huis Georges Boucquet. Voor de communie van je eerstgeborene.

Elektriciteitsdraden. Koud water. Dreunen. Dreiging. Kluisters. Geschreeuw. Niks heeft je klein gekregen. Niemand is verkleit. Noch codenaam Renaud, noch codenaam Renard. Niks wijst er vandaag nog op dat je net je donkerste Nacht und Nebel van je bestaan achter je hebt liggen. Je moest en je zou de communieviering halen in de kapel van het College van de Heilige Antonius van Padua. Hoe je het klaarspeelde om weg te geraken uit de kelders van de beschaving, vertelde mijn film me niet.

Jean Moulin eindigde als een wrak in een beestenwagon, onderweg naar hun Zyklon B- stortbaden. Gott mit uns. Jij stapt vrolijk uit je Traction, legt teder je arm op het linkerschouderje van mijn oudste broer. Grote broer straalt van blijheid. Dit is de dag waarop Jezus tot zijn ziel toetreden zal. Waar zat God toen Moulin krepeerde in zijn wagon? Op de verkeerde plek op het verkeerde moment. De alziende god wou het niet zien wat ze met hem deden. Noch met Théodule D. Noch met de andere verkleitte verzetsjongens. Noch met zes miljoen joden. De Alziende was op dat moment stekeblind voor zijn schepselen. Verblind door zijn eigen goddelijke schone schijn. Ich habe es nicht gewusst. Zijn Zoon had hij al eens gestuurd. Het had niet mogen baten. Holocaust. Shoah. Final Solution. Verzetshelden. Joden. Gehandicapten. Zigeuners. Zyklon B.

18. Van je traction vond ik na je verdwijning nog een koplamp, gesmeten in een hoek van de garage naast de roze Opel Kapitän van mama. Die wou ik op mijn kart monteren. Om je bij me te hebben als geluksbrenger bij mijn selectiewedstrijden voor het Wereldkampioenschap. Ik zou de Belg Goldstein, de Amerikaan Cheever, de Italiaan Pernigotti, de Duitser Brandhofer naar de kroon steken. Ik zou wereldkampioen worden. Om jou te plezieren, papa. Om jou te overbluffen. Zo dat je je hand op MIJN schouder leggen zou. Jij met je Traction waarmee je alweer traag naar het Grote Niets terugreed.

19. Er is hier een jongen neergestoken voor een MP-3 speler, nee laat maar zo'n nieuw technisch snuffje dat jij niet kent. Eerst zegden ze: door migranten. Toen bleek het om Poolse daders te gaan, kwamen er publieke excuses van de politiechef. Nu zeggen de Polen: wel geen echte Pool maar een zigeuner. Dat verlangen van elk volk om systematisch beter te willen zijn dan de rest. Wat is dat toch papa? Heidegger, Nietzsche, de ravages van de Uebermensch en de Herrenmoral. Geef mij Emmanuel Levinas. Het oneindige toont zich in de aanwezigheid van de ander. Waarom moet ik dat in godsnaam allemaal zelf gaan uitzoeken? Waarom vertel je me dat niet? Jij met

met je zes kinderen, je vroege dood en al je nagelaten boeken. Zo kan ik het ook.

20. Je kleinzoon mailt me uit Hong Kong, Manilla, Tokyo, Kyoto. Toch één nazaat van jou die in de wereld van de weefsels is blijven hangen. Katoen. Wat zocht jij eigenlijk in Buenos Aires? Wolleveranciers? Je reisverslag maakt me niet veel wijzer daarover. Wat moet ik met je histories over het eetvermogen van slangen?

'Op zekeren dag werd een man vermist. Niemand kon zijne plotselinge verdwijning opklaren. Men ging op zoek. Op een openbare weg vond men een overgrootte slang liggen, welke bij het naderen der zoekenden zich niet verroerde. Goed op de hoogte van de listen der slangen zijnde, naderen de mannen slechts het dier na het met revolverschoten te hebben afgemaakt. Aldra bleek, dat de slang zich had overeten, zoodat ze niet verder meer kon kruipen. Er dient opgemerkt dat dergelijke slangen soms geweldige hoeveelheden voedsel kunnen verslinden, maar dan ook langen tijd, men zegt tot drie maanden, zonder eten kunnen blijven. Uit nieuwsgierigheid om te zien wat den buit der slang was geweest, sneed men het dier open, en, men vond den vermisten man in het lichaam. Hij was gansch ineengedrukt en bijna in éénmaal ingezwolgen door het ondie. Dit feit scheen me een vertelsel. Naderhand kon ik echter ondervinden dat het geval niet zoo onwaarschijnlijk was. Trouwens, aan bezoeken van die weinig aantrekkelijke kruipdieren kan men zich steeds verwachten. In het klooster Christi Redemptor, waar ik een mooi bezoek bracht, vernam ik, dat een zuster, welke een deur niet gansch toesluiten kon, als oorzaak een slang ontwaarde welke bovenop de deur vreeselijk aan het kronkelen was. Het dier hing met de eene helft naar binnen en de andere naar buiten. Dat de arme zuster verschrikt was, hoef ik niet te zeggen. Meermalen gebeurt het, dat men 's nachts in de slaapzaal der kinderen op een binnengeslopen slang jacht dient te maken. Dat zulks niet aangenaam is, kunt ge wel begrijpen.'

Ik begrijp het papa. Ik lees je graag. Maar wie hield de fabriek draaiend terwijl jij die reizen deed en al die verhalen schreef? En hoe zat het met die Argentijnse wol? Of had je je schapjes dan al op het droge? Niksen lag nochtans niet in je haar, lees ik.

'Maar de Argentijners zelf wat voor volk is dit? In 't algemeen gemakkelijk, bekommeren zij zich weinig om vooruitgang. Zoo werd mij verteld dat een schatrijk heer, die een fortuin van over de 2 millioen pesos bezat hier als bediende in een bank van Buenos Aires werkt. Zulks om niet te veel geld te moeten verteren door dag-in-dag-uit zonder bezigheid langs de straat te loopen. Ik vraag me af hoe het mogelijk is. Een onzer landgenooten zou met dergelijk fortuin in handen eerst voor goed beginnen werken in allerhande nijverheden.'

Je bent een geboren verteller, papa. 'Dat zulks aangenaam is, kunt ge wel begrijpen'. Je doet me denken aan mijn idool (na jou, ver na jou) Jack Kerouac. Diezelfde gedrevenheid. Diezelfde stream of consciousness. Diezelfde monologue intérieur. Slangen. Opgeschrikte nonnen. Waar je de wol haalde, vertel je me een andere keer. De vijftig kilometer van Kluisbergen wachten op mij. Patersberg Koppenberg. Was jij een stapper?

21. Iemand vraagt me of ik logebroeder wil worden. Het Grootoosten. Het schortje. De passer. De kinderen van Hiram. De ritualia. Het atelier. De bouwstukken. De Grote Architect. De zomerzonnwende. De hele pseudosanteboetiek. Ik denk er nog niet aan. Ik ben niet weggevlucht uit de bescheten beklemmende klikjesgreep van

valse vriendenclubs om mijn herwonnen vrijheid ondergeschikt te maken aan regeltjes van welke broederschap dan ook. De Priorij van Sion, de Rozekruizers, De Orde van De Prince, de Ridders van Sint-Jan, de Katharen, de Grootloge, Le Droit Humain, het Grootoosten, Opus Dei, de Charismatische Beweging. Mijn rug kunnen ze allemaal op. Libre comme l'air, l'air de rien.

Maar op dat ene moment waarop het me gevraagd wordt, sta jij dan wel weer naast me te grinniken, papa. Neen! Niet doen, jongen! Nooit! Je ziel aan de duivel verkopen! Niet in onze christelijke familie! Voor Outer en Heerd! Alles voor Vlaanderen, Vlaanderen voor Christus!

Je hebt makkelijk praten, jij. Met je oude rotsvaste idealen van voor de muur van Berlijn. Had dan tenminste een beetje present getekend. Al was het maar om me de diepere betekenis van je geloof in die oude verhalen uit te leggen. Was dan niet weggebleven. De hele tijd.

Nee zeg ik, bedankt. Het licht in de duisternis. De waarheid en de verheffing in het donker wat moet ik ermee? En dan die fraternelles van jullie. Over de vrijzinnige partijen heen het debat sturen en bestieren. Al die stille afspraken die de scheiding der machten doorkruisen, die het wetgevend werk beïnvloeden en de uitvoering ervan vervalsen. Daaraan meedoen nooit. We heffen het glas op onze oprechte vriendschap. Ik zonder schapuliertje, hij zonder schortje. Maar ik toch wel als : eens scout, altijd scout.

We hebben u oh Jezus,
plechtig beloofd.
U altijd te erkennen
Als Opperhoofd

Zouden de vers herboren Scouts en Gidsen Vlaanderen dat nu nog zingen op hun kampvuren? Dit vanavond aan je kleinzoon vragen. Wat had ik graag gewild dat jij daarover met ons kon meepraten, papa. Mij en je kleinzoon tegenspreken, ons bijtreden, ons uitkafferen. MAAR PRATEN. Eén keer in een heel mijn mensenleven. Is dat teveel gevraagd? Jij die elk jaar naar Wittentak op noveen trok. Zo lees ik dat toch op je doodsprentje. Meer heb je me niet gelaten. Met mijn oudste broer aan je hand. Leuk voor hem. WEL WEER ZONDER MIJ.

22. Heb je gezien, lieve onbekende papa in mijn hart, hoe we met heel Voor Taal en Volk Tavi voor de lol naar je Paradijs hebben gemikt? Was je in de wolken van ze daar allemaal terug te zien? Al de personages van je vriend Valère die je jeugd kleurden? En onze vrijzinnige geeuwende god de vader hoe vond je die? God als goddeloos mens. Theater liet je zelf ook nooit los. Ook niet, zo lees ik in je reisverhaal, tijdens je tocht door Zuid-Amerika meer dan een eeuw geleden.

Langs de straten van Buenos-Aires rijzen woningen en gebouwen rijk aan pracht en kostbaar van versiering. Met de theaters is zulks nog meer het geval. Voor de lichtspelingen, noch voor de schermen wordt er geen geld gespaard. Trouwens er bestaat een eigen gebruik dat de theater-besturen toelaat veelal over grote inkomsten te beschikken. Bijvoorbeeld in het Cervantes-theater koopen liefhebbers plaatsen voor hun leven en betalen daarvoor bedragen welke tot 150.000 beloopten. 't Is misschien wel de zonderlingste manier van plaatsen huren, en ze zou zeker in

ons land weinig bijval genieten.

23. Daarnet op de markt zag ik drie publieke schreeuwers in Boergondische klederdracht. Met bel en perkament. Beste mensen van alhier, zondag is het Fiertel.

Deed jij de Fiertel? Achter het Schrijn? Ik beschik over geen enkele informatie daaromtrent. Je pleegt dan misschien wel boeken over Patagonië maar over de Ommegang met de relieken van de Heilige Hermes hier ter plekke geen letter. Was Hermes je misschien te min? Je broer schrijft er in 1939 nochtans een hele mis over. Missa in honorem Sancti Hermetis. Een volledig misordinarium in romantische stijl voor twee gelijke mannenstemmen en orgel.

'Want in die tijd was ons Sint-Gregoriuskoor nog niet gemengd,' verduidelijkt de organist en koorleider in het parochieblad.

'Decennia lang is deze mis tot de verbeelding van velen blijven spreken omdat ze tijdens de tweede wereldoorlog werd uitgevoerd als stil protest tegen de beslissing van de Duitse bezetter om de ommegang te verbieden. De idee leeft om deze mis opnieuw ten gehore te brengen. Aangezien een mannenkoor aangewezen is om deze compositie te vertolken, zal ik alle mannelijke leden van ons Sint-Gregoriuskoor en de leden van de Schola Gregoriana ertoe bewegen een gelegenheidskoor te vormen om deze in te studeren zodat ze opnieuw zal weerklinken op de plaats en voor het gebeuren waarvoor ze getoondicht werd.'

Die broer van jou, dat was nog eens een andere kerel hé, vaderfiguur? Dat is nog eens wat anders dan je onwaarschijnlijke verhaaltjes over mensenetende slangen in nonnenkloosters van Argentinië. En dan zwijg ik nog over de berg partituren van hem die de afgelopen jaren zijn opgedoken en die me stuk voor stuk werden bezorgd omdat ze weten dat ik nooit wat weggooi 'en ik er misschien nog iets nuttigs mee kan doen'.

Neem zijn menuet, mij persoonlijk toegestuurd door zijn vriend professor Ephrem Delmotte. Neem zijn 'Bedevaart naar Wittentak'. Doch vooral: zijn 'Vlaamse Ardennen'.

24. En wat doe jij, terwijl je broer Surge amica mea componeert? Wat doe jij terwijl hij een heel repertorium liturgische notenbalken volpent? Wat doe jij terwijl hij zijn taken als textielabrikant en volksvertegenwoordiger cumuleert met het voorzitterschap van het Sint-Gregoriuskoor. Terwijl hij zelf ook nog eens het orgel bespeelt met een (volgens de koorleider op basis van getuigenissen van de oudste koorleden die hem nog gekend hebben) uit-zonder-lijk cha-ris-ma? Jij hangt de leegloper uit, langs de betere boulevards van Buenos-Aires. Bedelaars observeren. Dat doe je.

Een eenig-eigenaardige bedelaarstype was het mij gegund ook te Buenos-Aires te zien. Het is een man welke door een ongeluk zijn beide beenen verloren heeft. Op een door hem zelf uitgevonden wagentje dat uit een plank met onderaan een wieltje samengesteld is, sleept de man zich langs de straten. Overal is hij bekend onder de naam van rijdenden halsbreker. Zijn koelbloedigheid en zijn stoutheid zijn verbazend! Koelbloedig laat de man zich door een in volle vaart rijdende auto door de stad mede slepen. Hij ziet er niet tegen op om zich met een vlucht op de treden van een voorbijrijdend voertuig te werpen. Van daar smeekt hij de inzittenden om een aalmoes... waarna hij zich met zijn karretje terug op straat laat rijden. Hoe bij

zulke toeren en in 't gewoel van een druk straatverkeer dien bedelaar geen ongeluk overkomt, is mij onbegrijpelijk!

Mij ook, vaderfiguur. Onbegrijpelijk.

25. Zondag doe ik de Fiertel. Dan nestel ik me met mijn vrienden in de geborgenheid van weesgegrootjes, uit de megafoon van kannunik Dewolf. Nomen non semper est omen. Die dag zoek ik achter het schrijn naar het mysterie van het leven dat je me schonk. Van je eigen leven, dat je me ontzegde.

Zondag is het vaderdag. Het heeft nooit wat voor me betekend. Ik had je op zo'n dagen graag eens zo'n groenzwart gestreepte Sheaffer geschonken. Nee, laat maar, ik moet je excuses niet meer. Zomaar doodvallen. Not done.

Misschien ga ik wel op dat logevoorstel in. Juist om je wezen te zien. Jij met je verhalen op sterk water en je oude idealen op wijwater. Papenvreter word ik. Alleen om je in de hemel een keer goed te doen vloeken. Zo hoor ik je tenminste eens.

26. Wat vogelen betreft, zijn er hier in Patagonië arenden welke Condor geheeten worden. Deze is door zijn overgrooten bek en klauwen en door het vliegvermogen van zijn vleugelen de koning der vogelen. Aan den hemel maakt zijn verschijning den indruk van een vliegmachien. Ontwaart de Condor een verdoold schaapje, dan gaat hij er door de lucht mede naar zijn nest in de rotskloven van 't gebergte op duizelingwekkende hoogte. Wanneer men een nest dezer dieren zou willen rooven, moet men goed op verdediging voorzien zijn. Want niet zoodra ziet de Condor iets in zijn nabijheid, of hij komt zelf ten aanval met klauw en bek.

Ik beklom een der bergen waartoe mij drie volle uren noodig waren. Van op den top kon ik een grootsch natuuraferieel bewonderen. Eindlooze pampas strekken zich tot aan den verren einder. Hier en daar loopt een rivier als een zilveren lint door het land. Een dezer welke de Rio Sentinelle genoemd wordt, leidt het oog naar de reusachtige ondoordringbare amazonenwouden. Daar heerscht slechts vogelengezang en windgerucht en de natuurpracht is er overweldigend.

Soms stormt de wind in Patagonië met zulk een geweld, dat het geen wonder is man en paard zelf er door omgeworpen te zien. Bij zulke gelegenheden is binnen blijven natuurlijk geboden.

27. In je reisverhalen herken ik de epische vertelforce, bijna schreef ik farce, van de echte Gabriel Garcia Marquez avant la lettre die je bent, papa. Rivieren als zilveren linten. Vogelengezang. Windgerucht. Ondoordringbare Amazonenwouden. Het is er allemaal. Alleen nog wat schaven aan je schrijftechniek misschien. Als ik mij mag veroorloven.

Een oog dat naar amazonenwouden geleid wordt en daar windgeruchten vangt: daar past ofwel een oorapparaat bij voor het oog, ofwel contactlenzen voor het oor. Ik wil je niet kwetsen maar hier klopt iets niet. Je moet kiezen, schrijvende vaderfiguur. Of je zit in de pampa en kijkt uit op de Rio Sentinelle. Of je zit in de Amazone en je hoort de vogelenzang.

Je huppelt apropos ook van enkelvoud naar meervoud. Als een pampahaas naar de konijnen.

Nee zo werkt dat niet. Het leven is keuzes maken. Was je er geweest toen ik opgroeide, dan had je me dat allemaal zelf kunnen vertellen. Niet omgekeerd. Keuzes maken. Er zelf de gevolgen van dragen. Kiezen voor de pampa en kijken. El condor pasa. Of gaan voor de Amazone en luisteren: naar de windgeruchten, naar de vogelzang. Je kiest maar.

Je zou bij gelegenheid Liefde in Tijden van Cholera moeten lezen. Dit zou je een eind verder helpen. Hij, Florentino Ariza wacht op haar. Zij Fermina Daza wacht op hem. Een halve eeuw lang. Ik vertel je niet of ze elkaar vinden in de ultieme liefde. Het boek is beter dan het leven.

28. Wachtte mama op jou terwijl jij in die Patagonische bergtoppen Condors op hun nest ging lastig vallen? Kwam je erachter dat ze al die tijd een minnaar had?

Marquez. Het boek is beter dan de film. Kroniek van een aangekondigde dood. Zij heeft een minnaar. Zijn familie komt erachter. De dood van de minnaar staat nu al geschreven. Een man en zijn gekrenkte trots. Een vrouw en haar verboden liefde. Een minnaar en zijn onweerstaanbaar verlangen. Leven en dood. Eros en thanatos. Verzengende hitte. Minnaars en stieren sterven in de middaghitte. Van pijn, van genot.

Maar neen. Jij ligt daar allemaal to-taal niet wakker van. Daar op je verre Patagonische Estancia Anita. Het raakt je trekkerskleren niet dat mama thuis alleen op je wacht met je kwistig verwekte kinderen om haar heen. En jij als een Condor met die Anita misschien.

Je bedenkt jezelf als wereldreiziger. Je spendeert het familiale bezit aan dure taxi's van Santa Cruz naar de Lago Argentino. Je zitvlak is te goed voor gauchopaarden. Je schrijft en je schrijft maar. Tien zwart geruite Moleskineschriftjes vol. In de hoop dat iemand ooit je verwondering delen zal. Ik. Zovele lichtjaren later.

Maar wat moet ik met je verwondering voor de pampa? Wat moet ik met je overtrokken bevindingen vol pathos?

29. Ook wolven vindt men hier. Onverbiddelijk verscheuren zij de schapen. Doch een veel gevaarlijker vierpooter is de leeuw. Ook een bewoner der pampas. Het past dus steeds goed gewapend op wandeling te gaan.

En een dier dat in de pampas van alle andere, en ook van de mensen verbazend gevreesd wordt, is de tzinki. Niet groter dan een kat. Maar het bezit een zonderling verdedigingsmiddel. Dat bestaat in het spuiten van een geel vocht waarvan een verpestenden geur uitgaat.

Eén blik. Eén schouderklop. Eén goedkeurend knikje. Maar nee, verhalen op sterk water. Laat maar. Ik heb genoeg aan Nooteboom. De Verliefde Gevangene. De koning van Suriname. Een ochtend in Bahia. Papa Hemingway. Mijn papieren papa. Green Hills of Africa. Saint-Ex met of zonder zijn gourmette. Vol de nuit. Terre des Hommes.

Ik was zo graag je Kleine Prins geweest, papa. Met jou de sterren aansteken 's avonds.

Hier, vanuit mijn mansarde. Jij, ik en mijn sterrenkijker. Maar neen. Je moest zo nodig weg naar asteroïde B612. Ik haat vaders die de ontdekkingsreiziger uithangen. Ik haat mijn sterrenkijker waarin ik je zoek.

Bij mijn eerste ontwaken op de Estancia Anita vond ik de natuur gansch veranderd. De uitgestrekte pampas lagen onder een sneeuwkleed bedolven. Alhoewel zomer, had het in den nacht zeer fel gesneeuwd. Reusachtige ijsbergen verheffen zich trotsch boven den gladden waterspiegel. Nu en dan komt een losgeraakte ijsklomp op de Lago Argentino drijven en smelten. Het water is daardoor zeer koud. Aan baden is er dan ook niet te denken. Zonder nadenken kan men in die streek aan alle rivieren zijn dorst lesschen. Het water is overal gezond. De koude belet de ontwikkeling van microben.

Wist mama overigens dat haar man een koele killer was? Mijn vader een doder. Ik schaam me diep. Ik begin me af te vragen of je wel mijn echte vader was. Misschien ben ik wel een fictief kind uit de Kroniek van een aangekondigde dood. Het in zonde verwekte kind dat nooit het daglicht zien mocht. Een killer zeg ik je. Beken. Ik heb bewijzen. Je bent mijn Brett Easton Ellis nu. In je South American Psycho.

Minder gevaarlijk dan de Condoren zijn de avestruzen. Dat zijn de struisvogels. Hun nesten zijn gemakkelijk te ontdekken. Ze tellen soms twintig tot dertig eieren die ongeveer tienmaal de grootte van een kiekenei meten en heel lekker en voedzaam zijn. En sterk dat die eieren zijn, ze kunnen op den grond vallen en er is geen vrees voor dat ze zullen breken.

Het gevederte van de vastruzen is zeer mooi. Hun rug biedt een lekker stuk vleesch, dat men zich bij gelegenheid met genoegen laat smaken. De struisvogels leven van de zaden der kruiden. Er wordt verteld dat ze als dessert kleine steentjes nuttigen om de spijsvertering te vergemakkelijken.

Toen ik op jacht een struisvogel gedood had, heb ik me van de zaak willen overtuigen en zelf de maag van het dier onderzocht. Daarin bevonden zich inderdaad een menigte steentjes en kleine keien. Of die nu bewust door het dier of toevalligerwijze bij het nuttigen van ander voedsel ingenomen werden, kan ik evenwel niet uitmaken.

30. Bloedstollend ben je, papa. Pure Truman Capote. In cold blood. Maar wie lette ondertussen op je eigen schapjes? Mystère et boule de gomme. Je laat er me het raden naar. Ik zie je nu voor me als genadeloze jager. Je profielschets toont elementen van Jack London, Bruce Chatwin, Le Clézio, Conrad.

Tja, je hebt me ook weinig nagelaten. Ik moet het doen met deze mix van droom en werkelijkheid. Maar ik zit je wel aardig op de hielen, papa. Ik volg de sneeuwsporen van de guanacos in de nabijheid van de grazende schapen rond de Estancia Anita.

Je hoopt er een maand te blijven, lees ik. In die tijd haal ik je in, ouwe. Nog een paar lichtjaren en ik ben bij je. Ik vind kaalgevreten struisvogelresten. Killer was here. Ik vind hier een opengereten struisvogelmaag, aan de oever van het zilveren lint. Ik red het wel. Don't cry for me Argentina.

Ik volg je steentjes. Jij, afwezige reus in mijn hart. Ik, je Klein Duimpje. Verloren in

de ondoordringbare amazone van het leven dat je me schonk eer je jezelf weg repte. Als je één keer in mijn bestaan van je wil laten horen om mijn ontembare verlatingsangst te stillen: dan nu hier. In this heart of darkness.

31. Wat de visschen aangaat, deze vindt men in de Patagonische rivieren overhoop. In de Lago Argentino is veel zalm. In de rios is vooral baars talrijk vertegenwoordigd. De vangsten die men er doet, kunnen uiterst wel bij een wonderbare vischvangst vergeleken worden. Om slechts van persoonlijke ondervinding te spreken, in minder dan één uur tijd kwam ik er toe 32 visschen te vangen die te samen acht kilos wogen.

Van jou heeft mijn oudste het dus. Altijd al afgevraagd waar hij het vandaan had. Als broekje haalde hij zonder verpinken twintig forellen uit de Lesse. De tijd van het sportkatern in de krant. Dan maakte hij ze 's avonds in het vakantiehuis ook nog 's zelf allemaal schoon. Alsof hij zijn negen vorige levens lang niks anders had gedaan dan vis panklaar te snijden voor de Gastromarin.

Overdrijf je overigens niet met die zogenaamd stoere verhalen van jou? Mensen slikkende slangen. Stinkende tzinki's. Uiteengereten magen van avestruzen. En nu ook al tweëndertig gevangen vissen in minder dan één uur.

Ik zie je bezig daar aan de waterkant in Patagonië, papa mon héros. Ik reken het even voor je uit. Minder dan twee minuten per vis geef ik je op mijn Adidas-chrono. Je tijd gaat nu in. Aas op haak pitsen. Lijn uitgooien. Nee ze ligt slecht. Herbegin, ouwe. Je zal je lenzen moeten laten corrigeren. Ik ken een vermaarde lenzenslijper in Amsterdam. Maison Baruch de Spinoza. Nu smijt je ook nog eens je haak in het achterste van een struisvogel. Er resten je zestig seconden, sorry. Dobber onder. Beet. Ophalen met schepnet. Haak uit de muil. Vlug. Herbegin. Je scheurt dat beest helemaal open. Stop daarmee of ik bel Brigitte Bardot. Ken je niet? Laat maar. Kom vooral niet zeiken met Ava Gardner. De vis, of wat er na je geknoei van overschiet, nu in het bewaarnet wringen. Vers aas aan de haak smeren. Net weer uitgooien. Herbegin. Je hangt met je haak in het oog van een tzinki. Straks stink je uren in het rond. Kunnen ze vanavond je hele Estanca Anita ondersteboven ontsmetten met Detol. Je tijd is nu om. Volgende vis. Maal tweëndertig.

Geef toe, papa. Je bent Hemingway niet. Die trotse zwaardvis in de gulfstreamwateren tussen Key West en Santiago de Cuba is niet aan jou besteed. Voor jou geen dappere orca die zich nooit gewonnen geeft, zich desnoods als skelet naar de haven laat slepen. Wat wilde eendjes misschien? Die jij dan ijskoud neerlegt vanuit je mandje in het riet van de lagune bij Torcello. Hoor je er de klokken van Santa Maria Assunta? Dezelfde klepels die de Venetianen moesten waarschuwen tegen naderende barbaren. Jij en ik knus bijeen in dat mandje. Jij met je geweer als killer. Ik met mijn Nikon Coolpix als fotograaf. Net zoals je tweede zoon. Ook dood zoals jij. Zit die bij jou nu? Ik beklag hem. Zo'n prettig gezelschap ben je nu ook weer niet. Vermoed ik. We zullen zien.

Nee, vergeet het allemaal maar. Je hoort ze toch niet, de klokken. Je hoort alleen het gespartel van machteloze forellen die zichzelf al te bloeden leggen op gladde Patagonische keien voor nepavonturiers van jou slag. In stijf maatpakje van de Union des Drapiers. Witgesteven col. Onnozel strikje. Stijve reistas van Louis Vuitton.

32. Verstokte roker. Koele jager. Gevoelloze lijkenpikker. Luxe-ontdekkingsreiziger. Visser op het droge. Ik weet niet of ik de komende dagen nog verder zoek naar wie je was. Er is hier wel wat anders aan de gang. Wat interesseren me je reisverhalen van tachtig jaar geleden? Een jonge kerel schiet een Malinees au pairmeisje dood en het kindje van twee dat ze oppast. Legt met zijn pas gekocht geweer ook nog eens een rustig lezende jonge Turkse neer. Twee kinderen verdwijnen om half drie in de ochtend op een Luikse braderie. Hun ouders weten van niks. Ze waren te lagger. Dat zijn andere dingen om bij stil te staan, hé? Zorgeloze flierefluiter van een verre vader?

Zal ik je eens recht voor de raap schrijven wat ik ervan vind? Die zoektocht naar jou valt me steeds meer tegen. Jouw vaderportret staat me niks aan. Ik zocht naar veilige schouders. Om er als jongetje op naar boven te durven. Naar mijn slaapkamer, in het veel te grote huis waar je niet was. Ik zocht naar een zachte stem. Een tedere schoudertik. Geruststelling vooral. Al wat ik altijd miste. Het veilige herkenbare geluid van je zware stap op de donkere gang. Nu ik er eindelijk werk van maak om echt naar jou te speuren, daag je op uit het niets als een potsierlijke macho. Dan nog liever het potje gedekt houden. De doden laten rusten. De mortuis nihil nisi bene. Beroep van de vader? Dode.

33. Wenden we ons nu eindelijk tot de bevolking van dit land die uit gemengde rassen samengesteld is. De werklieden aan de Patagonische hoeven verbonden zijn geheel onbeschaafd. Een onvermijdelijk gevolg van het volledig gebrek aan school of kerk. Dat er in kinderen, die zoo opgebracht worden later niet veel goed steekt, kan niemand verwonderen.

Allen hebben een bijzondere voorliefde voor sterken drank. Hebben zij geld op zak, dan wordt er gedronken van 's morgens af...tot het op is. Hebben zij geen geld, dan zoeken ze tot ze er gevonden hebben. Om tot dat doel te komen deinzen ze voor diefstal niet terug.

Wetenschappelijke kennissen behooren tot de onmogelijkheden bij dit vreemde mengelmoes. Edoch wat paardrijden betreft, daarin zijn zij voortreffelijke meesters. Wij Europeanen evenaren deze wilde kerels nooit. 't Is verbazend hoe zelfs stijle rotsen met snelheid bestegen worden door die mannen, welke voor niets achteruit deinzen en ten slotte zich om hun leven niet bekommeren.

34. Nee, vader. Wij Europeanen overtreffen hen. We sluiten meisjes op in kelders, steken jongens van zeventien neer, schieten kindjes van twee omver, killen lezende jonge Turkse vrouwen en Malinese kindermeisjes. Wij, Europeanen. Herrenvolk. Superieur blanke ras.

Neem me niet kwalijk vader, maar wil je geloven dat ik het gaandeweg minder erg vind dat god je tot zich heeft genomen eer ik uit de luiers was? Ik vrees dat jij en ik anders vandaag...

Wat zocht je eigenlijk bij de chilenos en de indianen? De bevestiging van al je pseudo-zekerheden? Dezelfde vermaledijde zelfgenoegzaamheid die ik hier bijna een eeuw later zo welig zie tieren in ons stadje, bij de bange blanke burgerman?

Al je zekerheden van statuskikker op zoek naar straffe verhalen. Om er later bij een ballonglas Martell mee uit te pakken in de Club? Exotiek binnen de krijtlijnen van je grote gelijk.

35. Jouw kerk. Jouw god. Jouw school. Jouw 'wetenschappelijke kennis'. Die van Oppenheimer's deadly toy. Met lichtgevende effecten op Nagasaki en Hiroshima. Met uitstraling tot in de genen van generaties Tsjernobylkinderen?

Vader met permissie gezegd: je hangt mijn kloten uit. Ik droomde mezelf een lieve softie paps. Een die me meenemen zou naar Parc Paradiso. Naar de zoo. Naar Plopsaland. Naar de Efteling. Naar Peter Pan. Naar het land van Ooit. En wat doe je? Je komt aandraven met oudbakken verhalen over het superieure Europese ras. Wat deed je trouwens in de tweede wereldoorlog? Oh ja. Je vluchtte voor de Duitsers naar Bretagne. Weet je wat de president van Iran verklaart? Dat het de Perzen niet zijn geweest die zes miljoen joden naar de gaskamers hebben gestuurd. Nee, inderdaad. Het waren Europeanen. En die kerk van jou zonder dewelke er niks goeds komt, beetje Alzheimer misschien?

Op de laatste dinsdag van november van het jaar 1095 roept paus Urbanus II vanuit het Zuid-Franse Clermont alle christenen op Jeruzalem te bevrijden 'uit de klauwen van de moslims'. Jeruzalem is dan al vierhonderd jaar islamitisch grondgebied. Vierhonderd jaar. Maar neen. Machtshonger. Blood sweat and tears.

Oude kruistochten, nieuwe kruistochten. Joden, islamieten. Altijd goed bezig geweest, die Europeanen waarover je zo fier doet. Het is me allemaal eventjes teveel, vaderfiguur. Ik ga je lekker opbergen in mijn woordbestand. Blijf nog maar een tijdje dood. Maak je in the meantime vooral geen zorgen om mij. Zonder vader door het leven, het went wel.

Wil je mijn broer daar in afwachting wel even vragen hoever ik mijn foto's corrigeren kan zonder de beeldresolutie in het gedrang te brengen? Hij zal wel weten wat ik bedoel.

36. Iets in zijn blik ken ik. Van je foto. Dat speelse. Dat guitige. Dat vurige vooral. Straks komt hij hier naast mijn schrijfkamer in zijn babybedje slapen. Hoor ik hem weer bezig in zijn droomwereld. Mamma Tatal! Mamoe! Papoe! Doedoe! Twee doedoes. Die hem moeten troosten tegen de eerste tandjes. Eén als reserve. Er kan niet genoeg getroost worden. Vertederend? Ik weet het nog zo niet. Ik weet niet in welke wereld je achterkleinzoon terechtkomt.

Zes jongeren maken kabaal in een Antwerpse lijnbus. Slaan zomaar een mens dood die hen vraagt het wat stiller te houden. Trekken aan de noodrem. Maken dat ze weggkomen. Worden gezocht. Oproep van de overheid. Willen de twee kroongetuigen op de achterbank zich snel kenbaar maken? Horen, zien en zwijgen. Of je moeien en doodgeklopt worden. De wereld vandaag. Denk niet wit. Denk niet zwart. Ga op in de grijze massa.

De premier claimt een strengere wet voor vervroegde vrijlating van gedetineerden. Experts in criminaliteit fluiten hem terug. Waarschuwen voor al te haastig wetgevend werk. Pleiten voor afstand tegenover de waan van de tijd. Vroeger domineerden de seksuele delicten, nu de blinde zinloze agressie. De modetrends van de verschrikking.

Welke agressie is in tegenwoordig? De blinde. Ha bon. Zullen we dan maar met zijn allen modebewust blind agressief gaan?

37. Aan de kassa van de supermarkt eist een Waalse quart mondien van de Afrikaanse vrouw voor hem haar 'retour immédiat à la brousse'. Ten tijde van de Marsen op Brussel schreeuwde zijn vader 'Keer naar uw dorp' tegen de betogende Vlamingen. L'histoire se répète. Waarom zijn de mensen zo onverdraagzaam geworden, vraagt de geschokte buschauffeur zich af.

Wat, wie maakt hen onverdraagzaam? De hebzucht. Het aangezwengelde verlangen naar steeds meer luxe. De opgekoterde perceptie van onverdraagzaamheid. Ingehamerd door de herauten van het extremisme. Aan beide zijden van de Rubicon. Hierin gevolgd door het verzuurde voetvolk van de haat. Nu de tijd geld is geworden, neemt niemand nog tijd voor de ander. Kassa vier komt vrij. Ze rijden je met hun boodschappenkarretje overhoop naar kassa vier. Voorrang van rechts. Vernieling van links.

38. Wordt de wereld van je achterkleinzoon om dit alles echt slechter dan die van jou toen? Of die van grootvader vijf generaties geleden? Ik weiger het te geloven. Voor hem. Hij kust zijn vriendje Catoe, Jack Russel van beroep. Hij kust Mimine, streetcat of fire. Hij kust alles en iedereen. Hij pakt me bij mijn tikkende armen, legt er zijn mondje op, kust me. Papoe dada tutut!

Ik toon hem je zwarte Citroën Traction Avant 15 cv. In de Italiaanse schaalmodeluitvoering van Burago. Scala 1/24. Gekocht in een toeristenhol naast het Guggenheim, Venetië. Andermaal met mijn kop bij jou. Je auto staat hier achter mij in het boekenrek. Tussen De Toverberg van Thomas Mann en het Schrijversdagboek van Virginia Woolf. Soms draai ik me om, vraag ik om je mening over wat ik schrijf. Je zwijgt. Ik twijfel. Scripta manent. Hoe ver ga je te ver? Hoe diep kan je gaan in een schrijvend bestaan? Je zwijgt. Boos om mijn van jou afwijkende meningen? Jawel van god los. Er is niets of niemand in de kosmos. Zonde van mijn tijd. Of toch niet helemaal? Je zwijgt. Zoals altijd. Ik klap het linkerportier van je stomme Citroën op je neus dicht. Je scheurt weg met gierende banden. Naar je land van nergens. Ik noteer nog net je nummerplaat: 8617 CV75. Dit bijhouden voor later. Ik vind je wel terug, ouwe kinderverlater. Vroeg of laat. Met de nieuwe technieken. Kijk vooral uit voor dat DNA-onderzoek. Misschien ben je helemaal mijn papa niet, leeft mijn echte nog. Zich dan nu meteen melden graag.

Je trok met mama op huwelijksreis naar Italië. Net voor Il Duce. Dit had je me allemaal kunnen vertellen. Jij over het fascisme toen. Ik over het fascisme nu. Jij over Leo, ik over Keizer Neo. Generatiekloof. Zwaar meningsverschil. Goed jij kende de oorlog en ik kan er niet over meepraten. De zwarten, de witten en de grijze muizen er tussenin. Toen al.

Het kwade is de afwezigheid van het goede. Het kwade is een afwijking op het schone. Met Zeno in het heden leven. Noch tristesse om vroeger. Noch vrees voor morgen. Heden is er jong nieuw leven in huis dat morgen beter maken zal. Anders en beter. Steeds beter. Niet meedoen. Nooit meedoen aan de wrevel, de verbittering. We gaan met enkelen in het verzet.

39. *Niet minder dan 3000 automobielen, meest allen taxi's doorkruisen de Argentijnsche hoofdstad. De luxe welke in deze voertuigen bestaat is in geen Europeesche stad te vinden. De minste taxi in Buenos-Aires lijkt op een rijke privaat-auto van bij ons.*

Daar kwam je niet van terug hé, ouwe? Ga je dan bij die zogenaamde schooiers zonder god noch wetenschappelijke kennis zitten in Zuid-Amerika. Rijden ze daar allemaal met limo's. En jij met je onnozel Citroentje 15 cv van niks. Welwelwel.

Heb ik dat van jou, dat kicken op mooie wagens? Zal ik het hier hebben over mijn collectie droomwagens? Alfa Romeo 2800 Monza (scala 1/13)? Ferrari GTO 1962 (scala 1/18)? Jaguar Type E 1961 (scala 1/18). Zolang je dood bent, blijf ik voor altijd dat jongetje van veertien dat ervan droomt wereldkampioen kart te worden. Met jou dan als mijn hometrainer.

Je trok naar Patagonië voor de wol zagezegd. Veel geblaas maar weinig wol. Ik zwijg nog over je twaalf landschapsschilderijen die je bij je terugkeer meesleurde op de SS Zeelandia. Schilderijen, of wat daar moet voor doorgaan. Ook dat heb ik van jou dus. Wat ik hier van de Ommegang en carnaval met acryl heb bijeengeklieperd, verwacht je achterkleinzoon onveranderlijk met de Playmobil-catalogus.

Ho sorry. De wol, je komt ertoe lees ik. Het was tijd. Hoe kon je anders je luxereis in de kosten brengen bij je broers in de weverij? Ik wil me niet moeien. Maar terwijl jij je stond te vergapen aan Argentijnse automobielen zorgden zij voor brood op de plank.

40. *De rijkdom van de hoeven in Patagonië overtreft ver alles wat wij hier ten onzent kennen. Zoo bezit bijvoorbeeld de Estancia Anita in eigendom rond de 120.000 schapen, zoo wat 700 koeien en trekossen, evenveel paarden en nog een honderdtal gedresseerde schepers. Al die dieren loopen in de volledigste vrijheid rond, want de grondeigendom heeft een uitgestrektheid van 6000 hektaren.*

Gemakkelijk hebben de werklieden het dan ook niet altijd. En in den Zomer kunnen ze op tien uur moeilijk de dagtaak afmaken. De wolschering duurt op een hoeve ongeveer 2 maand en de scheerders verhuren zich voor zulk een tijd. Eens de schapen geschoren hebben ze oorlof om bij andere eigenaars te gaan werken.

Neem me niet kwalijk, papa. Ik leg je boek opzij en verleen mezelf nu even oorlof om een paar andere grote schrijvers te lezen. Ken je Slachthuis Vijf van Kurt Vonnegut? Nee, je was toen al dood. Altijd al was je dood. Zo gaat dat.

41. Je reisroute met de SS Zeelandia. Ze ligt hier voor me. SS staat voor Steam Ship. Later zou dat wat anders gaan betekenen.

(Daarover had ik je wel 's willen lezen, vaderfiguur. Wat ze deden met nonkel Theo, in Buchenwald. Hoe hij er volgens getuigen die het overleefden op handen en voeten liep. Hoe hij nog net wel de bevrijding haalde, nooit meer de terugkeer. Hoe hij er op de dag van zijn eenentwintigste verjaardag stierf van uitputting).

Je reisweg oogt als een bestelbon voor geleverde stoffen. Een boekhouder ben je. Een ontdekkingsreiziger en een reisverhalenauteur van mijn voeten. De waarheid is hard, ja. Mais qui trop embrasse, mal étreint. Wie zijn vader liefheeft, spaart de roede niet.

Ik moet mijn plicht doen en je opvoeden. De opvoeding die je me zelf niet gunde, geef ik je dubbel terug. Ik wil een fijne vader van je maken. Een vader om fier op te zijn later, als ik groot zal zijn.

Je zal zien, Ons Here 'n slaat niet of hij zalft. Ik wil je harden voor het bestaan. Dat je karakter kweekt. Ik weet wat het is om week en teer door het leven te moeten, zonder papa. Bij de eerste serieuze hindernis struikelt het paard, laat de ruiter het al afweten. Nee, ik geef je de harde leerschool. Ik wil een sterke papa die op zijn eigen benen staat, uit zichzelf groeit. Ik ga je kneden. Tot je groot genoeg bent om mijn sterke papa te zijn.

42. Een comptable ben je. Zoals meneer Gérard in zijn kantoortje naast het jouwe in de fabriek. Het jouwe: leeg. Een cijferaar meer niet. Ga vooral niet denken dat je Baron de Gerlache bent. Je notéert je reisdagen gewoon, godbetert. Fernando Pessoa in zijn boek der rusteloosheid maar zonder de schrijfkunst. Alleen maar cijfers. Dan trek je op het grote avontuur. Zit je daar gewoon een beetje je reisdagen in cijfertjes bijeen te tellen. Een bescheurkalender ben je. Werk aan de winkel, papa. Wat moet ik met jou beginnen? Je deugt voor niks. God scheidt de dag, jij telt ze bijeen. Flierefluiter.

Vertrek uit Amsterdam door het kanaal naar IJmuiden.

Van IJmuiden door de Noordzee naar Southampton (Eng.)

Door het fransk-engelsch kanaal Manche naar Cherburg (Frankrijk): 1 dag.

Vertrek uit Cherburg door de Golf van Gasconje naar La Coruna en Vigo (Spanje): 2 dagen.

Van Vigo naar Leixoes en Lissabon (Portugal). 1 dag.

Van Lissabon aanvang van den tocht op den Atlantischen Oceaen.

Naar Las Palmas (Teneriffe): 3 dagen.

Vertrek uit Las Palmas naar Pernambouco (Brazilië): 8 dagen.

Van Pernambouco naar Bahia: 1 dag.

Vertrek uit Bahia naar Rio de Janeiro: 3 dagen.

Van Rio de Janeiro tot Santos naar Montevideo (Argentinië): 3 dagen.

Uit Montevideo tot Buenos Aires: 1 dag.

Totaal : 23 dagen.

Onder een onnozel streepje staat het er: totaal 23 dagen. Alsof je de som van de grote leegte ook nog eens wil incasseren binnen de afgesproken betaaltermijnen. Zie ik je daar zitten in die bovendekse kooi van de SS Zeelandia. Gesteven in je driedelig pak van fijne scheerwol. Je Borsalino lichtjes naar achteren, net boven de drie diepe rimpels in je voorhoofd. Je zelf gerolde Appelterre in de mondhoek. Je potloodstompjes en je schriftjes. Allemaal pose. Dagen bijtellen. Hoeveel dagen was je verwijderd toen, van je dubbele blunder?

Mij op de wereld mikken: 1 blunder

De wereld hierna meteen verlaten: 1 blunder

Totaal: 2 blunders.

Mij achterlaten als een overtollig embryo. Als overschotje voor het

stamcellenonderzoek. Ja sorry vader, het is niet omdat je voortijdig deze planeet verlaten hebt, dat de tijd hier is blijven hangen aan de paraplu's van Cherbourg. Zoals je Cherbourg meent te moeten vervlaamsen in je reisverslag. Informeer je dan tenminste bij de Grote Programmator daar. Zullen wij hier ondertussen maar doorgaan met het ontcijferen van zijn oeuvre.

Misschien eindig ik via dat stamcellenonderzoek als vaccin tegen de ziekte van Parkinson. Zit ik hier niet langer bij een temperatuur van 34 graden celsius mijn kop te pijnigen op mijn schrijfzoektocht naar jou.

Alfonso Lopez Trujillo, een Colombiaanse kardinaal, vindt dat al wie meewerkt aan embryonaal stamcellenonderzoek in de ban van de kerk moet worden geslagen. Het Vaticaan is tegen stamcellenonderzoek omdat embryo's niet zomaar wat weefsels zijn, maar alreeds werkelijk kleine leventjes.

De wereldautoriteit inzake stamcellenonderzoek is een Vlaamse toponderzoekster verbonden aan de Katholieke Universiteit van Leuven. Misschien moet Trujillo haar boekenmateriaal verbranden op de Oude Markt van Leuven. Bij een temperatuur van 34 graden. Zo heeft de horeca er wat aan, overvolle terrasjes. Voor de verbranding van de boeken is een temperatuur vereist van 233 graden Celsius. Fahrenheit 451 is dat. De ontbrandingstemperatuur voor papier.

Tja eminentie, je begint als goed christen met de bescherming van het ongebooren leven en eer je het weet, eindig je bij de bloedraad van Alva, laat je François Villon en zijn maats bengelen aan de boom der kennis en sleur je toponderzoekers op de brandstapel.

43. 'Nu ik het over het verbranden van boeken heb, wil ik graag mijn hulde betuigen aan de personeelsleden van bibliotheken die, niet befaamd om hun lichaamskracht, machtige politieke relaties of grote rijkdom, overal in de Verenigde Staten onwrikbaar verzet hebben geboden tegen antidemocratische dwingelanden die geprobeerd hebben bepaalde boeken uit hun kasten te verwijderen, en die liever hun uitleenrapporten vernietigden dan aan de gedachtepolitie te moeten verraden wie die boeken had gelezen.

Dus het Amerika dat ik liefhad, bestaat nog steeds, zij het niet in het Witte Huis, het Hooggerechtshof, de Senaat, het Huis van Afgevaardigden of de media. Het Amerika dat ik liefhad bestaat nog aan de uitleenbalies van onze openbare bibliotheken.'

Heb ik je geschreven dat ik het werk van Kurt Vonnegut aan het verslinden ben? Hij schrijft dat in 'Man zonder land'. Heb ik je verteld dat ik zelf ook een schrijver ben? Wat zou ik hier anders zitten bakken bij een temperatuur van 34 graden celsius? Eigenlijk ben ik nu meer een lezer dan een schrijver. Papier zullen ze van mij alvast niet meer kunnen verbranden. Ik verschans mij tegenwoordig noodgedwongen, zoals zovele vermaledijde Vlaamse schrijfbroeders, in een virtueel schrijvend bestaan met virtuele lezers. Uitgeven in Vlaanderen: een thriller. Maar onderweg naar jou zoek ik je op dit wereldwijde net doorheen de tijd, vind ik je in Vuurland.

44. Je oudste, mijn broer, is een verstokt vrijgezel. Als hem wat overkomt, wat god verhoede, zadelt hij me op met al zijn boeken en wat rest van de jouwe. Tienduizend stuks of meer. Wat moet ik ermee? Fahrenheit 451. Zoals het er nu naar ziet, is de dag niet veraf dat die klus op bevel door anderen geklaard wordt.

45. De weken welke ik in Patagonië heb doorgebracht, waren voor mij, niettegenstaande de wildheid van het land en de ruwheid van de bewoners, vol innige bekoring. Want trots alles heb ik er een grootsche natuurpracht mogen bewonderen. Maar tevens ook heb ik gevoeld, wat er in 't diepste van het hart te kort is, wanneer men gansch alleen in verre landen verblijft.

En het is dan ook met een verlangen in me, dat sneller liep dan boot en trein, dat ik den terugtocht naar 't lieve Vlaamsche vaderland ondernam. En mijn geluk terug in mijn dierbaar geboorteland te zijn is niet in woorden te vertolken.

Kan goed zijn, ouwe. Maar eerst ben je me nog dat verhaal van de wol verschuldigd. Daarvoor ging je toch naar Patagonië zagezegd? Om de weverij van goedkope grondstof te voorzien? Vertel me eerst dat verhaal, eer je jankt over je geliefd thuisland.

Zal ik je dan vertellen wat er van je lieve Vlaamsche vaderland geworden is, sinds je laatste reis.

En vermits je toch zo graag telt: 20.155 dagen. Zo lang wacht ik al op je terugkeer. Uit Montevideo of Cherbourg, het maakt mij niet uit. Schriftjes vol zal ik de dagen tellen. Tot je thuis komt en ik gerust slaap. Waar dient een zoon anders voor, als hij zijn eigen vader niet eens degelijk aan de start van het bestaan brengen kan?

46. Een heer, die me naar de Estancia Anita vergezeld, had me verwittigd dat er op de hoeve slechts schapenvleesch geëten werd. Ik was te vlug om te zeggen, dat ik dit nog zelden had geëten, maar dat de weinige keeren me geen lust hadden gegeven er nog van te eten. Mijn begeleider lachte even en zei dat het schapenvleesch in Patagonië beter was dan elders, en trouwens dat de keus niet ruim was.

Toen ik reeds een week op de hoeve was, viel het mij in te vragen wanneer er schaapsvleesch zou geëten worden. Ik moest, tot mijn groote verbazing vernemen dat ik nog geen ander vleesch genut had!

47. Kom dat eens tegen! Een echte page-turner, je reisverhaal! Ik en kan hier bijkans niet stoppen van je te lezen, voadere! Vooral omdat je me eindelijk duidelijk maakt waarom ik tot mijn vijftiende totaalvegetariër was. Jawel meneer. Jij kan dat natuurlijk niet geweten hebben. Je was er niet. Je was dood, zoals altijd.

*Oh mijn lieve papa
je was lang dood
in de eerste sneeuw*

*kijk 's naar omhoog
de lucht is grijs
en zit vol doden.*

kijk 's naar beneden

*naar mijn papa
in de zoden.*

*Oh mijn lieve papa
dat je dood bent
is mijn diepste snee*

Mama reed met mij naar Gent, bij professor Hooft. Hij wil geen vlees eten professor. Breekt er uw Hooft niet over madam. Prepareert hem veel Petits Suissen. Ziet dat hij surtout veel Stabilac drinkt. Mama reed om grote kaasbollen naar Holland . Ik werd lid van de Melkbrigade. Drink Elke dag Een Glas Melk Meer! Twee maanden hield ik het vol. Ik zat aan zestig glazen per dag toen ik stopte. Ik stond op ontploffen. Mijn eerste opgave. Er zouden er nog volgen. Ik ben een opgever, doch steeds met ere. Zie mijn opgave in de Tour du Petit Suisse, als lid van de Rode Melkbrigade van Rik Van Looy. Faema-Fladria-Stabilac.

48. Nee ik wou geen vlees. Op de preekstoel had ik de onderpastoor van Sint-Hermes horen donderpreken over de Verdoemden der Zonde Van Het Vlees! Om mijn zieltje rein te houden, wou ik geen enkel risico lopen. Als ridder in de Kruistocht van Wardje Poppe mocht je niet zondigen. Nog geen dagelijks zondeke. Of je lag eruit. Wie zondigde, werd verbannen bij de heidenen. Hem wachtte hellevuur en vreselijke plagen.

Het eerste vlees dat ik nuttigde was Salami Imperial, gewonnen met het bolderen op de Fancy Fair van Sint-Martinus. Je mag een gegeven paard niet in de bek kijken, zei grootvader. Hij nam zijn zakdoek met het Atomium en ernaast de ster van Expo '58. Plooidde hem traag open op de wankele plooi tafel van Brouwerij Roman Bieren. Toverde zijn machtig scherp knipmes van Solingen aan het kettinkje uit zijn broekzak. Sneed de Salami in allemaal gelijke vleesjetons. Werkte er een paar naar binnen. Gooide zijn Export achterover. Bestelde er nog een. 't Is gelijk een engelke dat in mijn kele piest. Stak een vleesmuntje op zijn mes. Duwde het mes tegen mijn lippen. En nu proeven of nu sterven. Het zou doodzonde zijn van dat hier te laten liggen.

49. Grootvader heeft je vervangen, papa. Ik heb hem op mijn twaalfde verjaardag officieel benoemd tot mijn persoonlijke vervangvader. Vier jaar heeft hij het volgehouden. Dan brachten ze hem naar het Academisch Ziekenhuis. De hele nacht heb ik de Grote Programmator gesmeekt om hem te laten leven. 's Anderdaags amputeerden ze zijn been. Ik zei oke goed op één been dan maar laat hem leven, deal. Doe het voor je Ridder. Geen antwoord.

Ik vroeg het aan Onze Lieve Vrouw van Wittentak. Aan Wardje Poppe. Ik vroeg het aan mijn patroonheilige, de eerste martelaar. 's Anderendaags gaven ze hem een spuit morfine. Zo zou hij geen pijn meer hebben. Goed geen been geen pijn maar laat hem leven, deal. Hij is mijn enige vriend op aarde. Hij is een crème van een vervangvader ik zou geen ander meer willen. Dat betekent toch ook iets of niet? Op zijn tikmachine mocht ik mijn eerste verhaal schrijven. Hij leerde mij lezen, hij leerde mij zonder vader leven. Hij leerde me Salami nuttigen en dat je hoe dan ook maar een mens bent en dat niks menselijks je vreemd is. Zelfs vlees moet kunnen, behalve op vrijdag, dan is het karnemelksoep en kabeljauw.

Ik bad tot de hele Drievuldigheid tegelijk. Ik dacht met zijn drieën kunnen ze het wel aan. Ze gaan mij horen. Ze gaan dit beletten tegenhouden voorkomen. 's Anderendaags was hij dood en stierf ik drievuldig. In mijn hoofd, mijn hart, mijn ziel. En jij was er niet om me te troosten dat je er niet was. Hoe moest het nu verder met die tikmachine in mijn hart, zwarte Remington met lint van rouge et noir. En ik schreef schreef schreef schrijf schrijf schrijf.

50. Tot ik je terugzie allebei. Grootvader vergeef ik alles maar jij ouwe het zal je beste dag niet zijn ik zweer je. Wat kan het me schelen dat je tachtig jaar geleden geen schapenvleesch mocht in de Estancia Anita? Hier had je moeten zitten. Hier, bij me. Om me te vertellen waarom 's avonds de sterretjes oplichten en wat het is met die baldakijnen van het leven aan de trappen van Sint-Hermes? Het huwelijk van een dode: baldakijn. De aangekondigde dood van een huwelijk: baldakijn.

Je had me dat alles kunnen vertellen. Dan had ik met jou schapenvleesch genuttigd bij het kampvuur op het erf van de Estancia Anita in Patagonië. Jij zou voor de wol zorgen en je eindelijk eens bezighouden met je fabriek, hoogtijd. Ik zou je Moleskineschriftjes vol schrijven. Ik zou het verhaal van mijn vader schrijven. Overal, aan alle kerken van Vlaanderen zou ik borden neerzetten met de titel erop: Totdat Hij komt!

51. Alsof hij zijn eigen bestaan in wegkloppende plaatjes van zijn Viewmaster zit te bekijken, vertelt de voormalige directeur van Utebel midden in de lege fabriekshal hoe hij het allemaal heeft zien groeien, vanaf het Expojaar '58. Zo expansief is het gegaan dat Boudewijn I Koning der Belgen het bedrijf tot twee keren toe heeft bezocht, jawel. Een heel uitzonderlijke eer. Tegen alle regels in van het protocol. Een koning stoot zich nooit twee keren aan dezelfde fabriek.

Hoe ze de ramen hebben dichtgemetseld. Wat meer stockagemogelijkheden gaf. Meer productie. Meer afzet. Meer winst. Meer dividenden. Hoe ze de eerste airco van het land hebben geïnstalleerd: om hun producten gekoeld te houden.

Ik denk aan Boontje. Wat hij van zo'n verhaal over machines zonder mensen had gemaakt. Hoe hij allicht in een paar welgemikte pennenkrullen naar de wevers had gezocht. Naar hun vloeken en zweten in de hitte. De lift mochten de arbeiders niet bezigen. Die was voor de koning. België zat toen nog in de lift. Misschien zit er een nieuw toneelstuk in, voor de onnavolgbare lichtgevoelige jongen (join the club) Walter Van Den Broeck: Brief aan Delphine over haar stiefoom Boudewijn.

De gebouwen staan nu leeg. Utebel expandeerde overal elders in de stad doch niet langer hier. Nare geruchten doen de ronde. Zal het bedrijf binnen tien jaar nog bestaan? Weg naar China? Of gewoon weg? Herlocatie? Delocatie? Liquidatie? Het zijn de woorden van de dreigende werkloosheid.

52. De lege hal dient nu als toneelruimte voor Teater Voor Taal en Volk: de aloude vereniging die je zo goed kent en waarvan ik jaarlijks op je graf de poreuze gedenksteen oppoets.

'Aan onze ere-voorzitter.'

Was dan hier gebleven als je zo nodig ere-voorzitter wilde spelen. Zocht dan

tenminste een echte rol. Ik had er een mooie voor jou klaarliggen: vaderfiguur.

53. Voor Taal en Volk speelt hier in deze lege fabriekshal van Utexbel in het najaar 'Liaisons Dangereuses', naar dat boek van Choderlos de Laclos. Met Valmont, de Merteuil, de Volanges. Heb je het gelezen? Ik wel, lang geleden. De wereld van ooit. Nog voor die van jou. Zelf hang ik nu rond in het vermaledijde universum van Michel Houellebecq. 'Les Particules Elementaires'. De totaal vervreemde mens in een wereld waar alles verworden is tot competitie, waar niemand nog luistert, waar het erop aan komt te pakken. Een wereld vol liaisons dangereuses zonder tederheid. Een wereld als een grote Tour de Trance. Kafka, plus de kick van het ik.

54. Laat je niks wijsmaken ouwe: we zijn hier met een paar om die wereld van Houellebecq te verwerpen. De man heeft weinig liefde gehad. Dat wreekt zich in succesvolle geschriften. De nieuwe Céline noemen ze hem. Die heb je gelezen allicht. 'Voyage au bout de la nuit.' Moet je echt wel hebben aangesproken. De titel alleen al: je vulde hem zelf in. Je verdween uit mijn pasgeboren bestaan. Als een reiziger naar het einde van de nacht.

55. De nieuwe Céline, nee bedankt. Schrijven als geen ander dat wel. Het allermooiste maar tegelijk ook de gruwelijkste racistische pamfletten. Houellebecq zit daar nu heel dicht bij. Hij draait er sluw rond. Hij suggereert het in zijn verering van de selectieve selectie en de genetische manipulatie die het Herrenvolk moeten maken. De mens als schepper van de Ideale Mens: totaal gevoelloos. Laat mij maar dat fragiele gevoel. De risico's van de kwetsbaarheid. En dat morgen alles voorbij kan zijn.

Zie je hoe graag ik over dat alles met jou had gepraat? Maar neen. Voyage au bout de la nuit. Een gedenksteen op je graf. Als jaarlijks terugkerende cameo-rol kan dat tellen. Jij poreuze onvervaarde vader.

56. 'Wanneer nu in de laatste kooi een goed aantal schapen verzameld zijn, wordt een deurtje geopend en de esquilador neemt het eerst onder handen komend schaap bij de ooren. De automatische scheermachine gaat vlug door de wol. In minder dan een paar minuten is het schaap gansch geschoren. 't Is verbazend hoe handig de scheerder het schaap weet te plaatsen. Want alhoewel niet vastgebonden, kan het zich niet meer verroeren. Eens kaal geschoren, wordt het schaap weer in een kooi geduwd. Om dan in omgekeerde orde als bij het komen dezelfde weg te gaan en in de grootste kooi aan te landen. In deze staan twee mannen, goede kenners, om de dieren te keuren.'

57. Het verhaal van de wol zou je me nog doen. Heb ik nu wel gehad. Merci. Sta me toe je boek weg te gooien. Had je een strenge eindredacteur voor je reisverhalen? Ik vrees van niet. Neem me niet kwalijk. Tachtig jaar later lees ik je proza als een uit de hand gelopen grap. Poets wederom poets, vaderfiguur van mij. Je vraagt er ook om. Je verdwijnt zomaar naar Patagonië. Je laat mama achter met je nest kinderen. Je laat je weverij, spinnerij, ververij in de steek. De wereld is je dorp. Maar je kroost, je onderneming, je stad kunnen je inmiddels mooi gestolen worden. In eindeloze nachten zal ik maar schaapjes liggen tellen. Radeloos op je wachtend. Met die shitverhalen van jou zal ik het mijn leven lang moeten stellen. En wat me rest van getuigenissen. Dag papa van horen zeggen.

58. In één van mijn eindeloze nachten heb ik de Kleine Prins leren kennen. We zijn

dikke vrienden geworden hij en ik. Mijn hele leven lang zoek ik sindsdien naar De Kleine Prins. Ik heb geluk. Ik vind stukjes van hem in maats voor het leven die mijn pad kruisen. De ene schenkt me zijn schranderheid. De andere gunt me een blik op zijn gevoeligheid. Nog een andere schenkt me zijn jeugdige argeloosheid. Weer een ander kaffert me uit om mijn kwetsbaarheid, leert me harder te zijn voor anderen, zachter voor mezelf. Geen van hen kan ik vertellen wat het is, je vader missen als kind.

Ook al word je dan gekweekt in zogeheten weelde, gekoesterd door vier allerliefste vrouwen die madam zeggen tegen je mama. En jij wil alleen maar toegestopt worden door je mama tegen wie je mama zegt. Een mama die je een kruisje geeft tegen al het onheil van de wereld, die je teder kust, aan wie je vragen kan waar papa blijft.

59. Gaandeweg heeft de Kleine Prins me duidelijk gemaakt dat het geen zin had om nog door te gaan met Argentijnse schapjes te tellen. Dat jij toch niet zou terugkomen omdat je het te goed had op je nieuwe planeet. Hij had je daar bezig gezien als de man die de sterren telde. Hij heeft me een doos voorgetekend met alle schapjes van alle planeten erin. Zo zou ik ze niet meer hoeven te tellen en kon ik eindelijk inslapen. Ik wou geen doos met alle schapen erin. Ik wou een box met jou erin. Zonder de doos errond.

Ik viel in slaap. Toen ik wakker werd, was De Kleine Prins weg. En jij was er ook niet. Zoals steeds. Wat moet ik met je reisverhaal op mijn nachttafel?

60. Mazarine Mitterrand schrijft dat ze nog liever echt wees was geweest dan dat ze zo'n verborgen vader had. Ook al was die president van Frankrijk. Ik heb haar boekje dichtgeklapt, andere vakantielectuur tot mij genomen. De Kleine Literatuurgeschiedenis van Herman Hesse. Hoe groot Goethe wel was. En Hölderlin. (Heb ik dat van jou, dat gretig lezen altijd). Ik ga die Mazarine schrijven dat ze niet eens weet waarover ze het heeft. Een verborgen papa is bij mijn weten nog altijd beter dan helemaal geen papa. Zelfs al is hij geen president, maar bijvoorbeeld simpele esquilador in Patagonië.

Delphine, de dochter van onze koning Albert zal mij gelijk geven. Op de nationale feestdag van al zijn onderdanen had haar ouwe het weer eens over waarden. Onze Oewaarden. Oewaarde landgenoten. Onze Oewaarden. We moeten Onze Oewaarden weer meer Oewaarde geven. Ook zo'n vaderfiguur van ik zal u gaan hebben zie. De mond vol over Oewaarden. Doch Delphine niet gezien ha nee.

En jij daar in je Estancia Anita: boeken vol over Argentijnse schapjes. Maar je eigen schaaap kan ze wel lekker liggen tellen in zijn bedje. Je kleine prins moet het stellen met papieren vriendschap. Ja ik weet het ik, ben hard. Al noemt mama me 'haren teren'. Mama? Het zegt je niks? Mama? De vrouw die je in de steek liet. Madam. Mijn mama.

Teer gekweekt ben ik zonder papa jawel. Een van mijn vrienden herhaalt het me meer dan me lief is: je bent veel te teer gekweekt het maakt je te kwetsbaar voor het leven. Ik heb er wel niet om gevraagd dat je jezelf wegcijferde. Dat je me achterliet vanaf de wieg. Met allemaal vrouwen om me heen die me in bad en in bed stoppen. Die me zoet houden met hun ersatzliefde. Tot mama me diep in de nacht eindelijk dat kruisje komt geven. Zodat er mij niks overkomen kan.

Er zijn dagen dat ik liever geen kruisje wil. Dat ik ernaar verlang door professor Barrabas naar jouw tijd te worden gemikt. Je moet schaapjes tellen, zeggen de vrouwen om me heen. Dan zal je vanzelf slapen. Ze weten niet dat ik vannacht afspraak heb met de Kleine Prins. Die me over jou komt vertellen. Sterrenteller. Ik had je liever gehad als storyteller. Over mijn schouder heen.

Ik wil later geen kinderen. Als ik dan snel dood ga zoals jij, liggen ze in bed schapen te tellen. Terwijl ik met de Kleine Prins vrolijk op de planeet Urbanus de man ben die het gas doet branden. Wil ik ze niet aandoen. Je weet niet wat het is. Kinderverlater die je bent.

61. In dunne Soubrysteeltjes dwarrelt de zon dwars doorheen de glazen heiligen van Sint-Hermes. Recht naar het altaar toe. Waar het licht schijnt over de duisternis van mijn gemoed. Vanaf het gedoe aan het wijwatervat voel ik me weer wat veiliger. Misschien omdat ik me hier dicht bij jou voel. Mijn zondeval is volkomen vers. Het ging vanzelf. Deze tempel gods staat er nog. De klokken luiden als voorheen. Er gebeurde vannacht verder helemaal niks. Noch donder, noch bliksem. Geen gescheurde gordijnen in mijn slaapkamer. Voortaan wel overbodige Dinky Toys. Ik heb beters te doen.

Mijn zondeval kwam als een lief in de nacht. Behalve dat er geen lief was. De ochtend na was mijn wereld totaal onoverzichtelijk geworden. Voor het eerst was lente iets in mijn onderbuik, ver van de vertrouwde buitengeluiden. Gewillig liet ik me meeschuiven. Als op de tollende draaischijf van de zomerkermis. Heerlijk verdoemd gevoel.

Je was er niet om me te beletten. Om me de hand te reiken. Om me te zeggen. Te waarschuwen. Te behoeden. Te berispen. Je was er gewoon niet. Je schitterde door je afwezigheid. Eenmaal. Andermaal. Je was heilig. Een glasraam in Sint-Hermes, met macaronibundels er doorheen. Niet eens je naam eronder.

Sadduceeën, farrizeeërs, woekeraars, tollenaars, Filistijnen, de stenigende menigte, Magdalena, Judas, de slechte moordenaar, alle vijanden van ons land, alle rovers van Alibaba, alle landlopers, gauwdieven, schurken, zeerovers, allen waren ze op één nacht mijn ware vrienden geworden. Verguisd door het goed volk. Tot gisteren was ik je modelweesje. Ocharme dat kind, zo jong en al zonder vader, wat doet hij flink zijn best, zijn vader zou nogal. Nu ben ik van god los. Verlaten door jou. Niemandsjongen. Son of nobody. Fils à Personne.

In de sacristie vul ik geheel volgens de voorschriften de ampullen met water en wijn. Vijf hosties in mijn broekzak, voor de ruilmarkt straks op de schoolkoer. Eén lichaampje van Christus tegen vijf knikkers.

Om zeven uur exact start de priester-leraar zijn mis in één van de zijkapellen van de lege Sint-Hermes. Knielen, bellen, evangelie klaarhouden, water, wijn, gewaad opvangen bij het knielen van de priester, kyrie gloria sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth domine non sum dignus dignus dignus laus tibi domine ite missa est deo gratias.

Ik tik mijn Pontiac af op achttien minuten en negen seconden. Nieuw record.

Maandag is recorddag. Onze Lieve Heer moet niet mopperen, hij heeft zijn zondag gehad, er is nog zoveel te doen. De dienaar gods zwiert zijn kleren over de kapstok, holt de kerk buiten, struikelt over zijn soutane, dondert de zijtrappen af, bezeert zich aan de rechterpols, vloekt zichzelf een dagelijkse zonde.

Ik ben hem achterna gerend door de kerk, onder het alziend oog van Christus die onbereikbaar hoog boven mij verzezen hangt te wezen. In het bijzonder voor weduwen en wezen.

De priester-leraar heeft zijn boekentas laten staan in het hoogkoor. Ik gok op acht pogingen. Zijn Zundapp start echter al na zeven pedaalstoten. Record gehomologeerd. Maandag recorddag, zeer zeker.

Ik ga de kerk weer binnen. Het licht valt nu op de duivel. Waar verstop je je papa zever niet. Wat moet ik met deze nieuwe wereld die voor me opengaat? Nu ik hem totaal niet meer vat. Ik voel je hand op mijn schouder. Eindelijk ben je er. Eindelijk zal je me alles over het leven vertellen. Het lijden van de jonge Werther. De groeipijnen van Adrian Mole. De verwarring van Holden Caulfield. De hunker van Le Grand Meaulnes. Le Diable au Corps van Radiguet.

'Haast je nu naar je college, jongen.' De oude deken van Sint-Hermes heeft een kwaai rokershoest. Volgens mij een straf van god. Je bent er dus weer eens niet. Grote Verstopper van jezelf. Heilige Afwezige. De volgende keer wil ik weten wat je uitvoerde in de fabriek. Terwijl mama, voor de Duitsers op de vlucht, in Paimpol beviel van mijn zusje. Wat weefde je en voor wie? Zorg dat je tegen mijn volgende brief propere papieren hebt. Of ik bedenk mezelf een andere vader.

62. 'Waarover je niet spreken kan, daarover moet je zwijgen.' Was Ludwig Wittgenstein in jouw tijd ook al die wereldberoemde wijsgeer? Al jaren verlies ik me in research rond de zaak van de terechtgestelde Ronsese oorlogsburgemeester Leo Vindevogel. Dit met het oog op een toneelstuk dat er maar niet van komt. Hoe meer ik erover hoor, lees en zie, hoe minder zekerheden er mij resten. Hoe meer ook de nuance veld wint.

Dat Vindevogel van de Krijgsraad eerst levenslang kreeg en pas in beroep van het Krijgshof de doodstraf: het geeft me meteen te denken dat zo'n man vandaag nooit gefusiljeerd wordt. Dutroux die meisjes verkrachtte, in kerkers opsloot, liet verhongeren wordt tegenwoordig door de Belgische staat in leven gehouden, gewassen gebleekt, gevoed.

Goed, ik heb het hier over vreedestijd. Oorlog ken ik alleen van Bagdad en Beiroet in het journaal. Sorry dat ik de oorlog dus niet echt ken, papa. Je mikte me dan ook op de planeet vijf jaar na de tweede wereldbrand. Om een jaar later alweer uit mijn bestaan te verdwijnen. Zelfs geen legerdienstje heb ik erop zitten. Dit dank zij vrijstelling vanwege twee broederdiensten. Je andere zoons klaarden voor mij de klus. Dankuwel daarvoor. Zelfs geen bewakingsopdracht van kernrommel in Kleine Brogel dus. Zelfs geen piket tegen de rooie Russen in Siegen. Een watje ben ik. Een overjaarse nep-beatnik. Een denkbeeldige hippie die in Amougies zijn eigen Woodstockje speelde. Die Dylan nablies op zijn mondharmonica in de golden sixties. Wat zou ik de oorlog kennen? Behalve dan van mijn kaki Love-and-Peace-pet uit de Stock Américain.

63. De beschuldiging tegen Vindevogel luidde: wapendracht, hulp aan de vijand in manschappen, munitie en materiaal, verklikking, propaganda, vervorming van de wettelijke instellingen, stichting van een staatsvijandige groepering. Zware feiten jawel. En dan lees ik al die getuigen die komen vertellen hoe ze door Vindevogel naar het stadhuis zijn geroepen en vandaar met de Feldgendarmerie recht naar Duitsland.

Maar van alles wat ik lees in boeken, krantenknipsels, stenografische verslagen en thesissen, onthou ik vooral dat je om Vindevogel te doorgronden, eerst alles moet weten, kennen, voelen van de tijd van toen. De politieke achtergronden. De veten. De verdachtmakingen. De taalverhoudingen. De echte en de valse witten. De vermeende en de echte zwarten.

Mijn mensenhart fluistert me dat een man die pas in tweede instantie – dus na aarzeling en wijziging van vonnis - veroordeeld wordt tot de dood met de kogel altijd het voordeel van de twijfel moet krijgen. Mij komt het voor dat Vindevogel nooit had mogen gefusilleerd worden.

Jij vader, je had me misschien kunnen vertellen wat er is fout gegaan tussen Vindevogel en de bevolking van zijn stad. Hoe hij mogelijks verstrikt geraakte tussen zijn oprechte idealen en de duistere verlokkingen van de macht. Hoe hij allicht het beste voorhad, maar het ergste niet kon voorkomen.

64. Op 30 januari 1933 wordt Hitler Reichskansler. Op 8 maart van dat jaar kondigt Wilhelm Frick, zijn Binnenland-minister, de bouw aan van concentratiekampen. Op 22 maart 1933 wordt Dachau geopend, het eerste kamp voor politieke tegenstanders. Op 15 september 1935 worden de rassenwetten van Nürnberg getekend 'voor de bescherming van het Duitse bloed'. Op 12 juli 1936 volgen de opening van het kamp van Sachsenhausen en de deportatie van de zigeuners naar Dachau. Drie dagen later opent het horrorkamp Buchenwald.

Joodse ondernemingen en winkels worden inmiddels geboycot. Boeken van joden en alle niet gezagsgetrouwe publicaties worden verbrand. Er volgt praktijkverbod voor joodse artsen. Het wordt joden verboden hoger onderwijs te geven of ambtenaar te zijn. Er zijn pogroms in heel Duitsland. Er volgt uitsluiting van joodse kinderen uit alle Duitse scholen en kribben. Alle joodse ondernemingen en bezittingen worden in beslag genomen. Op 30 januari 1939 bedreigt Hitler in zijn toespraak in de Reichstag alle joden ronduit met totale uitroeiing als er een oorlog komt in Europa.

65. En er komt een oorlog in Europa. Leo Vindevogel wordt op 2 januari 1941 door de Duitse bezetter benoemd tot burgemeester van Ronse. Hij heeft zijn achterban van de Christen Volksbond daarover niet ingelicht. Hij wordt gebombardeerd tot ongekozen burgemeester voor de neus weg van Maurice Ponette, de eigen kandidaat van de bezetter. VNV'er Gerard Romsée is de kandidatuur van Vindevogel echter bij zijn Duitse vrienden gaan bepleiten. Vindevogel aanvaardt de opdracht. Het is naar verluidt zijn bedoeling het beheer en de bevoorrading van de stad veilig te stellen.

Zijn vrienden pogen hem op die beslissing te doen terugkomen. Niks helpt. Hij ontbindt 'Teater Voor Taal en Volk'. Hij smelt de dan al florissante vereniging samen met de socialistische 'Verbroedering' tot het 'Stadstoneel', waarvan hij de leiding geeft aan zijn broer. Net als alle andere zalen van Ronse eist hij ook de zaal van zijn eigen

achterban, de Christen Volksbond op.

Denkt hij werkelijk om vanop het stadhuis zijn stadsgenoten beter te kunnen beschermen tegen de waanzin van de tijd? Hij, Vindevogel burgemeester van Ronse uit zelfoppofferring 'om erger te voorkomen'? Of gaat met deze sjerp vooral zijn droom van lokale glorie in vervulling? Volksvertegenwoordiger is hij al. Het enige Belgische parlementslid dan ook dat na de bevrijding zal geëxecuteerd worden.

Het zijn vele vragen die voor altijd zonder antwoord zullen blijven. Behalve de antwoorden van afrekening en repressief revanchisme.

Als ik zie wat een provinciestadje zo al te bieden heeft aan haat, nijd en roddel in vreedstijd, wat moet ik me daarbij dan voorstellen in tijden van oorlog? Had Vindevogel dat alles van die concentratiekampen en de jodenvervolging dan echt niet in de gaten? Wist hij dan echt niet met welke beulen hij te maken had? Of wilde hij het niet weten? Hij heeft in Het Volk van Ronse zijn bewondering voor Het Derde Rijk nooit weggestoken. Maar wat wist hij af van de nazi-horror achter de façade van 'de nieuwe orde'?

66. Allemaal vragen die ik je had willen stellen, papa. Vragen waarop mama niet altijd het antwoord kende. Jij die met grootvader in de Volksbond zat. Jij die via de toneelbond, waarvan je later zelf ere-voorzitter worden zou, heel dicht bij Vindevogel stond. Vooral bij zijn broer meester Alfred. De Volksbond die de scheur tussen voor- en tegenstanders van Vindevogel nooit meer echt zou dichten. Dezelfde Volksbond, die bij beslissing van het middenbestuur met een sterke meerderheid stemde 'dat Vindevogel de statuten van de Volksbond verraden had.' Wie heeft wie verraden? De Volksbonders, die zich voor en tijdens het proces heel gedeisd hielden. 'Omdat het toch geen zin had om Vindevogel in Gent te gaan verdedigen in volle repressierage.' Want er werd gevreesd voor de ontbinding van de vereniging na het debacle van voorman Vindevogel. In dit geval zou de Volksbond bezit worden van het bisdom. Volgens diezelfde statuten.

Je ziet papa, ik heb graafwerk gedaan. Al blijven er nogal wat dingen tot op vandaag onontgonnen. Waarom bijvoorbeeld die vermaledijde onderpasterfiguur in de coulissen het nodig vond olie op het vuur te gieten in een giftig stukje. Op een voor Vindevogel doodsgevaarlijk moment. Hoe kon dat zomaar? Waarom dat werd toegelaten? Christelijke principes eventjes zoek? Oog om oog? Het Oude Testament? Was het Nieuwe dan niet al eeuwen uit? Misschien kende je die onderpastoor? Misschien kwam hij zelfs thuis je réserve Chambolle-Musigny degusteren. Priesters, ik heb er naderhand zoveel weten aanbellen. Ons huis leek vaak wel een Groot Seminarie.

Vindevogel deed dingen voor de nazi's die je als burgervader niet hoort te doen. Hij stuurde briefjes naar de Ronsenaars met het verzoek dat ze zich ten stadhuize zouden melden op zijn 'bureel'. Daar werden ze opgewacht door de Feldgendarmerie, verdwenen ze naar Duitsland. Nièt naar de concentratiekampen, maar op verplichte arbeid in Duitsland, of in het Franse Saint-Omer. Het is een heel belangrijke nuance maar bij de bevrijding werd alles op een hoopje gegooid blijkbaar. Verplichte arbeid, concentratiekampen.

Velen hebben me de afgelopen jaren dat verhaal gedaan. Hoe hun vader zijn beste

pak aantrok omdat 'Vogel' een kaartje gestuurd had. Hoe ze hun vader zagen vertrekken maar niet meer zagen terugkeren die avond. En de andere avonden ook niet. Pas één of twee jaar later.

Vindevogel liet na de aanslag tegen zijn persoon een Burgerwacht-lijst opstellen van vierhonderd mannelijke Ronsenaars tussen de 18 en de 55 jaar. Die moesten dag en nacht – onbezoldigd - voor zijn woning de wacht houden. Dit zette veel kwaad bloed bij alle Ronsenaars. De namen vormden voor de Duitsers immers dé ideale potentiële dodenlijst bij eventuele represailles, na nieuwe aanslagen van het verzet. Die aanslagen kwamen er. Duitse represailles op basis van de Burgerwacht-lijst gelukkig niet. Het drama van Vinkt is Ronse bespaard gebleven. Er zijn hier geen Ronsenaars neegemaaid vanop het oksaal van Sint-Hermes.

Het is en blijft me een kluwen. Je leest, je hoort zoveel. Je leeft zestig jaar later in een andere totaal tijd. Je beseft dat de waarheid van kristal is. Geslepen. Gefragmenteerd. In vele stukjes. Er rest me na al die jaren zoeken maar één brokje waarheid omtrent Vindevogel: met zijn terechtstelling triomfeerde de afrekening, veel meer dan de rechtvaardigheid.

Ik had je graag horen vertellen over de mensen van die tijd. Hoe ze zich gedroegen. Manmoedig. Laf. In alle nuances van wit, over grijs tot zwart. Maar je bent er niet. Ik zoek het wel verder uit in mijn eentje. As usual.

67. Ik zie je wel tussen de meeuwen daar, op het staketsel in Nieuwpoort. Een mini Jan van Gent wil ik zijn. Voorzichtig naast je meeglijden in het schuim. Bezig ben je, als kapitein op de trimaran van de Vlaamse Zeilschool. Je toont me voor hoe ik de havengeul uit moet tussen de honderden vakantieskippers. Je neemt het roer tussen de benen alsof je dit je hele leven lang al doet. Zo te zien ken je elke zandbank. Mister Zelfvertrouwen. De zee is dus je grote vriendin. Je loodst me weg van het land tot ver achter het water onder Orion. Waar jij en ik voor altijd ter kapren varen. Vanop de gladde banquirai zien garnalenvreters ons bezig. Vader en zoon, onderweg naar zeventuizend mijlen onder zee. Gezeten op zijn schildpad van goud wuift de man van Fabre ons uit, van aan het boothuis.

c'est un fameux
trois mâts
fin comme un oiseau
hissez haut
santiano

dix-huit noeuds
quatre cents
tonneaux
je suis fier
d'y être matelot.

Waar zit je, mijn kapitein? Je scheepsjongen is bang, vanwege de tsunami in het hart. Ik zoek je tussen de duindistels op de Hoge Blekker. Ik zoek je op de fiets, onderweg naar Oostduinkerke. Ik zoek je in de bibliotheek van Veurne. Ik zoek je in Coxyde Sur Mer, dat laatste stukje Gaufre Belge et pour les Flamands la même chose. Ik zoek je bij Siska. Ik zoek je aan de vismijn. Ik zoek je in het Seacod, de zeilclub van wijlen je

tweede zoon, zit die nu bij jou? Ik vaar in gedachten met je mee op de amfibie. Noch boot noch truck boordevol vage associaties naar de The Longest Day en de landing van de jongens in Normandië. Gerecycleerd legertuig, dienstig voor fun on the beach.

Always look
at the bright side
of life
badam badam
badam badam
badam

Ik zoek je in de Zeelaan. Ik zoek je aan het monument Voor Onze Vissers. Ik wil je stem horen. Ik wil je tegen mij horen schreeuwen. Hoe het moet met dat roer. Wanneer het grote zeil naar omlaag moet. Ik hoor alleen de wind. Gone with the wind, dat ben je.

68. Het was natuurlijk Nieuwpoort niet, het was Blankenberge. Zijn bloemencorso. Zijn pier. Zijn Boucquet Romain. Zijn Witte Paard. Zijn gekke velodroom. Zijn droom van jou. Altijd werd er over jou gepraat. Dat je hier nog dit, daar nog dat. Je spookte door de kamers van Villa Condé. Ik zag je in de grote donkere wandkast. Ik zocht je in de koffers met de jokari's en de tenniskrakketten. Niks geen Villa Condé meer. Vervangen door walgelijke buildings alom. Jouw Blankenberge bestaat niet langer. Madame est servie. Monsieur est parti. De Sancta Maria is gezonken. De Belvédère al lang weggerot op het droogdok. Het Caltex-station met de kwistaxen is onvindbaar. Ik ruik de olie nog, van de motocycletten. Met je kleinkinderen en je achterkleinkind doe ik nu alles wat jij eigenlijk met mij hoorde te doen. Ik vaar blind. Hoe streng je zijn moet, hoe meegaand. Je liet me geen enkele gebruiksaanwijzing. Lees aandachtig de instructies vooraleer de opvoeding te starten. Opgepast: de aangewezen dosis tederheid niet overschrijden. Qui trop embrasse mal étreint. (Qui n'embrasse point, gémit dans son coin).

69. Ik wandel door het groen rond grootvaders buiten op de Kwaremont. De Magnolia is lang uitgebloeid. De glooiende weiden staan nu vol beelden, wel honderd. Helemaal beneden, waar ik naar paddestoelen zocht (zag je me bezig met de nichtjes?) staat nu de cederhouten reus van Klaus Prior. Ik zie er jou in. Jij kijkt op naar het huis van grootvader, bovenop de berg. Speelde je hier ook vaak als kind? Het bos is heraangelegd. De kaalslag om de zandwinning is helemaal hersteld. De nieuwe eigenaars zijn behalve kunstminnaars natuurvrienden, de hemel weze geprezen hiervoor. Het is er goed toeven, nog altijd. Ik had je er graag bij gehad op de jaarlijkse wandeling door al dit moois en het groen van altijd. Je bent er niet en toch weer heel nadrukkelijk. De bibliotheek staat nog altijd stevig gevuld. Veel kunstboeken nu. Adieu Prosper Mérimée, dag Edward Hopper.

70. Je oudste wil me over jou vertellen, we hebben afgesproken in Gent. Doch eerst een ommetje naar de Fnac. Zo gaat het al jaren tussen ons. We staan daar gebogen over verse boeken, stoten verstrooid mekaar aan. Daarna samen op de koffie aan de Graslei, mooiste plek van Vlaanderen. Deze keer zal jij erbij zitten aan onze tafel. Ik zie ernaar uit en toch zie ik er tegenop. Liever bedenk ik je zelf dan dat ik je ontmoet van horen zeggen. Ik vertel je oudste zoon dat ik je tegenwoordig zelf tot leven schrijf in brieven, als mijn eigen fictiepapa.

71. Ze vieren tachtig jaar Précision Mécanique in de fabriek. Lieve mensen daar. Ze bezorgden me de oude fabrieksplannen en lieten me alles nog eens zien. Waar ik met grootvader mijn huiswerk maakte, de smidse. Nee de onderaardse gangen waarin ik als kind met de balladeuse naar jou zocht, die niet meer. Je kantoor aan de overkant staat leeg. Misschien moet ik het kraken. Misschien moet ik er gaan zitten schrijven. Dichter bij jou. Hoe diep zit je wel in mijn vel, afwezige vader. Zit daar een betekenis achter? En wie ligt daar nu wakker van? Ik.

72. Dat je op zo'n zonnige Monumentendag in je kantoor op me wacht op die foto in de oude Sint-Martens: ook weer zo'n spelletje van jou. Schrijf je één van je reisverhalen? Lees je gedichten van Perk? Verveel je je met de bedrijfsresultaten? Jij, mijn eigen dode monument. Naast jou hangt de 'Figuratieve Caerte van de Gelegenheit van het Vrije.' Hier op deze plek was ooit een 'Kerchhof'. De dood speelt altijd wel spelletjes met ons.

Wat verderop : de Justitie van Het Vrije. De clerus had een ongebreidelde macht toen. Nog altijd vraagt de burgemeester beleefd aan de Deken van het Kapittel toestemming om met de heilige knoken van Hermes Het Vrije te mogen verlaten voor een rondje rondom de grenzen van de stad. Onverlaten werden voor de Justitie van het Vrije gesleept. Dan vakkundig opgeknoopt, achter de dekenij aan de 'Campstraete'. Waar nu kinderen de beginselen der vergevingsgezindheid worden aangeleerd.

Ik laat de 'Groote Maert' voor wat hij is. Een lawaaierige wildernis van blinkende wagens, ruige klanken en melige cowboygeluiden. Ik wandel langs de 'Aude Cleyne Maert' naar het 'Swartsustershuys' aan de Steenbrugge.

Naar onze thuis, waar ik je nooit thuis wist. Ik laat me bij dit alles leiden door het Ename Expertisecentrum. Archeologen en geschiedkundigen die zorgen voor de ontsluiting van Ons Erfgoed. Van erfenis gesproken: een foto in de ouwe Sint-Martens en nog een in het Textielmuseum. Niks geen reprimande, niks geen aanmoediging. Niet eens een glimlach tegen de muur. Ernst en gestrengheid. Nu weet ik waarom ik nooit 's lach op foto's. Zo de dader zo de zoon.

Later op de dag, in Horta's Villa Carpentier zal ik lachen in de lens voor mijn oudste, je kleinzoon. Samen op de wandel door het Erfgoed met je achterkleinzoon. Ja het gaat snel, ouwe. Vijf generaties in één pennentrek.

De doden laten rusten jawel. De levenden blijven inmiddels onrustig. Vanwege die ene dode die ze hadden willen kennen. Langs de 'Sint-Cornelisstraete' naar de 'Bergplach', waar nu drie pletsende zuilen 'plaschen'. De grenzen van Het Vrije, waar alles ontstond. Van waaruit de onstilbare waanzin uitdeinde door de straten van de stad. Kom terug, papa. Laat ons de Zwarte Pest samen bestrijden, jij en ik.

Non, non rien n'a changé, mon Petit Papa Mortel.

73. Waarom hebben ze grootvader dat wandelstraatje gegeven, daarboven aan het groene Schavaert? Zeker niet omdat hij de Zwarte Pest met jou ook al eerder had bestreden. Namens wie was hij trouwens tot schepen verkozen? Namens de kaloten, dat spreekt. Die van 'Het Vrije', met al hun regeltjes van het Onvrije. Jouw broers en zusters: verscheurd tussen de bourgeois van de Patria en het Volk van de Volksbond.

Wie van Wortegem kwam of Zulzeke en wat geld bijeen had geweven, hoorde voortaan Frans te praten. Le language du patron. Tissage Mécanique. Laine et Coton. Exportation. Le Progrès. Marque Déposée.

Je hangt daar, tegen de muur van het 'Must'. De nieuwe naam die ze bedacht hebben voor hun textielreliëken en folklore-restanten. Je zit vijfde van links op de foto. Naast meneer Oscar en je broer, parlamentslid 'pour tous les catholiques'. Grootmoeder zit in het midden. Hortense, weduwe van de betreurde stichter. We sterven jong. Een familietrekje. Ik overleef je straks twintig jaar. Nooit gedacht. Haasten moet ik me, wil ik je hier eindelijk nog eens tot leven schrijven. Haasten moet ik me. Eer ik zelf toetreed tot jouw eerbiedwaardige club van wijlen de levenden.

Een vijftigtal gedecoreerden tel ik op de foto. Een paar ervan herken ik nog, van mijn voetbaljaren als broekje op de fabriekskoer. Georges Kongo en Séraphin. De grote Lucie, de kleine Lucie. De spinsters die me plaagden. Zat je die keer op Sint-Ambrosiusdag dan eventjes niet in Patagonië? Je lijkt weg te dromen. Je legt je beide handen op de knieën. Klaar om op te veren. Proficiat met die medaille, meneer Oscar. En nog vele jaren bij ons en gezond. Doch nu moet ik maken dat ik doodga.

74. Ik bewaar hem geklemd tussen de balken van mijn schrijfmansarde. Zachtjes. Om het glimmende kanariegele leder vooral niet te krassen. Naast de sterrenkijker: mijn nachtkijker naar jou in de ruimte. De lederen voetbal die ik je vroeg en nooit kreeg. Herinner je mijn brieven aan de heilige man uit Spanje. Met de stoomboot SS Manitoba zou hij vanuit Argentinië langs Spanje tot bij me langs komen. Samen met jou in de schouw.

Ik beeldde me in dat jullie op het bovenste dek een kaartje legden. Om de tijd te doden, jouw dood te verschalken in afwachting van betere tijden voor mezelf. Elk jaar verwees ik naar jou, in mijn brieven naar hem. Dat ik net als jij een fervent Clubman worden zou, onder de kastanjes van 't park. Dat ik kadet wou zijn bij Fons Lesenne, scholier, junior en dan. Dat ik een bal wou. Een echte lederen voetbal. Dat hij het gerust bij jou kon navragen, hoe echt ik het meende.

Maar het werd niks zonder jou, papa. Mijn eerste loeiers gingen recht in de ramen van jouw fabriekskantoor. Beetje opzettelijk, ik beken. Ik miste de personal coach die me zoals alle papa's ter wereld alles zou voordoen. Bal op de voet op de knie op de kont op de schouder op de kop op de voet op de knie... Pele, Puskas, Puis worden of niks.

Er kwam geen boot met jou erop. Er kwam ook geen voetbal naast mijn sierkloefkes op de schouw. Er kwam een basketbal, om mee te oefenen op het pleintje aan de voordeur in afwachting van mijn kans bij het schoolteam. Basket. Waar zat je met je gedachten? Had me dan tenminste een hoofd of drie hoger gemaakt. Achteloze verwekker die je bent.

Kanariegeel leder tussen de zolderbalken met daarop 'Brazil', in de mooie vlag van geel blauw en groen. Eronder de vijf sterren van de wereldcup. Zie je Ronaldinho ook bezig, daar in je eeuwige voetbalvelden? Een voetbalgod onder de mensen. Schijnbeweging naar links, drie spelers schaakmat op rechts, dan de winkelhaak. Je zat naast mij toen ik het zag op het scherm. Je bekeek me met je air van: gezien hoe het moet kadee? Toen ik terugkwam van een aller-retourtje keuken, ja goed één

reepje Kellogg's Special K en wat dan, was je weer verdwenen. Weg naar je Egidiusgenootschap vol heiligen, koos je weerom de dood, liet je me 't leven.

De bal hou ik klaar voor je achterkleinkind. Bal op de voet op de knie op de kont op de schouder op de kop op de voet op de knie herbegin. 'Kom papoe, kom', zegt hij en hij gapt je ouwe Traction Avant in schaalmodel van mijn boekenrek. 'Kom toch, papa', zei ik. Je kwam niet. Je kwam nooit. Ik vergeef het je. Dood zijn is iets wat je leert met vallen en opstaan, naar verluidt de derde dag.

75. Er naderen verkiezingen. Ze luisteren alleen nog naar zichzelf. Ze verheffen rancune tot slogan. Ze zwepen op, slaan onder de gordel, maken van chagrijn hun programma. Ze misbruiken de Fiertel. Ze tellen donderbruine baby's in kraakwitte kribbes. Ze verachten pechvogels, verheerlijken stoere kerngezonde winners. Rasecht! Rasecht! Rasecht! Survival of the fittest. Het Betere Blanke Ras. Zoals het vroeger beter was. Ze zwelgen in de hautaine zelfgenoegzaamheid van het grote gelijk. Ze gunnen een ander het licht in de ogen niet. Ze verachten de verworpenen, de aangespoelden, de berooiden. Zij, wonderesculapen van de zerotolerantie, vergeten dat één tegenvallende scan hun stoere egotrip onderuit halen kan.

76. Wat had ik graag met jou naar het radionieuws geluisterd, in de eetkamer onder de ouwe krakende Grundig. Je commentaren op hun woordbreuken, hun allianties, hun interpellaties. Ik diende mijn pap te koelen met de mening van je schoonvader, de papa van mama. Grootvader die op zijn sterfbed nog een laatste volmacht weggaf: voor 'de onzen ge kunt zien'.

Een halve eeuw verder is alles versplinterd, zijn kerken musea, worden de laatste priesters opgenomen in de genade van de Heer. De ene godsdienst verdwijnt, de andere komt. Dezelfde ene god vecht onder drie schuilnamen om de wereldse macht, met clusterbommen. Kinderen worden geteld, kinderen sterven. Vaders zonder kinderen. Nu ik er zelf heb, vermoed ik dat het erger is dan een kind zonder vader. Het komt allemaal nog goed tussen ons, lieve ouwe dode. Je krijgt mijn kruisje. Het kruis dat je me liet, door dood te gaan.

77. Tot diep in de vorige eeuw klinken hun namen als coureurs uit de Giro d' Italia. Giuseppe Sarto. Giacomo della Chiesa. Achille Ambrogio Damiano Ratti. Eugenio Maria Giuseppe Giovanni Pacelli. Angelo Giuseppe Roncalli. Giovanni Battista Enrico Antonio Maria Montini. Albino Luciani. Namen als barokke concerto's van Archangelo Corelli, Tomaso Albinoni, Pietro Antonio Locatelli.

Pausen, papa. Jij zal er vier verslijten in je korte bestaan. Zelf ben ik aan mijn zesde exemplaar toe. Goed, je krijgt je eigen deel van de kletsboek. Nog maar net ben je uit de zuivere scheerwollen broek van grootvader geschud of Pius X, ziekelijk bestrijder van elk beetje modernisme, lapt je de verplichte communie vanaf je zevende. Vooral met je melkmuiltje afblijven van het lichaam van Christus. Of je kan die Hof van Eden wel schudden.

Van zijn opvolger Benedictus XV is weinig geweten. Stopt hij zich mooi weg in de catacomben tijdens die eerste wereldbrand? Lanceert hij de kwalijke pausmode om hardnekkig de andere kant op te kijken tijdens de georganiseerde massavernietiging van beminde broeders?

Pius XI, zijn opvolger van 1922 tot 1939, kan het alvast prima stellen met Benito Mussolini. De fascistische Duce gooit het met zijne heiligheid op een Akkoordje van Lateranen. Het Vaticaan als onafhankelijke soevereine staat. De paus als staatshoofd. La vita e bella. Staatshoofd in de wolken. Bijna is dit de Ontdekking van de Hemel.

Pius XII wordt daarna in je eigen wereldoorlog je laatste paus. Hij beveelt de onmiddellijke ten-hemel-opneming van Maria. 1950. Maria in de hemel en mama mikt me op de wereld. Mijn leven begint met een dogma. Van een sterke start gesproken. En binnen dertien maanden jouw dood. Goed bezig.

(De retraitepater van Strijpen: 'Zeg het mij nu ne keer jongeman, zijn er na deze geslaagde retraiteweek, soms nog geloofsproblemen waar je mee zit? Maria Maagd en Moeder, pater. En Maria Onbevlekt Ontvangen. Hoe explikeert ge dat feitelijk volgens de wetten der biologie? Als ge zo begint! Als ge dat niet 'n aanvaardt! Met uwen kop tegen de muur gaat ge lopen! Mijn deur is daar! Ga u nog maar wat bezinnen op uw retraitekamer! Ge zijt er nog niet klaar voor!')

78. Pius XII. Jouw laatste paus, mijn eerste. Ik zie hem hangen in clair obscur hoog boven ons hoofd in de klas. Naast Boudewijn. En later ook Fabiola die toen nog een ongeschonden heilige was. Het was lang voor haar verderfelijke kontwiebelende plissé-rok- en rollattitude.

Zo onbereikbaar. Zo hoog. Zo ver van mijn bed waar ik op een hemels teken van jou wachtte, papa. Volgens mijn eigen dogma was je immers ten hemel opgenomen zoals Maria Maagd en Moeder.

Johannes XXIII zou daarna mijn persoonlijke lievelingspauus worden. Een crème vanille van een vervangpapa. Johannes XXIII. De man van het Tweede Vaticaanse Concilie die in 'Nostra Aetate' benadrukt dat de drie grote monotheïstische godsdiensten dezelfde god gemeen hebben. Plus hetzelfde heilige boek. En Abraham als gemeenschappelijke papa.

Johannes XXIII, met de voornaam van je dode zoon die nu bij jou zit. Tweede persoonlijk dogma. Johannes XIII. De grote verzoener. Een glimlach om bij weg te smelten. Man van de echte dialoog tussen christenen, joden en islamieten. (Kom terug, Johannes. Kom terug, Johan).

Paulus VI mist met zijn scherp eksterwezentje dan weer dat charisma. Maar hij maakt wel twee volle jaren lang mooi het werk van zijn voorganger af in Vaticanum II. Daarna krijgt hij andere katten te geselen.

Vrijgevochten vrouwen die dank zij die nieuwe pil baas willen worden in eigen buik, hola minuutje! De scheppingsdaad moet een zaak van de Here(n) blijven. Weten ze dan niet dat nieuwe pausen vroeger door ouwe kardinalen werden gecontroleerd op hun mannelijkheid, in een speciale daartoe doorboorde fauteuil?

'Testes habet ! Et bene pendentes sunt'.

'Hij heeft ballen! En ze hangen er goed.'

Vrouwen in de kerk? Maria veilig in de hemel en voor de rest: hosanna in den hoge.

De kerk als ethisch baken. De kerk als rem op de lust. Vertrouwensbreuk tussen de engelen der sixties en de sekseloze cherubijnen van de Sixtijnse kapel.

79. Dit alles had je moeten meemaken, papa. Het Latijn dat wijkt voor loeiende Stratocasters en volkse talen. De preekstoel voor de verdoemden, voortaan verworden tot antiekstuk. De pastoor die zich voor het eerst van het heilige der heilige afwendt, zich eindelijk naar het plebs keert.

Driëndertig dagen duurt daarna de hoop op de tweesprong tussen de oude dogma's en de nieuwe verwachtingen. Albino Luciano, die lieve zachtmoedige goedlachse Johannes Paulus I vergeet echter op de vierendertigste dag van zijn pontificaat al om op te staan. De zuster heeft hem de avond tevoren nochtans netjes al zijn pilletjes gebracht. Pillen en het Vaticaan, het wordt nooit wat.

Deze mens was hoe dan ook te goed voor de jonge soevereine staat met de eigen bank en in de directe omgeving extra muros: de maffieuze machten en de duistere krachten. De laatste Italiaan van het pausenpeloton laat het afweten.

Onder een brug in Londen hangt later het opgeknoopte lijk van bankier Roberto Calvi. Thrillers pennen: mij goed. Maar wat is er sterker dan een bloedstollende werkelijkheid waarin Zwitserse gardes worden vermoord en kardinaal-bankiers in quarantaine worden gehouden: uit vrees dat ze eindigen als betonblok in de lagune voor San Michele?

80. Na de Italianen komen er pausen uit het Oosten. Karol Jozef Wojtyla. Subito Sancto! De papa mobile van de hoop. Al vreet er een virus aan zijn pauselijke bullen. Jawel nog immer die vermaledijde contraceptie, terwijl half Afrika wegteert. Toch had je de man moeten meemaken, papa. Hoe hij de vliegvelden kust. Hoe hij doorging tot hij erbij viel. De aanslag. De vergevingsgezinde taal. Het bezoek aan zijn aanvallende in de gevangenis.

Subito sancto weet ik nog zo niet. Het blijft altijd uitkijken voor de cryptische werken van Opus Dei. Maar een goed mens ongetwijfeld. Geen opsmijterke. Van 1978 tot 2005 als een apostel Paulus de wereld rond. Ik begin die man te missen. Want zijn opvolger. Jezus, Maria, Joseph!

81. Joseph Alois Ratzinger. Benedictus XVI. Sleurt er zowaar een obscure Byzantijnse keizer bij om deze broze wereld door elkaar te schudden met een oudbakken citaat vol rancune waarmee hij zagezegd oproept tot dialoog. Wat heet onfeilbaar? Geef ons snel weer zo'n Italiaanse wielrenner, papa. Een die de fiets van Eddy Merckx in ontvangst neemt. Een die Bedankt voor Bloemen! Die nu en dan gaat skiën op de zwartste pistes van Tre Cime de Lavaredo. Die de gemoederen bedaarft. Die Fidel Castro zijn baard streelt.

Niet dat Joseph Alois Alias Benedictus nu al dood moet, zijn baas verhoede het. Maar als zijn tijd van gaan dan toch gekomen is, dan mag het ook eens Vlaamse kardinaal zijn. Uit dat lieflijke bloemendorpje bij Tielt, waarvan de naam me nu ontsnapt.

82. In het stoere verhaal van de zoon lees ik de verlangens van de vaderfiguur. Dat de zoon dit alles doet om de verongelijkte papa te plezieren. Het verzonken Atlantis van de vader. Diepzeeduiken met Freud, Adler, Jung, Lacan en alle andere

zieltjesknijpers. Zo graag toch wil hij die flinke jongen van de fiere papa zijn. Vooraan in de stad. Voornaam in Vlaanderen. Bovenaan de piramide. Met uitkijk op het klootjesvolk.

Was hij maar Montaigne, in dat torentje van Château Equem. Maar neen. Van alle kikkers de luidste kwaker. Hoge bommen vangen veel geld. Hij is top nu. Elite. Piano Concerto nr 5 Emperor. Een en al status. Zoveel sterker dan al die haveloze stinkende schooiers om hem heen die dat vergooide leefloon alleen maar aan zichzelf danken. Richard Wagner is zijn held. Voor minder gaat hij niet. Hij de reus, zij de middelmaat. Hij de fluitspeler, zij de ratten.

83. Zijn vader zat goed mis in de oorlog. Droeg het foute uniform. Vocht tegen de bolsjewieken. Mijn Eer is Trouw. Het katholieke Vlaanderen, verloren gelopen in het Groot-Germaanse Derde Rijk. De Nieuwe Orde. Eindelijk. God met ons. Maar God liet hen in de steek. Bommen op Dresden. Vanuit het Oostfront diep in Germania terug naar de repressica Belgica. Heili Heilo Heila. Scheisse, Lily Marleen.

Zestig jaar opgelegde stilte. Opgekropte woede. Toch hadden we gelijk. Zie maar, alles gaat fout sindsdien. Alle waarden weg. Jij moet hier Orde op zaken zetten, zoon. De Nieuwe Orde. Eindelijk. Uitgesteld maar niet afgesteld. Toon hen hoe gelijk wij hadden.

84. Normaal. Elke vader die niet dood is zoals jij, doet dat. En elke zoon probeert het waar te maken, voor de vader. Ik zie hier niks dan zonen om me heen die de droom van papa invullen. Die de zaak verder uitbouwen. Die worden wat papa net niet.

Wat had je gewild dat ik worden zou en jij maar niet voor mekaar kreeg? Schapenscheerder in Patagonië? Een bord voor mijn kop van de zakenman? Als hij maar geen schrijver wordt, dan slaan ze hem misschien half dood.

85. Je fidele vriend schrijft me dat ik onbedaarlijk huilde toen hij met zijn lieve echtgenote mama zijn rouwbetuiging bracht. Dat die kreten hem sindsdien altijd maar zijn blijven achtervolgen. Een halve eeuw lang al. Dat hij die kreten nu weer hoort, in mijn brieven naar jou. La réalité rejoint la fiction. Sorry, sterker dan mezelf. Mag ik het een diep snijdend gemis noemen? Een altijd en overal aanwezig tekort? Dansen op de slappe koord, zonder vangtouw noch net? Fils à papa? Papa pas là.

Ik heb er het raden naar wat je van mij had verlangd, papa. Het beste van mezelf? Met al jouw rusteloze genen in mijn lijf? Zaken doen, dat al zeker niet. Morgen schrijf ik gratis. Gisteren ook al.

86. Voor je oude idealen kiezen zondag. Fluister je me in het kropje van de keel. Maar papa, je leeuw, hij ligt versneden in gladgestreken vouwen en zwarte klauwen. Je vlag ligt verscheurd in lapjes links en happen rechts. Het grote Vlaamse gelijk waaiert in slingers over je loodgrijze bedevaarthemel. Stormvogels laven zich aan vreemd bloed op Vlaamse bodem. Hier ons bloed, wanneer ons recht van de sterkste. De blauwvoet vliegt laag, belooft storm op zee. Je fiere Vlaamse zoon snakt naar houvast.

Zelfs de verpulverde kenletters op je poreuze grafsteen laten het nu afweten.

Alle.. Vo..r

Vl..nderen.
Vlaa..voo..
Chr..stus

Christus is naar de katholieke buitenlanden van Polen. Vlaanderen gaat naar de vaantjes. Of zie ik het te zwart? Ja, je bent er ook nooit om me te sussen. Dat het allemaal nog goed komt. Dat Schopenhauer een kniesoor was, Nietzsche een gek die paarden omhelsde.

Zo graag wil ik je geloven. Zeg me wat me te doen staan om je flinke zoon te zijn. Reisverhalen schrijven over Patagonië? Nog liever loop ik hier radeloos en verloren. All by myself. Dan wel met je kleinkinderen om mijn onvervulde dromen in te vullen.

Jij hebt je kans verkeken. Of was het dät wat je wou en haal je toch maar mooi postuum je slag thuis? Dat ik op een dag gewoon dit boek over jouw tijd, doorwerkend op de mijne, schrijven zou?

87. 'Nos fenêtres donnaient
sur des fenêtres semblables.
Et la pluie mouillait mon cartable.
Et mon père en rentrant
avait les yeux si bleus,
que je croyais voir le ciel bleu.
J'apprenais mes leçons,
la joue contre son bras.
Je crois qu'il était fier de moi.
Il était généreux comme ceux du pays.
Et je lui dois ce que je suis.'

De kleine Pierre Bachelet mogen zijn. Een dag. Mijn kaakje tegen je arm. De kleur van je ogen zien. Eén keer maar. En je fiere blik, omdat ik mijn lesje ken.

Omtrent de vierde eeuw voor Christus wordt ons land bezet door stammen van Germaanse of Gallische oorsprong. Het is niet zeker geweten. Eén van deze stammen die in de moerassen woonden, noemde men de Morinen. Een andere de Menapiërs. Childeric, de zoon van Meroveus, werd in de vijfde eeuw koning der Franken. In Doornik werd hij op zijn schild gezet. Dit was de Frankische wijze om tot koning te worden uitgeroepen. Zijn zoon Clovis veroverde heel Gallië. Een soldaat brak in Soissons een vaas die Clovis had opgeëist, als zijn aandeel in de buit. Clovis sloeg de soldaat de kop in.

88. Mijn lessen zegde ik op bij mama. Jij was eventjes belet vanwege dood. Met oeverloos geduld luisterde ze hoe ik ze in ijlt tempo afdreunde die lessen. Ik stelde tegelijk de vragen voor mezelf en bezorgde haar de antwoorden. Want ze moest opschieten. Ze had nog van alles te doen. Ken ik het een beetje, mama?

Misschien had jij me details kunnen geven omtrent Ambiorix en Buduognat. Hoe paaldorpen werden gebouwd. Hoe die spelonken aan de bijrivieren van de Maas van binnen eruit zagen. Of die druïden nu eigenlijk rechters waren of priesters of geleerden of tovenaars of alles tegelijk. Wat ze met die marentak deden. Waarom de hofmeier Karel Marel uit het land van Herstal zo machtig werd, nadat hij de

Arabieren had tegengehouden. Het godsoordeel. De Vikings. Van de woede der Noormannen verlos ons Heer. Van de afwezigheid van mijn papa, verlos me Heer.

89. Ik had je na de dagtaak graag mijn collectie Dinky Toys getoond. De Vauxhall Cresta Saloon. Plymouth Fury. Buick Riviera. Chevrolet Impala. Cadillac Eldorado. Ford Cortina. Triumph 2000. Hillman.

Je achterkleinzootje is gek op wagens. Van wie heeft hij dat? Van wie heeft hij die gitzwarte ogen. Je kleinzoon leert hem van alles. Toont hem alles. Luistert, fluistert, koestert, kust. Ik loop er bij. Ik zie hen bezig. Ik denk aan jou.

90. Nee, dan toch maar geen loft. Ze hebben van je kantoor in de fabriek een nieuwe Kerk gemaakt. 'Het Huis des Heren.' Godbetert.

Moet ik daar nu weer een teken van jou in zien? Heeft God andermaal ingegrepen? Mag ik bij deze God verzoeken niet langer in te grijpen tussen ons. Zich niet meer te moeien. Heeft die mens echt niks beters te doen. Als god van hemel en aarde. Het is zo wel al welletjes geweest zeker?

91. Babies die niet gedoopt zijn, gaan naar het voorgeborchte der hel. Ik lees het hier vandaag in de krant. Het is nog niet echt de hel. Het is ook de hemel niet. Ze zijn zich erover aan het beraden in Rome.

Het kan goed zijn dat ze dat voorgeborchte gewoon weer afschaffen. Klare taal. De hel of de hemel. Ongedoopte babies zouden dan toch naar de hemel kunnen. Met een soort universeel Baby-VIP-pasje. Gedoopt of niet, het maakt dan niet meer uit.

Nu en dan kijk ik naar die ouwe familiefilm waarop je me naar huis voert in je zwarte traction na mijn doop in de Sint-Hermeskerk. Even lach je naar de camera. Zelf ben ik net ontsnapt aan het voorgeborchte. Ik zie er gelukkig uit. Zo dicht in je buurt. Voor die ene keer. Ik weet nog niet dat ik straks in het voorgeborchte van de hel tuimel. In mijn leven zonder jou.

92. De eerste rondjes op de winterkermis stellen hem maar niet gerust. Het stuur van de paarse glitterturbo klemt hij in de handjes. In zijn karbonkels zie ik angst om wat hem wacht. Tegelijk verlangen naar wat hij nog niet kent. De roes van voor hem zeer hoge snelheid. Minstens één tourtje per halve minuut.

Je achterkleinzoon speurend naar je kleinzoon. En ik wat verderop, spiedend aan de kant. Always op zoek naar jou. De fanfare loopt langs. Muziek kan angsten stillen.

Alle eendjes zwemmen in het water. Acht mag hij er vangen. Er zijn mooie prijsjes. Straks aan het Bruulpark, zal hij ze zien happen naar oud brood. Eentje zwemt alleen de verkeerde kant op.

'Eendje zonder papa?'
'Eentje zonder papa.'

*Waarvoor ben je zo bang, mijn zoon?
Voor de Elfenkoning, met mantel en kroon;
Zie je dan papa, de Elfenkoning niet?*

Mijn zoon, je ziet een nevelsliert.

93. De lieve Jeannine en haar man Albert nemen me mee naar de kermis. Grote rups. Echte cowboypaarden. Het vreselijke slangenmens. Visjes vangen, thuis zijn ze al dood. Met Albert op de autoboks. In het spiegelpaleis. Het spookkot. Oliebollen, in de gouden kooien van Le Vieux Bruxelles.

‘C’est des pets de nonne’, lacht Jeannine me toe. Ze is een Walin. Neemt me soms mee naar het land van Celles, Pottes en Helchin. Chez Pèpère et Mémère.

‘Mon manège à moi, c’est toi’, zingt Albert. Van hem maak ik mijn geheime vervangpapa nu ook grootvader me in de steek laat, kamer 513.

Ik zeg Albert niks, bang dat ook hij het laat afweten. Jij hebt je kans verkeken, om mijn vader te zijn. Je was mijn eerstaanwezende papa. Je tijd is om nu.

*Ach papa, heb je niet gehoord
Waarmee de Elfenkoning mij bekoort
Sei ruhig, blijf rustig mijn kind
In dorre bladeren ritselt de wind.*

94. Albert toont me zijn Vlaamse reus. Laat me bitterkers plukken in het beekje achter zijn huis. Leert me manillen. Alle trucs waarmee grootvader hem erin luisde. Hij, Remietje Smaele wiens zoon priester gods is en Mongske Smedt die Vindevogel nog zijn zaligheid heeft gegeven op straat.

Albert rookt Louis Dwaze, leest Het Laatste Nieuws.

(Later zal hij Het Volk proberen. Een abonnee bij, om mij te plezieren. ‘Omdat gij er uw daguur mee verdient. Al moet ik zeggen copain, ik vind er mijn draai niet in.’)

De man die je in mijn hart vervangt, kijkt dwars door me heen. Leert me wat schone schijn is en ‘klap van de mensen’. Lacht zich in een deuk om mijn nieuw grijs streepjespak. De Wetstraat zal hem worst wezen. Wat telt is Jeannine in hun huisje hier, Jacob Van Arteveldestraat. En de Koloniale Loterij.

‘Als ik win, koop ik ons een studio in de zon bij de boten. Ziet dat ge ons dan komt bezoeken. Wat weet uwen Jean Gol te vertellen dat ik al niet weet? Dat de weders gaan veranderen, dat zeg ik. Ik voel het aan mijn knieschijven. We krijgen donder. Dat zijn hier nogal radijzen, hé copain zijn dat radijzen ja.’

95. Samen monteren we teaterstukken op zolder. Familiale spektakels die we ten tonele brengen op kerstdag:

‘Jakoelsingelatoebanana.’

We vormen een exotische compagnie, hij en ik. Los Machucambos. Starring & Singing Alberto & Son. Albert kan alles. Toveren, koorddansen, zingen, koken, kiekens pluimen, konijnen stropen, metselen, mij op de schouders tillen, mij naar bed brengen, mij troosten, mij uitlachen, mij blazen wijsmaken, om drie uur ’s ochtends opstaan om overuren te kloppen, hazepatee draaien, geutelingen bakken in Louise-

Marie.

Ik mag bij hem op de duozit van zijn Flandria. Als hij lacht, klaart mijn hemel op. Lachen doet Albert de hele dag. Behalve wanneer Jeannine ziek is. Dan soigneert hij zijn kookprinses als een koningin.

‘Zonder Jeannine ben ik een vogel voor de kat zoudt ge dat willen geloven.’

Bij hem voel ik me zoals ik me altijd had willen voelen bij jou. Verborggen. Geborgen.

*Wie rijdt er zo laat door nacht en wind?
Het is Albert mijn copain met jouw kind
Hij houdt me vast in zijn arm
Omklemt me stevig, houdt me warm*

‘Copain, god scheidt den dag en wij vliegen erdoor. Kom ik toon je mijn rapen, stadsmuske dat ge zijt.’

Achterin zijn tuin, bij het huis van madame Raymonde en Oscar waar we vanavond samen Schipper naast Mathilde gaan bekijken, vertelt Albert me van jou. Dat ik me geen zorgen moet maken. Dat je alles ziet vanwaar je bent. Dat je over me waakt.

Hij kent me als de zoon die hij zelf nooit hebben zal. Hij nooit een zoon, ik nooit een vader. Hij voelt me aan. Weet wat er scheelt. Wanneer ik je het meeste mis. Na onze teaterstukjes. Omdat je er dan niet bent om te applaudisseren. Dat je nooit eens een geuteling met me eet. Dat je geen Flandriamotor hebt, zo dat ik je vanop de duozit in de armen klemmen kan. Eén keer. Dat je mama niet soigneert als een koningin wanneer ze niet meer vooruit kan, vanwege haar hielspoor. Dat je geen overuren klopt. Voor haar, voor ons. Dat je niet tovert. Koorddanst. Kiekens pluimt. Konijnen stroopt. Me je Vlaamse reus niet toont, je bitterkers. Dat jij mijn schipper niet bent. Eén avond. In de zon bij de boten, jij en ik.

*Is 't echt kijk je me van ginderboven aan
Zie je de elfenkoning zijn dochters staan
Mijn jongen ik zie ze helder en klaar
Het zijn Alberts ouwe grijze wilgen maar.*

96. Ik word groot, mijn vervangpapa gaat dood. Schrijft hier nu met me mee. Tikt de toetsen voor me in. Dat het leven liefde is en anders niks wat zou het. Of ik Jeannine alstublieft niet wil verwaarlozen. Dat hij me weldra verwacht met mijn pot bloemen bovenop de berg.

Doe de groeten aan mijn papa, lieve vriend. Leer hem je kaarttrucs. Dat hij zich daar een beetje kan bezighouden. Want met mij...Zet het hem betaald van die twee kasseien in je valies voor je trouwreis naar Rocamadour.

Lang hoeft het nu allemaal niet meer te duren. Dan spelen we samen weer ons teatertje. Los Machucambos in Paradiso. Applaudisseert papa misschien eindelijk ook eens mee. God wat miste ik hem, daar achterin op de planken van Tavi's Paradijs. Eén knipoog was genoeg geweest.

*De vader huivert, hij rijdt gezwind
Houdt in zijn armen zijn kermende kind
Bereikt de hemel ternauwernood
Je kind in mijn hart papa, gaat nooit dood.*

97. Achter de diepgroene bronzen Christus op je graf kleurt de oktoberzon rood als een stoplicht dat me tegenhoudt op mijn zoektocht naar jou. Maar geen klimaatgekke zon zal me beletten. Je marmeren vesting zal ik breken met woorden van liefde. Je afwezige stilte zal ik overwinnen met tekens van tederheid. Je koele kilte zal ik doorprikken met symbolen van geborgenheid. Geduldig zal ik me met mijn schamele geschriften een weg beitelen tot bij jou in dat sublieme Ene van Plotinus.

98. Er dan eindelijk mee stoppen mijn contingente existentie povere betekenis te geven door jouw essentie hier in woorden tot leven te brengen. Ermee stoppen existentiële spelletjes te spelen met mezelf, doorheen jouw noodzakelijk bestaan.

Wat zit erachter? Weet jij het nu, lieve dode papa? Of weet je helemaal niks? Omdat je gewoon verschwunden bent. Tot stof en as vergaan. En die ziel dan? Niks meer dan één eeuwenlange voetnoot bij hersenspinsels van Plato.

Maak je maar geen zorgen, je leeft. In mijn hoofd. In mijn hart. In mijn woorden. Je wordt zelfs levendiger met de dag. Je leeft in je zoon, je kleinzoon, je achterkleinzoon. Je trekt een spoor van leven doorheen generaties die je naam dragen, je broze genen vrezin.

Want als ze niet uitkijken, is ook hen je al te korte bestaan beschoren. De gemiddelde levensverwachting gaat erop vooruit, zegt de nieuwlezeres. De Vlamingen leven langer. Een paar jaar langer kniezen. That's it. Achtendertig was je. Mag het voor ons, je nazaten iets meer zijn?

99. Waarom is er veeleer iets en niet veeleer niks? Als het toch allemaal maar die fatale bestemming heeft? Wat is de finale noodzaak van dit alles? Een almachtige die toestaat dat zijn eigen zoon aan het kruis gespiest wordt voor de zonden van anderen?

Die zijn wondere schepselen de vrijheid gunt om zes miljoen vrouwen, kinderen, ouderlingen, zieken, mindervaliden, weerbare mannen bijeen te drijven in beestenwagons en dan bij wijze van stortbad te vergassen onder de Zyklon B -kraan.

Voor dat soort vrije wil van god geschonken pas ik. Voor de onvrijheid van een god die ons als blinde marionetten naar zijn orgelpijpen laat dansen al evenzeer. En toch. Het is allemaal zogezegd een kwestie van liefde, niet van verstand. Het is kijken met je hart. Het is voelen. Daar teken ik voor. Voluit. Quand on n'a que l'amour à s'offrir en partage.

100. Ain't no cure for love. Ik wil Leonard Cohen graag geloven. Ik wil met Blaise Pascal wedden dat God bestaat en jij in zijn hemel zit. Maar waarom dan eerst die lange weg? Waarom niet gewoon: veeleer niks? Waarom niet meteen gewoon die hemel in? Zonder al die hindernissen, gruwel, complicaties.

Nee god dobbelt niet, beste elementaire Einstein. Hij speelt wel spelletjes. Il fait durer notre chagrin. En se gardant son plaisir. Voor zijn eigen groot genoeg? Playing

games all the time?

Je achterkleinzoon struikelt zichzelf zijn eerste bloedneus over een van zijn Formule 1-wagentjes. Met bloed, zweet en tranen zal hij groeien. Dit is Het Plan. Gods ondoorgroendelijke wegen. Waarom niet meteen gewoon dat groene paradijsje van hem vol zorgeloze Teletubbies? Waarom zapt jouw God ons eerst naar dit ontspoorde National Geographic, dan weer naar af?

101. Ken je Victor? Je knokerige buurman nochtans. Blijkens zijn grafzerk was hij Grenadier in '14-18. De wand van zijn steen blijkt nog maar eens omgekanteld. Het doet me denken aan dat morbide grapje van grootvader, toen ik je aan zijn hand kwam opzoeken hier.

'Victor is weer verse snuif gaan snuiven. Want daar beneden...'

Het kerkhof aan de Engelsenlaan vertoont nu steeds meer hiaten in de grafrijen. Struggle for life, middenin de death rows.

Mijn honderdste briefje naar jou. Geniet van de bloemen. Volgende keer weer kleine heide. Hou die Victor toch maar een beetje in de gaten. Stel hij heeft Alzheimer, loopt verloren, vindt zijn stek niet meer, komt per abuis bij jou liggen. Wat moet je met zo'n grenadier?

Grapje, papa. Je t'aime. Lang zal je leven. Ik zie je nog wel.

102. Een Duits soldaat wil een Pools priester neerschieten doch God verschijnt aan het hemelgespante, gebiedt hem: 'Niet Doen! Deze man wordt nog mijn vervanger op aarde.' Waarop de Duitser vraagt wat zijn beloning is. God: 'Jij wordt zijn opvolger'.

De nieuwe grappen. De bitterzoete herinneringen. Weer even die nestwarmte van altijd. Weer een glimp van die grote bende. En alle spoken van weleer. Je oudste is er niet, alweer niet. Zo zit hij ineen. We gaan hem niet meer veranderen. Zo'n reunie, het was nooit aan hem besteed. Hij zonderde zich af in je bibliotheek, plukte een lijvig werk van tussen de boekenruggen, droomde zichzelf weg bij de Russen.

Hij die je het langst mocht kennen. Die nog altijd al je boeken leest. Rusteloos zovele andere verslindt, in zijn kantgevelen kabouterhuisje daar aan het Gentse Prinsenhof vlakbij het kasteel der graven van Vlaanderen. De ouder wordende man in zijn zee van boeken. En nu en dan tussendoor zijn partijtje ping pong.

(In de groene tafeltennisplank die je hem zelf nog schonk boorde ik gaatjes, voor de draden van mijn Marklintrein. Lang en stormachtig was voor hem de weg naar vergeving).

103. Wat ooit een beschermde burcht was, is gaandeweg een gevangenis geworden van gevoelens. Maar we zien elkaar nog altijd even graag, overheen onze totaal verschillende ikjes. Bourgeois, bohémiens, bobo's, geslaagden, geslagenen, beleefden, geleefden, geletterden, gevorderden van the street university, wijsheid, slimmigheid, sluwigheid, grappigheid, levensblijheid. Déjà vu. Du jamais vu.

Ja we zien elkaar graag en het zal nooit anders zijn. Omdat mama je als een engel

vervangen heeft. Voor ons was ze papa en mama tegelijk. L'amour en héritage is wat ze ons meegaf. Sterker dan het leven en de dood.

Neen, we vinden het met zijn allen volkomen normaal dat je oudste er niet is. We hadden ons pas zorgen gemaakt zo hij wél was opgedaagd. De anderen zijn doorgaans dood. Onze rangen zijn uitgedund. Er is grote ravage. Jij bent begonnen, dode vader. Er zijn ledematen afgezet, gezwellen verwijderd, slagaders gescheurd, harten geknakt. Er is veel nodeloos lijden geweest. Suiker is in onze familie geen toneel maar verraderlijk gif. God behoede me voor blindheid van denken.

104. Zo'n ethische commissie die in ziekenhuizen beslist over leven en dood van terminalen met erin de aalmoezenier, de kanunnik, de dokter, de jurist van dienst : dat bestond toen allemaal nog niet. Bobonne heeft onnoemelijk veel geleden. Parrain immens. Mama godzijdank wat minder. Het is snel gegaan bij haar. Tante had het voorspeld dat ze geen hoge top scheren zou, met haar gejaagd leven als weduwe met zes kinderen van wie een vroegtijdig weer naar af.

Voor hen nog geen verheven sanhedrin dat eens beslissen zal of ja dan neen gekozen wordt voor medische hardnekkigheid, dan wel voor menselijk mededogen en snel ingrijpen. Hun procedure, hun voorgeschreven regeltjes der wet, hun nieuwe rituelen. Het zelfgekozen eindpunt. Ooit op een najaarsdag als deze neergeschreven, bestatigd door de dokter en de getuigen.

Hun hoge woorden van leven of dood. Hun principendansje op de slappe koord tussen loutering en verlossing. Hun paso doble tussen gods wondere schepping en bevrijding van het zijn.

105. Dit is nu een ethisch zeer vooruitstrevend land geworden, papa. We staan aan de spits van de levensbeëindiging. In andere landen hebben commissies niet eens de tijd om bijeen komen, worden babies kapot geschoten, door de woedende mensenzee getorst als lijkjes. De vijandige minister zegt: het zijn dingen die gebeuren, de vijandige premier zegt dit is een vergissing, het is niet onze politiek. Papa verliest kind. Kind verliest papa. De wereldgemeenschap kijkt toe, zwijgt. Alle berichten over ethische vooruitgang in deze wereld zijn fel overdreven.

106. Ik schrijf je al mijn brieven op een laptop Pentium Processor. Ik publiceer ze in mijn weblog, onder mijn eigen domeinnaam. Nu en dan neem ik digitale foto's van je kleinkinderen, je achterkleinzoon. Via Picture Project drop ik ze langs een onogelijk kabeltje in mijn computer. Ik stel ze scherp, zoom ze bij, bewerk ze, kleur ze ma non troppo, geef ze de juiste helderheid. Terwijl ik dit schrijf luister ik op mijn MP3 naar muziek van U2, ontvang ik e-mails, telefoongesprekken op mijn draadloze vaste lijn, berichten in de mailbox van mijn gsm.

Avec le temps,
avec le temps va
tout s'en va...

Naast mij ligt het rode mapje vol gedichten die je pende met je groen gestreepte Pelikan. Je boekje heb ik ooit gekregen van je oudste, de lieverd. Je ziet, jouw wereld is allang de mijne niet meer. De mijne zit vol digitale mirakelen. Hoe kan ik jouw vermoeden van bestaan dan nog vatten in woorden van deze nieuwe tijd?

In die digitale fototheek bewaar ik beelden die ik op Monumentendag van de muur plukte in het Textielmuseum waar je hangt te glunderen. Tja, alle beetjes helpen. Ik moet het stellen met wat je me als papa hebt nagelaten: twee keer niks, in sepia. Je wordt er omringd door laureaten van de arbeid, op Sint-Ambroos allicht.

In mijn muziekdoosje toets ik naar het nummer Vertigo. Dit is wat de tijdbom met atoompjes van mensen zoal vermag. Een duizelingwekkend gevoel van futiele vergankelijkheid. Jij hebt je leventje gehad, vigoureuus en onvervaard. Het mijn vordert, vertigineus.

Ik tracht het hier nog even te verstillen in deze brieven naar jou. In Bookman Old Style.

107. De helft van de Vlamingen gelooft dat sommige mensen paranormale gaven hebben. Mocht jij die hebben, mij nu contacteren. Want die ene droom waarmee je mijn jeugd tormenteerde: wat weinig.

Droom dat je me de opdracht gaf zorg te dragen voor mama. Ik deed wat je vroeg. Je wil was wet. Het werd minder dan ik gehoopt had. Een mens doet wat hij kan.

*tu sais on est
comme on est
on n'est jamais
que ce qu'on est*

Ik nam de droom mee in mijn schrijfsels. Schreef hem de planken op. Mikte hem in de Vlaamse beeldbuis, recht de huiskamers in. Overal op zoek naar je vermeende wereld.

Het huis tussen fabriek en klooster waar de droomscène in één take opgenomen werd en je eventjes vaag in beeld bent, staat weer te koop. Wat er met de woningen gebeurt waarover je schaduw hangt, het blijft me beroeren.

Op mijn ontdekkingsreis doorheen de tijd vond ik je oude vulpen. Ik maakte mezelf sterk dat jij me als onzichtbare papa met je vanzelf bewegende pen een verhaal schrijven zou : 'Het Leven. Gebruiksaanwijzing.'

Wat droomt een kind al niet. Dat je niet dood was, maar verborgen zat op zolder. In één alles verklarend tot leven komend boek. Verborgen achter de wand. Van mijn hart.

108. De helft van de Vlamingen gelooft dat alles een reden heeft en bestuurd wordt door een hogere macht. Dat is niet twee keer hetzelfde.

Dat alles een reden heeft, wil ik graag geloven. Zelfs al hebben we geen enkele zinvolle reden van bestaan, dan nog wil ik aan die zinloosheid zin geven.

Sterf je twintig maanden eerder, dan zit ik hier niet. Simpele absurditeit van het lot. Als vijftig percent der Vlamingen gelijk heeft, dan zit je nu om mijn zoektocht naar zingeving te lachen.

De zin van het bestaan. Jij trok naar Patagonië, naar Venetië, naar Oberammergau. Je gaf het leven zin door met je vrienden op stap te gaan. Ik onthou het. Ik lees die gebruiksaanwijzing dan maar doorheen je foto's, je reisverslaggeving. Misschien trek ik met mijn vrienden op een dag naar Santiago, ontmoet ik je op de heuvel aan de kant van het bergpad.

Als alles bestuurd wordt door een Hogere Macht, wat moet ik dan met mijn vrijheid? Wil je aan die Hogere Macht zeggen dat ze bij deze mijn rug op kan? Heb niks gevraagd.

*je n' ai pas
demandé
la vie,
tu me l'as
collée
su'l dos*

Als de Hogere Macht zich gedraagt zoals de lagere, belooft het. Ons wat laten rond dansen als marionetten, ons dan belonen of straffen voor het getrouwtrek.

De helft ongeveer van de Vlamingen gelooft in één enkele god. In de oerknal. In bovennatuurlijke krachten. In het hiernamaals. Het is veel voor een simpel mensenleventje van gemiddeld tachtig jaar.

Epicurus was nog de kwaadste niet. Zolang je leeft, is de dood er niet. Als je dood bent, is het leven er niet. Die twee zijn niet gemaakt om elkaar ooit tegen het lijf te lopen. Leve het leven, Pietje De Dood bestaat niet.

Ik geloof in jou papa. Diep in mij van binnen. Wat zou ik hier anders dit boek zitten schrijven, voor jou: 'Het Leven. Zonder Gebruiksaanwijzing.'

109. Terwijl ik dit schrijf, luister ik naar de Wiener Sängerknaben. Edelweiss. Morgenblätter. Pizzicato Polka. Heidenröslein. Tausend und eine Nacht.

Nog veel meer nachten heb ik op jou gewacht. Ave verum. Lacrimosa. Die Schöpfung. Ja, gods wondere schepping. Het is me wat.

110. Vanochtend kwam ik bij je langs. Gezien? In de krant stond dat kinderen veertig graven hadden beschadigd. Maar de Christus boven je hoofd hangt er nog. Godzijdank.

Je krijgt meer groen om je heen. De stad gaat het oude kerkhof weer helemaal opsmukken. Jij en je makkers, jullie zijn met zijn allen bevorderd tot Cultureel Erfgoed. Ze gaan een lijst opmaken van waardevolle grafstenen en grafkelders. Je vriend, de grote stadsbeiaardier wat verderop zal daar niet rouwig om zijn. Ik eigenlijk ook niet.

Er komt een Strategisch Plan. Jullie zullen voortaan - eindeloos - kunnen genieten middenin de groene heuvels. Een eeuwigheid lang.

111. Achttien procent van de Vlamingen gelooft dat er een hel bestaat. Het zal wel zijn. Vanavond nieuwe beelden in het journaal.

Vijftien procent gelooft in de duivel. God slaat niet of hij zalft. Geen engelen zonder duivels. Geef mij de gevallen engelen. Dat ik mijn duivels ontbind.

Je ziet het vader: had me toch maar beter die Gebruiksaanwijzing gepend. Jij ook altijd, met je flutverhaaltjes over Patagonië.

Vierentwintig procent van de Vlamingen gelooft dat het mogelijk is dat men in een volgend leven terugkomt. Waag het niet.

Of was jij de zonderling die me aansprak. Vanochtend in je dodenlaantje daar?

112. 'Waar blijf je nu toch'. Het is het laatste wat ik ze hoor vragen. Jij dood, al zesendertig jaar. Zij stervende. In haar hunker naar jou zie ik de schoonheid van jullie liefde. Dat hoge woord waarvan ik de betekenis blijf zoeken.

*Met vallen en opstaan.
Van hieraf moet ik gaan.*

Eros en Thanatos. In die ene schreeuw om tedere geborgenheid. Liefde, ontdaan van elke waan.

113. Wat ik zie, lijkt me zo oneindig veel sterker dan de dood. Ik voel me een buitenstaander. Een belachelijke beginner in de hogere kunst van de liefde. Onbevoegd ben ik. Verloren tegenover deze oceaan van tederheid die ze al die jaren in stilte heeft doorgezwommen. Naar jou.

De mama van vijf. Harde vader en lief moeke tegelijk. Een glimlach en een kwinkslag. In haar laatste kamer is ze weer de jonge geliefde die jij, met al je charmes en je haar vol Brylcream, helemaal hebt betoverd. Hotel Metropole, Piazza San Marco.

Nu ze de andere oever ziet, is ze alweer bij jou. Wacht ze alleen nog tot je haar komt halen. Jij, strandjutter op zoek naar de schelpjes die je tot bij haar leiden voorbij de branding. *Où le soleil a rendez-vous avec la lune.*

Jij, afwezige Robinson, lost in paradise. Jij Major Tom, völlig losgelöst. Jij mijn altijd al dode papa. Mijn held. Mijn idool. Mijn captain John B. Jij, met je sloepje vanop het strand van jullie diepe liefde.

*call for the captain
ashore
well, I feel so broke up
I wanna go
home*

*why don't you leave me
alone
feel so broke up
let me go*

home

114. In al die jaren heeft ze het nauwelijks over jou gehad. Je hebt ze ook zoveel te doen gegeven. Verdwijnende vader die je bent. Dan, in die ene vraag, ledigt ze dat grote versleten hart van haar. Ruimt ze het ruim, net voor de sprong in de ruimte.

Waar blijf je nu toch?

Alsof er zesendertig jaar lang niks aan de hand is geweest. Alsof ze je dood al die tijd geweigerd heeft. Hoe doe je dat om jezelf zo te doen missen? Dat al de rest wegzakt in het niet en jij alleen overeind blijft voor de overtocht. Dat al de rest overboord gaat. Als een overbodige pauze. Tussen twee bedrijven door. Van jullie liefde.

115. 'Het vaderschap geeft me vleugels' jubelt een crosskampioen vandaag in de krant. Jij nam de benen met je vleugels. Zo zou je dat toch vast schrijven, in één van je Patagonische verhalen.

Sport is je ding niet, verneem ik op mijn speurtocht naar jou. Wat ik zie is een verstokte roker die ongeneerd mist blaast in de voorhistorische familiale megacamera. Als de rook om je hoofd is verdwenen, zie ik de contouren van mijn vage vader.

Verhalen over jou vertellen me dat je de oude Kwaremont telkens weer veel te snel op fietst. Zonder voorbereiding noch verzorging. Met zwaar kader en vaste pion. Je wil Sylveer Maes zijn. Je rijdt jezelf recht de geprogrammeerde dood in.

Je vliegt van je thuis aan de stenen brug in het dal naar de groene buiten bovenop de heuvel. Je weet niet dat de tuinman al met je meerijdt op je bagagedrager. Hij zit je op de hielen, heeft je in de wielen.

Van de Kwaremont maak je je Ventoux. Jij gaat voor de Grote Bergprijs van het leven. Hij sleurt je de afgrond in. Je hart staat stil. Je Pontiac tikt nog. Hier, aan mijn pols.

*je liet me
je dood
koos het
eeuwig leven
je gaf me niks
werd mijn alles*

116. De nieuwe paus gaat ons in een boek vertellen wie die verrezen Christus dan wel is. Ik wil een boek waarin ik lees hoe je je vijf kinderen tot jou laat komen. Hoe je je Chardonay voor ons in Almdudler verandert, aan de grote eettafel. Hoe je die rotvis op vrijdag omtovert in flan caramel. Hoe je op golfbrekers, met mij op je schouders, dwars door zee loopt. Hoe je mijn spoken verjaagt met Dolle Musketiers. Hoe je mijn angsten stilt met dame blanche in de Boucquet Romain. Hoe je me meeneemt op de Marie-Louise die nooit vergaat en jij ook niet. Hoe je de gekskte fiets voor me uitkiest op de velodrome. Hoe je me het Aquarama toont in de Pier. En dan, na zo'n perfect papa day: 's avonds op je schoot in Het Witte Paard. Waar Mario Lanza voor ons zingt.

*Gone are the days when he could take me on his knee
And with a smile he'd change my tears to laughter*

*Oh, my pa-pa, so funny, so adorable
Always the clown so funny in his way
Oh, my pa-pa, to me he was so wonderful
Deep in my heart I miss him so today*

Waar zit je?
Waar blijf je?

Mama zal het je geen twee keer meer vragen.

117. I was eight years old and running with a dime in my hand
Into the stonebridge to pick up a paper for my old man
I'd sit on his lap in that old buick as we drove through town
He'd tousle my hair and say son take a good look around
This is your hometown, this is your hometown

In '68 tension was running high at my high school
There was a lot of fights with the french
There was nothing you could do
Troubled times had come to my hometown
This is my hometown, my hometown
Now empty main streets and vacant stores
nobody wants to come down here no more
They're closing down the textile mill
Foreman says these jobs are going
This is our hometown, our hometown

Fifty-six got two boys and a girl
Dreams are gone memories written
Last night I sat my grandson
up behind the wheel and said
Little Lars take a look around
this is your hometown, your hometown

Springsteen plukken om naar jou te schrijven.
Hij in die Buick. Ik zie hem toeren met zijn vader.
Look what a lucky boy The Boss was.

Op mijn fietsje zonder jou.
Het haar kort à la brosse.
Eén keer je hand door de piekjes.
Eén keertje.

118. Tien jaar lang zaten ze weggestopt, in een oude doos van Chaussure d'Iseghem.
Ingepakt in flarden jaargangen van De Ronsenaar. Maar nu staan ze er weer,
voorzichtig opgediept en zacht afgeborsteld. Traditie haalt het in dit huis uiteindelijk
van goddeloosheid. Nostalgie triomfeert op deze nieuwe tijd, waarin het klimaat de

planeet met nieuwe warmte in verlegenheid brengt. Na koude oorlogen die jij met je verdwijning in de vroege fifties van vorige eeuw nooit hebt gekend.

Spionnen komen nog immer uit het land van de koude. Russische miljardairs kopen voetbalploegen. Gokchinezen kopen spelers. Het ijzeren gordijn is weg. Wat we zien is chaos. Brandende rusthuizen. Uiteengereten Ferrari's van olie- en gasbaronnen, op de Promenade van Nice. Menselijke gifbommen van Polonium in Londen. Achter de Chinese muur worden Franse kastelen nagebouwd. De meeste nieuwe spullen in deze woning komen uit China.

119. Maar zij niet. Nee, zij niet. Zij zijn Made in Flanders. Weggestopt in schoendozen zaten ze. Beveiligd tegen de tijd van de waanzin en de waan van de tijd. Het stalletje van je grootvader, met het dakje van stro.

Jozef oogt als een Russische schrijver van dikke turven. Lijkt wel honderd. En dat voor een jonge vader. Doch is hij wel de dader? Er zijn twijfels. Ze heeft hem niet alles verteld of dan dat wazig verhaal van een engel en een duif. De gevolgen zijn hoe dan ook niet te overzien. De linkerhand legt hij op het getormenteerde hart. Hoe zou je zelf zijn. In de rechterhand de staf waarmee hij haar toch vriendelijk en beschermend de weg toonde naar deze stal. Vanwege alle hotels dicht en niet tijdig gereserveerd. Vanwege noch internet noch Master Card.

Zij, als een Bernadette van Soubirous in Vlaamse grotten. Witte sluier bovenop hemelsblauwe tuniek. Ze houdt de handen gevouwd. Zoals we Fabiola hebben zien doen bij de kroning van Albert II in het Belgische Parlement, bij kreten van een republikein.

Haar pasgeborene, blond krulhaar à la Brando in jonge jaren, spreidt de armpjes. Als een Boembaloo die Holalala zegt, na een nieuw fijn kunstje van Boemba.

De herders intrigeren me het meest. Zij torsen lammetjes op de schouders. Aan de heup een 'pulle', zoals we er meehadden op kamp naar Flobecq. Met de Ridders van de Fiertel.

Melchior heeft mirre, uit de nachtwinkel allicht. Balthazar knielt neder met wierook. Ze dragen mantels van hermelijn. Purper en rood. Het konden Karel Martel en Pepijn de Korte zijn. De beeldenkunstenaar heeft zijn vaderlandse geschiedenis gewisseld met zijn gewijde. Er is ook een doedelzakspeler. Gaspar ontbreekt. Wordt als vermist opgegeven. Heeft de clandestiene overtocht naar het land van belofte niet overleefd. Is niet door de scanner van Zeebrugge geraakt.

120. Klopt dit alles papa? Terwijl ik ze zo zit te observeren besef ik dat jij je als kind al aan diezelfde beelden vergaapte. En het werkt. De magie is intact. Ik mag dit alles hier dan wel heel onchristelijk en badinerend van me afschrijven: iets trekt me toch altijd weer terug naar dit mysterie. Si non e vero e ben trovato.

Ik wil terug naar de tijd toen alles nog zo simpel was. Een Sinterklaas, een kerststal, een paashaas. Ik wil stoppen met appelen plukken van de boom der kennis. Die zonde van hoogmoed jawel. Evenveel willen weten als de schepper jawel. Doch de appelen zijn me te zuur.

Samen met jou naar dat stalletje staren. Zoals ik nu je achterkleinzoon met je kleinzoon naar de beeldengalerij uit de verborgen schoendoos zie loeren. En dat je me dan alles doorgeeft. De symboliek achter de santeboetiek. De boodschap achter de romantiek.

Dat we samen naar de nachtmis gaan. Zoals je met je oudste naar Wittentak trok. Dat je me daarna voorleest uit de Raket naar de Maan. Me toedekt. God zegene en beware je mijn zoon zegt. Een kruisje geeft. Het licht uitdoet.

121. De beelden staan er, maar de rest is weg. De eerste sneeuw komt maar niet. Tenzij in etalages. De wijzen uit het oosten zijn geen koningen meer maar gelukszoekers. Ze verkopen dadels en vijgen. Voor Pasen.

De processies zijn weg. Jezus en zijn apostelen. De palmwuijvende maagden van de Sancta. De remonstrans op de Steenbrugge. De olifant en de kameel. Weg is het allemaal. Behalve in mijn herinnering. En in dit dozijn beelden die dit alles fluisteren aan wie wil luisteren.

En jij bent lang dood, als steeds.

Of ben jij die afwezige Gaspar, sta je er op Kerstdag? Ik wil zo graag nog in al die sprookjes geloven. Zo graag wil ik vijf, zes generaties overbruggen met die houvast van altijd. Maar het is voorbij. Het is elk voor zich nu. Zonder ster aan de hemel. Niet enkel het klimaat is het noorden kwijt.

Was gebleven. Dan had je me de weg kunnen tonen. Nu voel ik me als een gipsy king in de Camargue. Concentreer ik me op de weg zelf, zonder goed te weten waarheen. Weet jij het nu, papa waarheen?

Dan voor één keer op me wachten.

122.

Liefste papa,

De meester zegt dat ge mij van in de hemel kunt zien ik ben er vet mee. Waarom zwijgt ge dan als vermoord als ik u onder de lakens oproep elke avond van mijn leven? Ziet ge mij niet graag misschien? Kan ik er iets aan doen dat ge dood zijt?

Ik weet het, ik ben een zaag. Maar zakgeld moet ik u al niet vragen. Ge kunt het mij toch niet leveren. Zelfs niet met de camion van Edmond Depaire. Seraphin, de magazijnier, zegt het ook. En de grote en de kleine Lucie van de Comptabilité. En meneer Oscar van de Expédition.

Allemaal hebben ze mij verteld dat het geen avance is van het u te vragen. Als dode hebt ge geen afzendersadres meer waarop dat ge ingeschreven staat. Ge zijt afgeschreven op het stadhuis. Daarmee.

Aan de buitenkant kan de meester het niet zien dat ik u deze nieuwjaarsbrief schrijf. Hij denkt dat ik Zonneland lees. 'Houd gij u maar bezig', zei hij. Terwijl hij op alle andere schoolbanken onbeschreven nieuwjaarsbrieven legde, met mooie sneeuwlandschappen en sneeuwpeties erop.

'Gij hebt dat niet nodig, uw vader is toch dood'. Hij heeft ferm chance dat hij meester is. Ik zou hem anders eens goed op zijn muile geven op de koer. Om uw eer te redden, als dode papa.

Ik schrijf u dus zonder brief, zonder pen en uit mijn hoofd. Ik zie u graag maar hoe moet ge iemand graag zien die ge niet kent? De anderen lopen hier te stoefen dat hun vader bij Reddy Kilowatt werkt. En over hoeveel drinkgeld ze gaan oprapen voor hun brief.

Ik zou u simpel willen vragen of ge in den duik eens mijn Meccanokraan wilt maken, ik geraak niet wijs uit al die vijzen. En om eerlijk te zijn, weet ik voor de rest niet wat verteld omdat ik geen gezicht op u kan plakken. Ik ken u feitelijk alleen van die foto in de veranda.

Mama heeft u laten inkaderen door Studio Deknudt. Ge steekt nu in een kader van gerimpeld kalfsleer. Ge vindt het toch niet erg van in een kalf gewrongen te zitten?

Bon, ik ga het u wensen. De anderen zijn de inkt uit de fles van Gilbert de knecht al droog aan het blazen op hun brieven, ge moet ze hier bezig zien.

En daarom bied ik u, liefste papa, mijn beste wensen aan. Ik wens u een jaar vol voorspoed, een goede gezondheid en een heel lang leven.

Al blijft ge natuurlijk dood, ik 'n kan daar ook niets aan doen.

Uw zoon,

Stéphane.'

123. Terwijl flinke neefjes in ijltempo voor hun glunderende papa's (blauwe blazers, gouden knopen) nieuwjaarsbrieven afdreunen in de landstalen die onze familie dra in rivaliserende clans zullen splijten, vergaap ik me zoals elke nieuwjaarsdag, aan de gigantische adelaar die aan het lichaam zit van Prometheus.

Hij fascineert me, de Titanenzoon die de goden van de Olympos het vuur ontfutselt om het de mensen terug te schenken, verstopt in een vlierstengel. Machtige massieve Prometheus die door Zeus voor eeuwig aan de rots wordt geketend. Als enig gezelschap gunt Zeus hem de bronsgroene adelaar die elke dag opnieuw aan zijn lever komt vreten, vitaal orgaan dat elke nacht weer teruggroeit.

Het lot van Prometheus en zijn arend zal ik blijven volgen, tot in het Paleis van Schone Kunsten. Daar zal hij, na de dood van de laatste familiale peetvader, als zeldzaam oeuvre van de geprezen Jef Lambeaux bij een veiling te gelde worden gemaakt. Dit ter verdeling van de kruimels onder een stoet van erfgenamen. (Blauwe blazers, gouden knopen).

124. Mythes en werkelijkheid zullen aldus dra met elkaar verweven worden tot een onontwarbaar kluwen van fictie en werkelijkheid, machtsdrang en geldhonger. Tijdloze kunst zal vergooid worden aan efemere begeerte.

Doch dit alles weet ik als opgroeiend half wezenkind nog niet. Voorlopig vergaap ik me gewoon aan de kleurenweelde van een enorm schilderij tegen de muur, achter Prometheus. Vooral aan de geketende duivel naast het paard van Hermes.

Dit grote huis zit blijkbaar vol geketenden. Nonkel heeft het gemaakt in schietspoelen. Tante spoelt de leegte van weelde weg met haar onveranderlijke minzaamheid. Het huis is een kunsttempel, de tuin een overgestructureerde meetkundige figuur op de gulden snee van welgeknipte buxus en albasten figuren. Achter elk beeld schuilt echter al de schaduw van de tuinman.

Stil zit ik in mijn zwaar knellende Bailly'schoenen. De keel gesnoerd in een smal bordeauxrood strikje van satijn. Of is dit zuivere zijde? De wereld van de stoffen zal nooit de mijne zijn.

Dromen doe ik. Dromen van jou, papa. De keel zit dicht en het is niet zozeer dat strikje. Als je het toch weten wil: omdat je dood bent en mama hier alweer zonder jou doorheen moet.

Door deze gapende kloof die iedereen haar voelen doet. Deze krampachtige standenstrijd die ze met zijn allen in zurige glimlachjes wegstoppen achter hun maskers van nepmededogen. Mama, wij. Et les autres.

'Et ce petit troublion, il s'appelle comment déjà?'

Wij, met onze foute Vlaamse taal. Zij, vermeende zelfverklaarde seigneurs, met hun Belgische broebelparlé als instrument van verknechting. Wij, door je vroege dood voortaan overgeleverd aan hun dividenden en coupons. Aan hun geld als hefboom naar de macht in de clan. Petit troublion.

Alles wat wij zeggen, kan en zal tegen mama gebruikt worden. Zij heeft het recht te zwijgen. Wij hebben de plicht schone manieren te hebben en 'dankuwelvoorhetzakgeldnonkel' te zeggen. Zoals het zwarte knaapje op de toeg bij de bakker, dat al blij mag zijn met een onnozel kwartje.

125. Maar tante maakt alles goed. Zij is de liefste. Een al warmte. Een en al hartelijkheid. We zijn allemaal haar kinderen, de kinderen die ze nooit had. Door haar bijten we dit alles door, houden we het vol in de taal van haar grote hart.

Haar liefde is oprecht en sterker dan alle schone schijn. Zij lijkt wel een pimpelmeesje in de schaduw van haar gulzig pikkende adelaar. Vandaag, een halve eeuw later, triomfeert de schoonheid van haar hart in mijn gedroomd Paleis van Schone Gunsten.

Ook Hermes zal het grote huis verlaten. Zijn spoor ben ik kwijt geraakt. Exact geschilderd was hij, vanuit het perspectief vanwaar hun stoel stond in Sin-Hermes met hun glimmend koperen naamplaatje erop.

Le Bon Dieu reconnaîtra les siens.

Koperen plaatje of niet: om het dodenrijk van Hades te halen, moet je eerst de Styx over. Tegen betaling van één obool zal je schim door je begeleider Hermes naar de

onderwereld worden gebracht. Daar zal je dan door de nukkige veerman Charon worden meegenomen. Naar de Overkant. Smoorrijk maakt dan niet langer uit. Je vertrekt als lijk met welgeteld één obool in je mond. De rest, al de rest wordt verdeeld onder je nazaten.

126. Je bent er al die jaren niet bij papa. Maar we houden stand. We gaan voor onze taal. We veggen ons broek aan rang en stand. Petit troublion, mais pas con. Je stuurt ons, je drijft ons. En als we je al eens dreigen te vergeten, is mama er om ons te tonen hoe het moet. Met geheven hoofd. En met de glimlach. Toujours sourire. De zusters zegden het ook.

Ze heeft het ons allemaal meegegeven, mama. Dat we nooit het hoofd buigen zouden voor hun zilverlingen. Noch bezwijken zouden voor hun schone schijn. De ondraaglijke lichtheid van bourgeoisie. Of wat daar wil voor doorgaan. Bonne année. Bonne santé. Blauwe blazers. Gouden Knopen.

127.

Ze ligt hier voor me te glimmen op mijn schrijftafel. In een perzik doosje. Met erop, in Gutenbergse letters:

Schutz Marke
GUNTHER WAGNER
Hannover und Wien.

Exact dezelfde Pelikan die ik in je schrijfkamer heb weten liggen. Glanzend groen, in de buikholte van je koperen pennenhouder. Fijn zwart gestreept. Pure magie. Met de hand gefabriceerd. Zorgvuldig. Grondig gepolijst. Geduldig.

Volgens Herr Wagner garandeert dit de pen een grote elasticiteit. Souplesse in de geschriften. Dit is wat ik hebben moet.

Ik zie je er mee zitten schrijven, op je kaki plooiestoeltje in het midden van nergens. Moleskine-schriften vol gezwollen pathos. Aan je gammele tafel, in de zoemende boomgaard van de Argentijnse Estanca. Op je kop je Stetson & Sons. Established in

1865.

(Vraag je niet af hoe ik dat zo goed weet: staat op het leder van de Stetson-pet die ik opzet, als je afwezigheid me te zwaar valt. Me wegstoppend achter mijn opgestoken kraag, op de vlucht voor het Tantalusverlangen naar jou.)

'Los instrumentos Pelikan son fabricados con maximo cuidado y montados a mano.'

128. Uitgerekend vandaag schenkt je lieve dochter me een Lamy.

'No design writes better'.

Ze weet dat ik een pennenfreak ben. Voelt vooral wat ons bindt, wat mij tot schrijven drijft. Ik je benjamin, zij je oorlogsdochter. Geboren Paimpolaise. Vluchtjaar '40. Appellation Exodus Controlée.

We zijn er later nog samen teruggedaan, naar Bretagne. Met mama. Bij meneer en madame Libouban die er de hele familie herbergden, aan de waterkant. Dinard, l'île de Bréhat. Ik zocht je daar tussen messcherpe rotsen, met duizend meeuwen als hoogst onbetrouwbare gidsen.

Ik zocht je schaduw in het grote vluchthuis. Jij, réfugié Belge, ik écorché vif. Jij, niet meer wetend wat deze wereldbrand brengen zou. Een nieuw kind voor mama alvast. Een dochttertje, tussen je krijsend nest vol blauwvoeten. Storm op zee en in mijn jongenshart. Opwaaiende zomerzorgen.

Ik, je nazaat op de rotsen. Me eindeloos vergapend aan deze schuimende Bretonse zee. Niet wetend wat me overkwam, wat het leven me zonder je hand op mijn schouder brengen zou. Bretonse falaises alvast, vol melancholie. Doch vanavond Crêpe Suzette.

129. Ze schenkt me de Lamy, ik toon haar vragend mijn vers verworven Pelikan. Ze slikt haar emotie door, stelt me gerust. Neen, mijn jongensdroom was géén illusie. Mijn geheugen heeft me niet bedrogen. Jij bezat wel degelijk zo'n groen gestreept kleinood. Niet vruchteloos heb ik een halve eeuw naar dit buitensporig juweeltje verlangd.

Samen hebben je kleinkinderen voor het steunfonds gezorgd dat hun ouwe helpen zou om zijn verbeterde zoektocht naar jou voort te zetten. Want geef toe, je mikte je Patagonische pastiches wel met met erg dure materialen op je ruitjesschriften. Geen goedkope opdracht om je schrijvend op de hielen te blijven. Het beste schrijfgerief was niet goed genoeg. Dopje van achttien karaat, waar was dit voor nodig? Om de stinkdieren in Patagonië te beschrijven in krampachtige krabbels? Tja, de pennen maken de geleerden niet. Sorry, ouwe.

130. Ik zocht ze overal, je pen. Geen evidente taak, in deze virtuele schrijftijd die evenzeer straal aan jou voorbijgaat als Iskariot aan Hemelse poorten.

Na een lange speurtocht (bijna gaf ik het op) vond ik ze simpelweg bij vriendelijke mensen hier in eigen stad: bovenaan de straat nog wel waar nog steeds je huis staat. Op de weg die ik twaalf jaar nam naar de school: waar ik op proclamaties vruchteloos

naar je zocht.

Meteen hadden ze het door, dat ik geen toevallige koper was. Het allerlaatste exemplaar, verduidelikten ze me. Wordt alleen nog gevraagd door zonderlingen van mijn slag.

Voortaan schrijf ik dus met de remake van je schrijfjuweel. De originele, die waarrond je je wijsvinger krulde aan zilveren rivieren in de pampa, is vergleden in de glooiingen van verhuizingen. In de ravijnen van de tijd. Doch schrijven blijft voor ons een bezetenheid van dag en nacht, papa.

Tour de Trance: 'Zijn Pontiac stond stil, zijn Pelikan schreef voort.'

Voorlopig gluur ik er alleen nog maar naar. Nu en dan weg geilend van mijn scherm met berichten van buiten. Begerig. Als een kind naar de naderende ijskar van La Renommée. Mij verwonderen doe ik, om het bijhorend sierlijke inktpotje.

Köningsblau.

Füllhaltertinte: 4001.

Gezetzlich Geschützt Brevete.

Original Etikett aus dem Jahre 1897.

Straks ga ik ervoor, schrijf ik ermee. Zesenvijftig jaar na je dood. Eerst nog wat voort verlangen. Naar tijdloze schoonheid.

131. Zoals in dit koninklijk gedicht.

*De dingen die voorbij zijn, blijven rustig verderleven,
sereen, omdat ze niet meer zo acuut
en niet meer slechts zo heel heel even
moeten gebeuren van minuut tot minuut.*

*Zo ging mijn vader, sinds hij stierf
ook in mijn dromen al een paar keer dood, maar trager,
er niet de tijd voor nemend, maar een eeuwigheid,
en leeft hij toch nog verder, verder en wat vager.*

*Hij zegt niets meer, hij is een sfeer, mijn vader,
van ouwe woorden, het woord 'altegader',
het woord 'gelaat' en 'schoot' (van ons gezin) en 'schoon'.*

*Zo rustig wil ik ook wel sterven, een keer of zes, zeven
in de dromen van mijn zoon.
Tot ik gewoon blijf leven.*

Ja, ik weet het. Jij kikte op Stéphane Mallarmé, op Gezelle Gwiedo. Ik op Minne Richard. En op de Coninck, auteur van dit gedicht. Bijna gaat het over jou. Benijden doe ik hem, de Coninck. Om die gemiste sfeer. Om de woorden die jij me niet gaf. Om dat 'altegader'.

De ene Schepper gunde de andere geen rustig sterven. Hij stuurde neer, net als jij. In

een straat van Lissabon. Of was het Barcelona, sla me dood.
Dood en dichter bij jou.

132.

*Zoo daar ooit een blomke groeide
over 't graf waarin gij ligt,
of het nog zo schoone bloeide:
zuiver als het zonnelicht
blank gelijk een lelie blank is
vonklende als een rozenhert,
needrig als de needrige rank is
van de winde daar m'op tert
riekend vol van honing, ende
geren van de bie bezocht
nog en waar 't voor die u kende,
geen dat u gelijken mocht!*

Ik neem je handschrift in me op. Kostbaar, als een miniatuur. Je b is als een blomke. Je s zo schoone. Je r als een rozenhert. Je n needrig als de needrige rank. Je h als honing. Je z zuiver als zonnelicht.

Schreef je de priester-dichter over met je Pelikan?

*Nog en waar 't voor die u kende
geen dat u gelijken mocht*

Wie u wél kende, tot zijn dertiende, is je oudste. Van hem stuur ik je dit Utopia, waarin je ons allen achterliet. Radeloos. Met niks dan ruimte. Razend. Wanhopig. Verdrietig, voorgoed verloren. Naar jou zoekend, altijd. Krotten en paleizen neerbrandend. Met onze woorden vol weerloze woede. Radeloos ontsteken je kinderen de zeven vuren van de raad, weten ze met zichzelf geen raad zonder jou.

Geschreven schoonheid van mijn grote broer, je oudste. Gedreven drang naar jou. Geen Pelikan van doen om te toveren. Hij is mijn Merlijn met woorden. Hij is je achtergebleven Prinske aan de Steenbrugge. Wat benijd ik 'hem die u kende'. Zijn Utopia is het mijne, het onze. Waar het goed toeven is, samen één keer en voor altijd:

*Als hij komt de jongen
de kleine drager van de graal
sterft de wereld onder zijn heldere stappen.
Niets dan ruimte zal hij achterlaten,
krotten en paleizen brandt hij neer.
Met een gevallen ster
ontsteekt hij de zeven vuren van de raad.*

Mag ik je gevallen ster zijn, papa? Raap je me weer op uit deze kille ruimte waarin je me achterliet? Samen de zeven vuren van de raad ontsteken. Dan, maken dat we wegkomen. Naar je asteroïde B612.
Loin des méchants.

133. Ik lees en herlees tweehonderddertig stedelijke gedichten. Jureer in a hurry mee met de anderen voor het mooiste. Verheug me om de pure poëzie van het bekroonde.

Maar onderwijl denk ik alweer aan je roozenhert. Aan wat ons redt, altijd opnieuw. Schoonheid van woorden, een in blomke van een b. In het Utopia, ver voorbij deze stervende wereld. Toujours sourire, zei mama. Tegen onze hulpeloosheid in.

134. Vergevingsgezind als christenhonden horen te zijn, heb ik de man de laatste groet gebracht die – tegen de geruchten in - altijd was blijven volhouden je vriend te zijn geweest.

Lang was het me, precies door zijn toedoen, niet echt meer duidelijk wie hij met jou, 'mijn vader', bedoelde. Oorgetuigen hadden hem ooit ten stadhuize, in de maar al te lekke beslotenheid van het Schepencollege, weten beweren 'dat mijn vader mijn vader niet was.'

Dat jij dus jij niet bent. Dat ik hier deze brievenroman pen naar de verkeerde. De aanval op mijn identiteit, op jouw eer en die van mama, deed me nachtenlang kotsen van machteloze woede.

Niet alleen was je er dus nooit vanwege altijd al dood. Je was ook nog eens een ander dan degene die er nooit was geweest. Het leek erop alsof het kompas mijn noorden telkens weer verlegde. Alsof het Global Position System de gezochte bestemming steeds weer doorschoof naar elders.

Radeloos trok ik op vader-zoektocht. Mama kon ik het niet meer vragen. Zij was zelf lang dood. Weer bij jou. Naar ik mag aannemen.

Met de zachte kracht van haar heilige verontwaardiging ontkrachte mijn laatste familiale getuige de boude beweringen omtrent mijn verwekker. Liefste tantetje toch, in de donkerste dagen van mijn verlorenheid hielp zij me, met de stille kracht van haar onnavolgbare glimlach, overheen mijn diepste verwarring. Sancta Subita verklaarde ik haar hierom. Door de Curie van mijn eigenste furie.

Tenslotte vond ik gaandeweg mijn gemoedsrust terug door je het voordeel te schenken van de twijfel, als dader van mezelf. Ik besloot je met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, diep in mijn hart als dode papa van altijd te behouden. Ook vanwege mijn zwak voor zwakken. Als dode kon je dat postuum natrappen omtrent je progéniture namelijk bezwaarlijk nog counteren met een viriel ochtendlijk duel, in de mistige dageraad van het Malanderpark. De kroniek van je nooit aangekondigde dood belette je bloedwraak om je geschonden eer. Dat stak me. Lang overwoog ik de klus in je plaats te klaren. Doch duels zijn niet langer van deze tijd.

Jaren later confronteerde ik degene die je aldus in mijn hart voor de tweede ter dood veroordeelde met diens vernielende uitspraken die me er alvast toe hadden aangezet hem al die tijd straal te negeren.

Met de laatste kracht van zijn inmiddels gedempte decibels noemde hij zichzelf het slachtoffer van een kwaadwillige politieke afrekening met de bedoeling ons uiteen te drijven. Nooit had hij zoiets beweerd, laat staan ook maar gedacht.

Dat jij mijn vader, integendeel altijd zijn goeie vriend was geweest. Dat je over vrienden zoiets niet zegt (over anderen daarentegen). Dat ik in alles op je leek. De glimlach van mama. De blik van zijn goede vriend van altijd. En dan dat schrijven altijd: die heerlijk ontspoorde familiale afwijking. Nee, geen twijfel mogelijk.

Christenhonden zijn mensen die een spons nooit afslaan. Ook al smaakt ze naar azijn. Blijf mijn papa, lieve dode papa. Maakt me allang niet meer uit wie je was. Je bent de beste dode papa allertijden. Ik wil geen ander. Ook al bèn je die ander.

135. Met de stadsbeiaardier snuffel ik in de oude partituren van je broer, de man die zich ontplooid tot fabrikant-muzikant-politicus tegelijk. Hoe eclecticisch kan iemand zijn, zonder doelloos dilettant te worden?

Met de fabriek stoomde hij na je dood traag maar zeker af op 'Liquidation Totale'. Een zachte sociale dood, al bij al. Toch in een tijd waarin het mode werd de boel failliet te laten gaan, personeel, schuldeisers en staat in de zak te zetten, vrolijk te herbeginnen met verdoken gelden.

Ik toon de gedreven beiaardier de partituur van 'De Vlaamsche Ardennen' met de sierlijke krullen. Van moderato tot animato. En de hele 'Missa in Honorem Sancti Hermetis.' We vinden ook een leuk menuetje. De immer opgewekte beiaardier begint het meteen voor te neuriën. Muziekmensen maken het leven mooier.

136. Georgina nog gekend, papa? Deze week werd ze honderd. Ze werkte tot aan haar pensioen in de fabriek. Ik wil haar vragen hoe je was als patroon. Meegaand, meedogenloos? Mild, genadeloos? Vooral wil ik haar vragen hoe je was als mens. Kil, maar wel als een snel smeltende ijsschots op Groenland? Warm en juteus, als een bosbesje in de late zomerzon? Ik vraag maar niks, ga voor keuzetoets twee.

137. De zoon van een Oostendse politieke brulboei vraagt zijn vader dringend te stoppen met politiek. Hij vreest dat zijn vader anders dood gaat. Ik vraag je dringend te stoppen met dood te zijn. Dan kunnen we samen in de politiek.

138. Je vraagt me - in mijn droom - waarom ik bang voor je ben. Zoals gewoonlijk blijf ik je het antwoord schuldig. Precies door de angst die ik voor je koester.

In jouw ogen ligt het simpel. Je hebt alles voor je vijf kinderen opgeofferd. Dan ging je dood. Op je achtendertigste. Ik, je pasgeborene daarentegen, hoefde mij geen zorgen te maken om het bestaan.

Van jouw - dode - kant verwachtte je in ruil minstens bewijzen van medeleven. In plaats daarvan blijf ik nu al meer dan een halve eeuw lang angstvallig uit je buurt, op mijn kamer, bij mijn boeken, bij halfgare vrienden, bij overspannen ideeën van broederschap. Om de fabriek en jouw andere beslommeringen heb ik me bovendien nooit bekommerd. Aan de familie heb ik me nooit wat gelegen gelaten.

Niet dat jij mij onfatsoenlijke dingen aanwrijft. Wel: ondankbaarheid. Je verwijt het me, alsof ik met één draai aan het stuur mijn leven zonder jou zomaar een andere wending had kunnen geven.

Ook ik geloof natuurlijk dat je geen enkele schuld treft aan onze vervreemding, door

je plotselinge dood. Maar even volmaakt onschuldig ben ik daaraan. Zo onschuldig als de baby die ik was, toen je me liet stikken.

Kon ik je zover krijgen dat je dat toegeeft, dan zou – niet zoiets als een nieuw leven daarvoor zijn we beiden al te ver heen jij vooral - maar toch een soort late godsvrede tussen ons mogelijk worden.

Je zegt me in die droom: 'Ik heb je altijd erg gemogen. Ook al gedroeg ik me tegenover jou niet zoals andere vaders plegen te doen. Juist omdat ik niet zo kan veinzen als anderen.'

Je kunt inderdaad niet veinzen dat je niet altijd al dood bent. Maar daarom beweren dat andere vaders veinzen, dat is een verholde manier om me te zeggen dat er tussen ons iets niet in orde is.

Ik beweer niet dat ik wat ik ben, alleen door jouw dode invloed ben geworden. Dat zou erg overdreven zijn. En ik neig tot die overdrijving. Het is namelijk zeer wel mogelijk dat ik, zelfs wanneer ik helemaal vrij van jouw dode invloed zou zijn opgegroeid, toch geen mens naar jouw hart was geweest. Ik zou waarschijnlijk evenzeer een zwak, angstig, aarzelend, onrustig mens zijn geworden.

Als dode vader was je immers te sterk voor me. Vooral omdat ook je tweede zoon exact op dezelfde leeftijd als jij dood ging. Dat soort macabere grapjes van jullie, wel daarvoor was ik te zwak. Ik was een angstig kind en weerspannig, zoals kinderen zijn. Ongetwijfeld verwende mama mij ook. Maar ik kan niet geloven dat jullie niet met een aardig woord, een zachte hand, een vriendelijke blik alles van mij gedaan hadden gekregen wat jullie wilden. Was je blijven leven.

139. Een Kafkaiaans labyrint, vind je? Meer dan je denkt papa. Ik heb Kafka's 'Brief an den Vater' tussen jouw boeken gezocht, niet gevonden. Maar hij ligt hier toch voor me, die brief. Naast het schaalmodel van je Traction Avant.

Voor alles wat ik je hier zonet pende, haalde ik de mosterd uit Kafka's geschrijf. Amper een woord hier en daar gewijzigd, geschrapt. Kafka pent zijn brief vijf jaar voor zijn eigen dood. Ik herschrijf hem, een halve eeuw na de jouwe.

Franz K. lijkt mij namelijk de juiste man om je, na je droomverschijning, hier van antwoord te dienen. De Metamorfose: van baby naar vaderloze jongen. Eerst zorgeloos in de wieg liggen krijsen om een warme borst. 's Anderendaags wakker worden in een vijandige, vaderloze wereld. Groepijnen van een boreling. Op een ochtend ontwakend als een mug, verloren in het Grote Insectenboek.

140. Dag Gedichten. Dag.

Dag Vader. Dag.

Met de vaas

op je graf

met de bloem

ploem ploem.

141. 'Aimez-vous les enfants?'. Toen ze zich kwam 'presenteren', was dat het eerste wat je vroeg. Zestig jaren zijn er overheen gegaan. Gulzig neem ik al haar verhalen in me op. Behoedzaam vertel ik haar over de brieven die ik je tegenwoordig schrijf.

Ze heeft me gewassen, gekleed, gevoed, gesust, getroost. Ze kent mijn onrust. Weet waar ik ze vandaan heb. Nooit heeft ze één letter van mijn geschrijf gelezen. Maar de film 'et les pièces' heeft ze gezien. 'C'est très bien fait, mon garçon,' heeft ze toen gezegd. Mijn dierbaarste literaire beloning.

Als geen ander weet ze waar mijn radeloze pen me altijd weer heen drijft. Naar datgene wat ik nooit in romans noch theater gemikt krijg. Wat als verborgen verlangen in mij zit. Onvatbaar, onbeschrijflijk. Het Land van Ooit waar ik zijn wil. Asteroïde B612. Melipark. Waar iedereen gelukkig is. Vrolijk zoemend, als bijtjes in het land van melk en honig.

Jij papa: eindelijk meer dan de foto van die man in tweed. Met mama, meer dan de minzame dame in kasjmier, een en al glimlach aan je arm. Wij, vijven: 'les enfants'. Grootvader met zijn memoires van Churchill en Bobonne, met haar afgezette benen er weer aan.

Madame De Blauwe, de inwonende 'couturière', eindelijk zonder angst om het lot van haar zoon in Coquilhatville. Esther, de betoverende brunette met haar machtig mooi handgemaakt smyrnatapijt dat ooit op een dag wel af zou zijn. Julienne, energieboom uit Leupegem, die de tapijtenklopper weggooit en de door haar vervloekte alom schijtende hond Yoekie knuffelt. Het eekhoortje dat niet doodvriest in de volière, op mijn schouder nootjes komt knabbelen.

Albert, die me meeneemt op de schokbarak en in het spookhuis. Roger, die helemaal van Desselgem komt op zijn scooter, alleen maar om een glimp van Esther te zien. De vriendelijke reus Yvan die me stiekem met de Kapitàn van mama de garage in leert rijden.

Al die mooie mensen die het huis poetsen en boenen en wassen. Die strijken, breien, vrijen. Die onkruid wieden, de gloriëtte fatsoeneren. Die naar Rex Gildo luisteren, Yvanofjes lezen, 'Nous Deux' en 'Intimité'. Die heerlijk ruiken naar wat er in de potjes zit van Max Factor.

Al die vrolijke vrijers op Vespawielen. Die later hun stoere mannen zullen zijn. Die alles kunnen, alles durven. Konijnen stropen. Kiekens de strot omdraaien. Alsof ze

Rizla Croix rollen. Die geutelingen bakken. Die barberinen van beulingen ontdoen. Die zeggen dat ik dan niet moet kijken, als ik er niet tegen kan. Weke jongen die ik ben.

Naar de hel met de stoïcijnen. Dat gisteren niet meetelt, morgen onzeker is, alleen vandaag betekenis heeft, het is alles hooguit een goed geformuleerde illusoire troost voor stoere Romeinen, in boeken van Tacitus.

Alles loopt integendeel door elkaar, altijd. Alles wat gisteren was, bepaalt mijn leven nu. Het komt opborrelen uit de diepste krochten van mijn herinnering. Het zit in de genen. Het staat gebeiteld in mijn onverbiddelijke DNA-code. Mijn verhaal staat geschreven. Wat ik er zelf aan toevoeg, hooguit wat gespartel van een vis die al lang gevangen is.

De hoop die ik vandaag koester op betere tijden vanaf morgen, redt mijn dag. Wat moet ik doen? Wat kan ik weten? Wat mag ik hopen? Het leven raakt Kant noch wal.

142. Mama lag ziek te bed toen ze haar voor het eerst ontmoette, in het huis naast de fabriek. Jij en mama wilden haar allebei meteen in dienst. Zij, het mooie lieve Walinnetje dat met de fiets vanuit Pottes was gekomen. Die me haar taal inlepen zou. Net als de lekkerste bereidingen van de cordon bleu die ze worden zou. Alle oude recettes, gekregen van Maria Van Liefde.

Voor het eerst levert ze me haar voorgeschiedenis. Hoe ze net als ik haar papa nooit kennen mocht, wel een paar keren ontmoette. Waarom hij nooit met haar mama trouwen wou. Zakelijke belangen tegenover liefde en verlangen. Montagu's en Capulets, in le plat pays du Hainaut qui est le sien.

Hoe fier ze was om als jong meisje elk snoepje af te slaan toen de net-niet-papa haar telkens weer opwachtte aan school. Hoe trots ze was de gekrenkte eer van haar mooie ongehuwde mama als kind overeind te houden met haar koppige weigeringen. Haar halfzusje die hooguit elf werd. Haar halfbroer die jong stikte in zijn astma. Zoveel waardigheid. Zoveel veerkracht in haar verhaal.

'Aimez-vous les enfants?' Ze heeft er zelf geen op de wereld gezet. Wij werden haar kinderen. Ons heeft ze alles gegeven. Haar hele leven lang. Nu nog. Je hebt haar die ene vraag gesteld. Ze heeft er een leven van volkomen onvoorwaardelijke loyaliteit tegenover geplaatst. En jij nu.

143. Wat is me dat voor foto waarmee je komt spoken uit je dodenrijk? 'Lourdes départ pour Gavarnie.' Tante Elvire herken ik onder haar te volumineuze pet. Ze zit achteraan. Zelfbewust. Gesterkt door de beschermende glimlach van de Heilige Maagd Maria.

Maar jij stopt je natuurlijk weg in de overvolle toeristenamfibie die er geen is. Wat moest je daar in Lourdes, in volle roaring twenties? Een lang leven afdwingen met gebeden ofzo? Niet had hard genoeg gebeden zeker, ouwe. Met je gedachten al teveel bij het meisje van de Waetsbrugge? Gavarnie, als proloog van je voyage au bout de la nuit. Ze heeft je daar goed liggen gehad, Bernadette Soubirous.

Te Lourdes op een foto

verscheen naast de grot
vol glans en vol luister
mijn papa mijn god.

144.

'Une maman éperdue,
cinq petits enfants en pleurs
attendaient vainement
encore une parole
de celui qu'ils aimaient tant.'

Wat moet ik met die gezwollen pathos van je afscheid? Vertel me liever hoe jij,
afkomstig van een mama uit Kwaremont en een papa uit Wortegem hier godbetert
wordt uitgewuifd in een volksvreemde taal?

Zij, moeder Hortense, die je drie jaar eerder is voorgegaan in de taal van de mensen
op de Knokt en de Lamont. Een onwrikbaar Godsvertrouwen had ze, zo lees ik, 'dat
haar steunde de tegenheden van 't leven te boven te komen'.

'In de dagelijkse doening vond ze steeds de tijd om met het rozenhoedje de dagtaak te
besluiten. Christelijk gelaten droeg ze haar ziekte.'

Toen ging ze zacht heen naar God die haar, zo belooft haar hagiograaf, zal lonen voor
al het goede dat ze deed. Hij, de anonieme heiligenlevensbeschrijver, geeft je namens
je moeder ook nog een laatste goeie raad:

'Vergeet mijne lessen niet!
Blijven wij in gebeden verenigd.
Tot eens de dag komt
van het eeuwige blijde wederzien.'

Een heel programma wat ze je naliet, moeder Hortense. Vol rozenhoedjes.
Amper drie jaar later ben je zelf aan je eigen doodsprentjespraat toe.
In de langage du patron klinkt dat dan al even geladen en godvrezend.

'Chrétien convaincu,
il aimait tant conduire
ses enfants chéris à l'église
où il leur montra Jésus
derrière la porte dorée.'

In dat 'convaincu' zitten twee bestanddelen die, was je mijn onvolprezen vaderfiguur
niet, me hier al meteen weer tot zeer onchristelijke woordspelingen verleiden zouden.

Pour un bon mot,
je donnerais ma peau,
monsieur mon décédé
papa chéri.

Dat je je kinderen meenam naar dat gouden poortje in Sint-Hermes?

Het zal toch met mij niet geweest zijn, eenmaal.

Het enige deurtje dat ik me herinner, opende ik zelf. Het was dat van de nis in de grote eetkamer thuis. Met erin, achter glas met geslepen randen mijn geheime hartsvriendin, de machtig mooie Heilige Maagd. In haar fluweelzachte blauwe kapmantel. Onder haar kroontje van diamant. Met haar schitterende sleep van kant.

Wel honderd keren heb ik haar, na het metriek stelsel, de gewijde geschiedenis, de Vier Weverkes die men ter Botermarkt zag gaan stiekem gesmeekt dat ze je me zou terugsturen waar je hoorde. Hier. Thuis. Bij je 'cinq petits enfants chéris et en pleurs.' Bij mij. In de rocking chair van grootvader. Hier op de Steenbrugge.

Alles wou ik er voor laten. Mijn Neuskes van bij Schele Fons. Mijn sjieken van bij Busekies. Mijn Panini-coureurs van bij De Dikke Maria. Niks wou ze horen.

Op de nacht van Lichtmis liet ik het vlammend lampje achter haar kroontje opzettelijk aan. 's Anderendaags lag haar minzaam wassen hoofdje in een pijnlijke grimas gesmolten voor haar voeten. Voor wat hoort wat.

'Ne le vit-on pas
à chaque neuvaine,
son aîné à la main,
gravir tout souriant
la rue de la Chapelle
se rendant auprès
de Notre Dame
de Wittentak y confier
tous les siens à sa
protection maternelle?'

Het zal toch met mij niet geweest zijn, andermaal.

Wie het dan wél was, heeft dat goed onthouden. Hij, grote broer wiens schaduw-schrijvelaar ik hooguit zijn wil in mijn radeloze brieven naar jou, schildert het in één van zijn mooiste gedichten die ik koester, als mijn heiligste relieken van jou:

Vader

*Bij Onze Lieve Vrouw ten Wittentak
glijdt je ijle wierook
rond het verzegeld jeugdmissaal.
Een enkele valk schuilt nog op de Hootond.
Om jou rouwen alle dode getouwen.*

Voor dat laatste zinnetje geef ik al mijn gekrabbel weer af.

Om jou rouwen
alle dode getouwen

En alle nog levende getrouwen. Ook al toonde je hen nooit 'Petit Jésus derrière la

porte dorée'. Vanwege zelf al dood.

Zit jij daar nu zelf? Achter dat gouden hemelpoortje?
Dan laat ik vannacht het vlamlampje weer branden. Zo, dat je kopken klein met je
minzaamste glimlach morgenvroeg in mijn armen ligt.
Ik je eindelijk eens goed knuffelen kan. Zoals jij mij nooit.

145.

*Papa, Papa, Papa
Si tu n'avais pas été là,
Dis-moi qu'aurais-je fait sans toi ?*

*Toi tu m'as donné la musique
Le coeur et l'âme romantique,
Avec ces instants si magiques
De tes souvenirs nostalgiques*

*Papa, Papa, Papa
Et si un jour tu n'es plus là...
Comment vais-je vivre sans toi...*

Ik weet beter dan jij dat Claude Barzotti mooiere dingen zingt. Claude qui? Barzotti.
Schuurpapieren smartlap. Janken voor Madame gaat hem beter af dan papa
bestoefen.

Zijn zeemzoete zwik kieper ik over jou, lieve dode papa.
Doch aldus:

*Papa
Si tu avais été là,
Qu'aurais-tu fait
de moi?*

Samen naar Rüdesheim. De boorden van de Rijn. Rheinessen.
Mergelgroeven van Zichen-Zussen-Bolder. Zeegat van Breskens.

*En één en één
is twee
En één en één
is twee
en alle franskiljons
die moeten in
de zee.*

Rijschool van Saumur.

'De schoonste dekhengsten ter wereld jongen, zijt dat zeker.'

Naar Château Chinon.

'Dat zijn nog eens kastelen, hé makker?'

Naar Blois. Naar Koblenz. Château D'Oex. Florenville. De abdij van Orval.

'Nee, daar zijt gij nog te klein voor, ge gaat op uw kop staan.'

Heer-sur-Meuse.

'Uitkijken voor adders. Grapje van je papa haha. Slaap nu maar in.'
De Kinkhoorn in Oostende.

'We zijn hier thuis kereltje. Onze kust moet Vlaams.'

En vier en vier

is acht

En vier en vier

is acht

en alle franskiljons

die moeten in

de gracht.

Melchtal. Menton. Narbonne. Parijs.

'Later neem ik je mee naar de Folies Bergère. Nu zijt ge daar nog te groen voor.'
Lloret de Mar.

'Goed insmeren met Nivea, ventje.'

Paimpol.

'Hier zie. Hier is je zus geboren.'

Mont Blanc.

Mont Saint-Michel.

Mont de L'Enclus.

Mont Saint-Aubert.

Mon chéri.

Tu me fais tourner la tête.

Mon manège à moi c'est toi.

'Mama kan toch mooi zingen, hé vinde gij dat ook nie, papa?'

Papa! Ik spreek hier wel tegen u!

Glorieuxlaan.

'Gezien, papa?'

'Dat Behey van zijn lijn is afgeweken.'

PAPA!

Expo '58. Kabellift.

'Mag ik mij aan u vasthouden papa?'

Vismijn in Blankenberge.

'Zo stinken hier. Riekte gij dat tot in uw hemel?'

De Ijzerbedevaart. Bang zonder jou aan mijn hand, papa. Al dat schreeuwen van de groten altijd.

'Wanneer vertrekken we naar zee? Samen op de kwistax.'

PAPA!

En vijf en vijf

is tien

...moeten in 't machien

*en dan maar
draaaaaaien!*

Steenbrugge. De paasprocessie.
'PAPA WAAR BEN JE?'

Scoutskamp. Surice:

*'Geef dat ik
u minnen zoude.
steeds meer
en meer.
papa mijn
lieve heer.'*

Basket Baasrode.
'Mij bezig gezien op de rebound, papa?'
De belangrijkste match van het seizoen.
'PAPA!'

Beker van België. Tegen Dottenijs.

*'Bonjour, madame De Dottenijs
Bonjour, madame Matthijs
Il fait son possible,
ce petit?
Sans son papa
chéri?
Mais quel malheur!
Il travaille bien?
Mais quel bonheur!*

Wat ik je vragen wou. Toen de lente voor het eerst door mijn leden zinderde. Met niks dan vrouwen om me heen. Die niet eens mijn mama waren. Die je 'monsieur, ton pauvre papa' noemden. Die het over jou hadden. Over je 'rupture d'anévrisme'.

Lang heb ik mijn schoolvriendjes verteld dat je op reis was naar Annecy. Voor toerisme. Naar Annecy, op rupture d'Annévrisme. Met de Vlaamse Toeristenbond. Of dan zag ik je in ons droomhuisje. Op de zomerse hei. Waarover mama altijd zong. Als ze ons naar al die plekken reed. Zonder jou.

*Hoe schoon
op de wereld
de zomerse hei
dat is hier op aarde
den hemel voor mij.*

146. Wat moet ik met al je boeken? Al die ruggen tegen de muur en jij dood. De boekenlezer heeft de building verlaten. Rest zijn kleine jongen, verloren in dit immense labyrint van schrijvers, stromingen, stijlen, personages.

Angry Young Man. Al te braafjes om zich heen schoppend. Met zijn oh zo lichte tikjes tegen de upper-class. Tegen al wie geld, macht, taal, religie, huidskleur, intelligentiequotiënt, afkomst bezigt om zich beter de wanen dan de rest.

Was jij er ook zo eentje, papa? Of zou je me integendeel Ginsbergs 'Howl' voorlezen. Zou je dwepen met Kerouac, met Burroughs? Met Thoreau, met Emerson?

147. Neen ik schrijf hier geen ontwikkelingsroman. Wat zou ik? Zo lang je dood blijft, weiger ik volwassen te worden. Jij bent begonnen. Je bent mijn persoonlijk verdriet van België. Mijn eigen Great Expectations. Je bent Dees Hofstadts' Lehrjahre zonder leraar. Een brievenroman, mij goed dan. Met erin de hele verdomde loutering van het lijden.

'Nadat het publiek heeft meegeleefd met de held van de tragedie'.

Voor een goed begrip, ouwe: de held van deze brievenroman ben jij. Zo dood als de verrezen Jezus en toch postuum geschoffeerd, het zal je maar overkomen als dode papa. Ik wil dat je publiek met je meeleeft, diep geschokt wordt. Me alleen achter laat. J'ai pris l'habitude.

148. Schrijf ik je hier een cultroman? Een kutroman? Een flutroman? Schrijf ik je hier een controverse? Is dit mijn Catch-22? No-win situation. Ben ik je Catcher in the Rye? Zit ik je hier als Jack Kerouac op de hielen? On the road naar nergens?

Mijn epos is dit. Mijn heldendicht over jou. Mijn microscopisch Iliasje. Mijn minuscuul Odysseetje. Mijn eigen mini Aeneis. Ambitie zat zie je. Daar niet van.

Ha, je wou me dus niet leren schrijven. Ha, je zadelde me zomaar op met al je boeken. Steek je Metamorfosen en je Verwandlung waar ik denk. Epiek krijg je retour. Mythes. Sprookjes. Epen. Balladen. Fabels. Romans. Alles ineen. En allemaal over jou. Plus dit epigram, in telegram. Met dank aan Dorothy Parker en John Lennon zijn Mother.

*The sun has gone dim
and the moon has gone black
For I loved you daddy
but you didn't love me back*

149. Schrijf ik je hier de Filippica? Ik Demosthenes, jij Philippus van Macedonië. Ik Cicero, jij Marcus Antonius. Vader vergis je niet. Eén luide schreeuw om een trap voor de broek van jou. Meer is het allemaal niet. Eindelijk één keer een trap van jou. Je had me zoveel kunnen leren. Zoals? Wat intertekstualiteit is. Gappen. Verweven. Parodiëren.

(Dees Hofstadts' Lehrjahre, woeha. Daar komt Wilhelm Meister niet van terug. Qua intertekstualiteit.)

Je had me, gezeten in je glimmende rocking chair, vaderlijk kunnen vertellen wat een jambe is.

'Een versvoet, mijn zoon, die uit een korte onbeklemde en een lange beklemtoonde lettergreep bestaat.'

'Een trochee, mijn jongen, is het omgekeerde.'

'Doch verwarrenderwijs is het woord tro-chée een jambe en het woord jam-be een trochee.'

'Hoe ge begrijpt het niet? Zal ik je dan nu eens vertellen wat een limerick is?'

*Two Owls
and a Hen
Four Larks
and a Wren...*

Stop it papa.
Geef mij liever lyriek.
Of een klinkerrijm.

*Il pleut dans mon coeur
comme il pleut sur la ville.*

Il pleut sur
le gazon
comme il pleure
le coeur fendu
de ton garçon.

Intertekstualiteit, wat schiet ik ermee op. Geef me Verlaine, papa. Geef me intense emoties. Geef me magisch-realisme. Laat me de kroniek schrijven van je onaangekondigde dood. Laat je monologue intérieur daarin wild en weelderig door mijn Pelikan, jouw Pelikan, stromen.

Een ode is het wat hier schrijf, wat dacht je? Een hommage. Een tout beau nouveau roman. New journalism. In cold blood.

De Parabel van de Dode Vader en de Verloren Zoon.

Jouw pastorale. De goede schaapherder, op zijn hoogvlakte in Patagonië. Een road novel pen ik hier. Een saga over jou. Een satire. Een sleutelroman. Met erin alles wat ik je altijd al had willen vragen. Doch dit vooral: waar hij ligt, de sleutel.

Een surrealistische tendensroman. Een Vatersuchermotiv. Waarin ik je kleine Parsifaltje ben. Je Petit Prince. Je troubadour.

*Father you had me.
but I never had you.*

150. Abraham diende zijn onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan God te bewijzen door zijn zoon te offeren. Op het moment zelf dat vader Abraham zijn zoon Isaak de keel wilde oversnijden, verving God Isaak door een ram.

God vroeg me mijn vader te offeren. Ik deed wat hij verlangde. Gods wil is wet in onze diepchristelijke familie. Bij wijze van beloning veranderde God me in zwart schaap.

151. Terwijl ik in een vergeeld exemplaar van Le Ralliement lees hoe ze grootvader in een indrukwekkende collectie clichés heilig verklaren, behoed ik tegelijk je achterkleinzoon voor de prille valstrikken van het bestaan, de gevaren van theelichtjes. Het werkt totaal niet.

*Il ne m'écoute jamais.
Il fait ce qui lui plaît,
car encore ne connaît
ni remords, ni regrets.*

Mijn eigen grootvaderlijk gezag, of wat daar moet voor doorgaan, heeft voorlopig geen vat op zijn doen en laten. Godzijdank voor hem. Laat hem nog even een vrij wezentje zijn. Met niets of niemand om hem heen die zegt wat en hoe. Laat hem op zijn bek gaan en zelf merken hoe het werkt.

*Inutile de le mettre en garde :
il tend les bras.
Il trouve ce monde si désirable
qu'il n'attend pas.
Il tient les serments, les promesses
pour de l'or pur, pour de l'airain.*

Voor de zoon van mijn zoon geldt alles wat Philippe Djian legt in dat lied van Stephan Eicher. Is het een familietrek? Hoe was het in jouw tijd, papa?

152. A la recherche du temps perdu lijkt deze stad totaal niks meer gemeen te hebben met de biotoop van de streng ogende grootvader uit Le Ralliement.

Alles is zo anders. Zoveel is weg. Wat in de plaats kwam, is niet altijd beter. Zo te lezen ook niet echt slechter dan je bekrompen stijve boorden stondenwereldje van toen.

Onze vierde en vijfde generatie in dit groene dal heeft inmiddels compleet lak aan het vertoon dat nog stand hield tot in de vroege sixties, dan explodeerde. Weg de pasklare definitieve antwoorden. Weg de eendimensionale mens met niks dan eigen zekerheden.

Ze leven erop los nu. Ze shoppen het beste uit elk verhaal. Het bestaan heeft hen nog niet gegrepen. Al zit de koopwoedemoloch hen al aardig op de hielen.

*Il bénit chaque jour qui se lève,
se frotte les mains.
Il voit partout de la lumière,
même dans les coins.*

*Il se jette la tête la première,
sans hésiter, sans prendre soin
de glisser un œil en arrière,
pour voir s'il connaît le chemin.*

Ik observeer hen. Je kleinzoon, je achterkleinzoon. Ik voel me een scharnierschrijvelaar: tussen jouw vergane wereld en die van hen.

Ik zie hen bezig. Wil hen waarschuwen voor morgen, zeg niks. Altijd weer opnieuw begint elk bestaan als zo'n veelbelovend verhaal. Voor hen is de match pas begonnen. Wat zou ik hun pret bederven, hen gaan zitten toeschreeuwen vanuit mijn blessuretijd?

*Il ne m'écoute jamais.
Il fait ce qui lui plaît,
car encore ne connaît
ni remords, ni regrets.*

153. Wat had ik graag gewild dat wij dat waren. Jij die me voor alles waarschuwen wil. Ik die mijn voeten veeg aan je fijne raadgevingen. Jij die me uitkaffert, ik die koppig mijn zin doe.

Eén keer, ouwe. Eén keer de luxe mogen smaken om mijn gat te vegen aan je goede raad. Je één keer glashard tonen hoe ik toch mijn eigen gang ga. Hoe ik een sigaret opsteek, terwijl jij me net praat over je dode vrienden en hoe dodelijk roken wel is. Hoe ik dan blauwe voluten in je wezen blaas, terwijl je me vaderlijk berispt. Mij één keer afzetten tegen jou, vaderfiguur.

Je hebt het me niet gegund om het met jou oneens te zijn. Je zweeg als de dood als steeds. Opgezadeld heb je me, met mijn eindeloze woestijntocht naar identiteit. Zonder global position system. Niet eens een vader om lekker wild tegen tekeer te gaan, te vervloeken.

Wild in het rond pen ik mezelf dan maar mijn papieren vermaledijde vader. Liefde en haat zijn minnaars. Je gunde me noch het een noch het ander. Zodus, om de missing link aan te vullen tussen vijf generaties eigenzinnige koppigaards:

*Je ne t'écouterai jamais
ne te connaîtrai jamais
t'écirai tout ce qu'il me plaît
sans remords ni regrets*

154. *Ik zou willen dat je niet wacht als mijn moment daar is.
Je mag me nog even onderstoppen, maar ook niets
meer dan dat.
En als je tijdens dat mij onderstoppen ook nog heel lief lacht
zal ik jouw geveinsd geluk jou voor die keer toch wel vergeven.*

*Ga niet naast bed de wisselvallige intervallen van mijn
al rotte adem tellen. Houd mijn hand niet vast
die als een want zal worden neergelegd en waarin eens
mijn hand gezeten en naar die van jou gegrepen had.
Luister niet hoe het in mijn bast beestachtig bonkt
en reutelt,*

*hoe de kanker daar snel nog even aan mijn botten
sleutelt
en kijk niet in mijn ogen die gebroken in hun kassen
zich aanpassen aan het aardedonker
van wat geen nacht zal zijn.*

*Laat mij achter in die kamer. Alleen.
Want wij twee mogen enkel van het leven zijn.*

*Wees zo goed deze banaliteit te negeren en ga,
naar beneden, de tuin in.
Hang er je jurken aan de wasdraad en ik zal kijken
door het raam hoe zij mij salueren in de wind.
Bak bijvoorbeeld ajuinen en laat ze enorm bruinen
in de boter, zodat ik ze ruiken kan tot boven
en denken: 'Mijn god, wat kookt zij goed!'*

*Maar als ik de macht nog in mijn benen heb,
en daar hoop ik op,
zal ik me vastklampen aan de trapeuning
die ik eigenlijk nog eens vernissen moest,
en zeggen: 'Ik ben al naar boven, schat,
tot straks.'*

Wat had ik gewild dat jij dit moois naar mama geschreven had. Maar neen:
'Patagonische Geschriften.' Oudbakken gezeik over het scheren van de wol.

Wat had ik gewild dat dit pareltje van jou was. Maar neen: van Dimitri Verhulst, in
'Mevrouw Verona daalt de heuvel af'. Gevoelens, echte. Gebeiteld in de simpele
woorden van het leven. Nog wat anders dan jouw onwezenlijke 'Croquis Argentins.'

Hij schrijft over eau de javel in de etterende aarzen van schapen, jij over je schaapjes
op het droge. Hij scheidt werelden in woorden, jij scheidt op.

Had mama beter dit geschreven. Had haar gekrasseld met je groengestreepte Pelikan,
met je laatste krachten :

wat kookt mijn wijveken goed..

ik sterve in de geur
van bruine andjuinen

Had me een dagboek nagelaten, een echt, met erin die laatste woorden. Ik had je dan misschien eindelijk voor één keer, heel even, kunnen salueren in de wind. Had mama's jurken dan beschreven als opwaaiende bloemen aan de wasdraad, achter de gloriëtte. Had je nog één keer vastgeklampt aan de eikenhouten trap, onder de koperen luchter met de jachthoorns. Had haar geschreven, mij geschreven, ons geschreven:

'Ik ben al naar boven.'

155. Heeft grootvader de stad gered van de woede der Noormannen? Heeft hij de tijd van de waanzin getrotseerd? Heeft hij een hongersnood bedwongen? Heeft hij buitengewoon heldhaftige verzetsdaden gesteld?

Heeft hij de pest buiten de Oude Vesten gehouden? Heeft hij melaatsten gesoigneerd, 'au péril de sa vie'? Heeft hij een meteoriet afgewend? Heeft hij geuzen bekeerd? Heeft hij sansculotten verdreven?

Niets van dit alles? Waar heeft hij dan in hemelsnaam dat onnozel straatje naar zijn naam aan verdiend? Wel leuk dat het uitkomt op de Weg der Vlamingen die zelf doorloopt naar de Eikelstraat. Tja, je hebt je hiernamaals nu eenmaal niet onder controle. Je krijgt van de goegemeente de herinnering die je verdient.

Nee, grapje, vaderfiguur. Ik vind het best leuk dat grootvader zijn naambordje heeft in deze stad. Al loopt het van nergens naar nergens. Maar ik wou geen straatbordje. Ik wou een echte bompa, een echte papa.

We zouden beginnen met Zeeuwse. In limoen, met licht zilte haringeitjes. Op een toast van rogge. Je kan ook gaan voor Sint-Jakobsnootjes. Tu m'en donneras des nouvelles. Op een blank spiesje, met gekonfijte gember in schuimende kokossaus.

Zelf neem ik gebraden langoustines. Grote. Je hebt een gulzige zoon op de planeet gemikt. Eer je dood ging. Wist je dat? Met krokante rijstvermicelli. De langoustines bedoel ik.

Nee, dat romig schaaldierensausje laat ik voor jou. Ik verdraag namelijk geen room. Light ook niet. Ik verdraag weinig. Ik ben onverdraagzaam. Zoals ouwe roomsen van je slag horen te zijn. Een familietrekje.

De bisque mag je hebben. En de gebakken ganzenlever in versmolten bladgroente. De groene linzen uit Le Puy. Geparfumeerd met Arganolie. Zo gulzig ben ik nu ook weer niet. Of laat ons gaan voor Tarbotfilet op Weense wijze. Wat denk je daarvan? Nee? In bouillon van truffel? Julienne van seizoengebonden champignons?

Je wil zeebaars? Mij goed. Dan wel op het vel gebraden. Met een knapperig stokbroodplakje, bladgroente en merg. In een sensueel botersausje met vleesjus. Was je een sensele minnaar voor mama?

Sint-Jakobsvrucht à la plancha met smeuijge venkel? Tja waarom niet? In geurig romig sausje met steranijs? Weer die room. Nee dus, zei ik al. Je wil hier gewoon alles meegraaien. Ouwe snoeper. Heb je veel tekort gehad in de oorlog? Ik dacht van niet. Die vlucht voor de Duitsers naar Bretagne, zo te horen achteraf een culinaire vakantie. Ja goed ik zwijg al, ik kan daar niet over meespreken. Jij ook niet. Kon je maar. Maar je bent dood. Je bent altijd al dood.

Toch liever in de oven gegaarde koninklijke kabeljauwfilet. Met gestoofde artisjok en smeltende ganzenlever. Je bent benieuwd naar dat knapperig charlotte-

aardappelkoekje? Coulis van platte peterselie met geroosterde hazelnoten. Je maakt misbruik van mijn gastvrijheid, vaderfiguur. Je bent me hier simpelweg aan het ruïneren.

Gebakken kalfszwezerik, ik denk er nog niet aan. Ik word niet goed alreeds. Gepocheerde kalfstong. Mousseline van jonge wortelen met appelsien. Witloof, geparfumeerd met azijn uit Este. In bouillon gebonden met mosterd uit Dijon. Wil je er een orgie van maken ofzo? Voor één keer dat we hier samen... Gedraag je een beetje. De wereld lijdt honger en jij.

Weet je wat we doen? We zitten hier tenslotte in het Oud Konijntje. We kiezen eenvoudigweg jong konijn met geurige smaak van pancetta, in gesmolten Echiréboter en bevochtigde spinazie. Je wil lam? Ga je blijven talmen? Al goed, je bent mijn gast.

Voor mijn vader dan lamszadel gebraden aan het been. Bladerdeeggebakje met groene puntasperges en tuinbonen uit Les Marais. In braadvocht, geparfumeerd met gerookte look. Klinkt goed. Enkel voor twee personen? Sorry, dat gaat dan niet. Ik kies namelijk voor duifkes. Zo denk ik nog 's aan grootvader.

Jonge duif gebakken in zijn geheel. Poeder van eekhoorntjesbrood. Cannelloni gefarceerd met de gekonfijte boutjes en broccolipuree. In Late Bottled Vintage Portwijnsaus. Ja, lijkt me wel wat. Wat zeg je, papa? Je wil stoverij met friet?

Ik die dacht, ik ga mijn vader hier 's lekker, in 't vermaarde Oud Konijntje... Dat zal hem plezieren. Bij Patricia, die moeder Thérèse heeft opgevolgd. Dan, tussen de asperges, de truffels en het wild, hebben we eindelijk dat ene echte ultieme gesprek jij en ik. Vader en zoon. Waarin je me zegt hoe ik leven moet. Een gebruiksaanwijzing, zonder vaderfiguur. Waar de valkuilen schuilen. Wat ik vooral niet mag. Wat ik zeker moet.

Dan, bij het buitengaan, leg je eindelijk, eindelijk, eindelijk je hand op mijn schouder. Misschien boer je wel luid terwijl niemand het ziet, pis je tegen de sterren op. Zoals bescheten bourgeois doen als ze hun schone schijn al te rijkelijk in Montrachet hebben gedrenkt en het vernisje van hun schone manieren eraf kraakt.

Maar je bent er niet. De stoel tegenover de mijne blijft leeg. Ik bestel Bolognaise zoals steeds, in Het Vosken. Het Sint-Baafsplein ligt er aprils grillig bij. Studenten haasten zich naar hun toekomst, ik haast me naar mijn verleden, naar jou.

Zal ik onze reservatie dan maar weer afbellen? Ik had zo graag één keer met jou, in dat Oud Konijntje... Maakt niet uit wat er dan op het bord komt alles is lekker. Jouw ogen één keer in de mijne.

Het mag ook Frituur Louiske zijn aan het station. Als je er maar bent.

157. Op het Van Bunenplein observeer ik de vervaarlijk aanzwellende paasdrukke. Hier wachtte ik eindeloos lange paasvakanties op jou. Er was zoveel minder van alles toen. Wat verderop, op een eilandje tussen de laatste duinen, restaurant 'Le Chapon Fin.' En, geprangd tussen witte glorieerijke muren, één smal flatgebouw in lichtblauwe mozaïeksteentjes, waarover de verhalen beweerden dat Anderlechtvedette Jefke Jurion er de bouwheer van was.

Vagelijk verliefd op het meisje van het zevende. Haar zonnebril in de donkere lift, mijn zon in het gure paasweer. Ik wou dat je de Lippenslaan was komen opwandelen. Samen naar de film. Wat moest ik daar alleen op het verlaten strand van Cadzand.

Het gebouw hebben ze afgegooid, vervangen door een gigantische getrapte constructie. Op het eerste is er nu een restaurant. 'La Langoustine.' Beneden 'The New Havanna.' De joodse kinderen met hun rare petjes ze zijn er nu enkel nog in mijn hoofd. Knokke is nog veel erger zichzelf geworden. Een Maserati, een paar Ferrari's, een Aston Martin. Nederlanders, Antwerpenaren, Brusselaars die hun welstand etaleren met veel te jonge Vuitton-klantes op de passagierszetel.

Nooit geraak ik uitgegeken op al deze mateloze exuberantie. Niks is nog wat het lijkt. Corman prijst zowaar Nederlandse literatuur aan. Voor straciatelli in de 'Glacier de La Poste' moet je niet langer de geheimzinnige donkere gang door. Wat had ik hier met jou achter glas willen zitten. Samen die minuscule tongslibbetjes. En jij die me eindelijk verklaren kan waar zoveel ongelijkheid vandaan komt.

De ene, zelfgenoegzaam glunderend. Om het wiebelkontje op de duozit van zijn Harley. De andere op de dijk. Zo intriest doch liefdevol in het karretje voortgeduwd door mama. Totaal van de wereld weg. De blik wezenloos op de zeelijn. Op het containerschip. Met in het ruim tussen ratten een dode clandestien.

158. 'Verlatingsangst', zegt me de lieve studente. 'Je hebt verlatingsangst.' Ze leest mijn romans door de bril van Jacques Lacan. Frans psychiater. Psycho-analyticus. Stichter van de 'Ecole Freudienne de Paris'. Wegens 'obscurantisme' van de Ecole Normale Supérieure gegooid. De mens wordt verteld door zijn eigen taal.

Om zichzelf te worden, moet het kind zich gelijkstellen aan iets anders. Het beeld dat terugkomt uit de spiegel. Deze ingebeelde identiteit komt neer op vervreemding. Waar Freud het denkende subject reduceert tot satelliet van zijn onbewuste, ziet Lacan alleen illusie, gebed in de verbeelding van het subject.

Een duik in de wereld van de linguïstiek, de semiotiek, de signifianten die teruggaan naar Ferdinand Mongin de Saussure, de grondlegger van de taalwetenschap.

'Verlatingsangst. Ik vind het bij jou en in werken van Monika Van Paemel,' zegt ze. 'Een kind wil altijd bevestiging door een derde. Mama complimenteert. Papa bevestigt. Jij hebt dat bevestigend element gemist. Vanwaar: verlatingsangst.'

Ik geloof niet wat ik hoor. Zo jong nog en al zo dwars door alles heen lezen. Verlatingsangst was het altijd al, jazeker.

159. Achter de gordijnen van de Steenbrugge. Dat je dood was. Dat mama nooit zou terugkeren van haar tournee met haar fabriekscoupons, het uniformgroen van de hoop voor Vlaamse meisjeskloosters. Dat ik dan in het weeshuis zou vliegen. Waar ik ertoe gedwongen zou worden vléés te eten. Vléés! Vette bouletten.

Verlatingsangst. Ze wil er haar eindwerk over maken. Ze is alweer weg. Ook zij verlaat me. Illusie, gebed in de verbeelding van mijn imaginaire identiteit. Vervreemding.

160. Het wordt Pasen, papa. Vader, waarom heb je me verlaten? Ik ben Christus niet. Ik hou geen truken achter de hand. Er is geen redding.

161. In de kleurensliert bovenop de Oude Kwaremont zoek ik met je achterkleinzontje naar jou, tussen honderd renners van De Ronde. Glimmende glitter. Krakende knoken. Blikken van beton. Jij, die hier je hart in de b(r)euk reed.

Jij die altijd weer naar dat onwezenlijk mooie zomerhuis van grootvader fietste, verderop boven de berg. De Magnolia staat er ver uitgebloeid. Duizend blaadjes sieren het gras en de perkjes errond. Beelden alom, bloemen en bomen in lentebloei. Mooier dan ooit. Ronde van Vlaanderenstraat. Dood lopende straat zonder jou. Dat beeld van Karel Van Wynendaele: jij.

De helden van het tandwiel worden omhoog geschreeuwd. Niemand die mijn kreet hoort. Je stopt je weer eens mooi weg in het peloton. Onzichtbaar als steeds. Straks haal je de meet net niet, verlies je de eindspurt. Dan zeg ik, zoals de net-niet winnaar vandaag: 'fuck', 'nondedju', 'ongelooflijk'. Maar (jou) daarom opgeven? Nooit. Waarheen gaat je rit, papa? Naar de Muur, tussen jou en mij?

Mijn twee jongens, mijn kleinzoon, je nazaten. Met zijn allen hier bij jou, bovenop de Kwaremont. Misschien zie je ze, is het leven slechts zichtbaar in één richting. Levenden die hun doden niet meer zien, maar omgekeerd wel. Als we samen zijn, voelen we ons al goed. Veel hoeven we niet te zeggen. Gewoon bijeen.

Konden jij en ik dat maar. Eén keer. Samen op de fiets, deze Oude Kwaremont boven. Zonder schreeuwende gekken. Zonder helikopterwieken net boven onze kop. Zonder honderd motoren over onze rechtersoet. Jij en ik. Kassei per kassei de Oude Kwaremont boven.

Het mag ook de Eikenberg zijn, ik zal er op je wachten. Ik zal rekening houden met het leeftijdsverschil. Anders dan de goedlachse kerel, geboren klimmerstype, die dra met mijn oogappel je kleindochter trouwt. Op de flanken van de Kruissens rijdt hij me met zijn kanarigele Bianchi fluitend uit het wiel, zie ik hem niet meer terug.

Anders dan jij. Je bent er nooit, toch zie ik je overal. Welk spel speel je, dode vader van altijd? Stop daa'mee! Zoals je achterkleinzontje schaterlachen zou.

162. De taalquerelle die onze familie halverwege vorige eeuw in tweeën spleet, gaat hier maar door. Grootvader die van Wortegem komt. Die met zijn zakenvrienden de Lainière de L'Escaut neerpoot in Leupegem en nog een weverij in Ronse. Die trouwt met zijn bescheiden geliefde uit Kwaremont. Die op zijn sterfbed vindt dat zijn kinderen voortaan beter Frans kunnen gaan praten. Die zich met zijn gesteven col aldus verheft boven de wever die hem heeft verrijkt.

Dat hele negentiende eeuwse cliché, zo hoog als de Sint-Hermestoren. Zo voorspelbaar. Het eeuwige spel van macht en geld dat zijn nazaten in twee kampen verdelen zal. Tot in onze nieuwjaarsbrieven bij de rijke nonkel van dienst. Maar jij, mijn lieve dode papa van altijd, jij zal daarin je eigen weg gaan. Je zal Vlaming blijven naast mama. Vlaming en francofiel tegelijk wat nog totaal iets anders is dan fransdol. En ik, ik volg je daarin, meer dan een eeuw later.

Ze begrijpen dat maar niet. Onze onvoorwaardelijke liefde voor de schoonheid van een taal die zich zoveel gewilliger wegschenkt aan onze pen. Die danst als een chanson, swingt als een roman van Boris Vian. Ik benijd hem, Didier Van Cauwelaert, dat hij vandaag vanuit dat zo gewillig idioom de schrijfkunst etaleren kan die hem de Goncourt opleverde. Net als ik naar jou, schrijft hij over zijn vader van Vlaamse origine in een taal die zoveel meer souplesse schenkt dan dit vaak zo weerbarstig schrijfinstrument waarin ik me tot jou richt.

Ze begrijpen het niet. Omdat ze de weelderige rijkdom van de francophonie bezigen als al te doorzichtig middel voor hun opportunistische francofolie. De Babylonische spraakverwarring, de pijnlijke taaverbastering van hun taalverraad is alleen maar ingegeven door hun sociale geldingsdrang.

Dezelfde drang die grootvader met zijn gedoe een ruelle gaf op zijn naam kijk eens aan. Je zal het nog geweten hebben hoe hij zelf de taal die hij voor zijn eigen jeunesse dorée wou maar moeizaam onder de knie had. Hij zal het je verteld hebben hou vervreemd hij zich zal hebben gevoeld toen hij vanuit Wortegem, zoals zovele textiliens naar de textielscholen van 'Gand' en Roubaix trok. Bij mijn nonkels, jouw broers, kon ik als kind de zware Vlaams rollende tongval nog horen die bij de neefjes voorgoed weggeschuurd werd par les abbés du collège épiscopal.

Lieve mensen die het goed met me menen, ze bestaan papa, zijn ervan overtuigd dat Frans me beter liggen zou voor mijn Flandre Profonde-geschrijf. Dat ik maar eens moet veranderen van schrijfinstrument, zeker nu de Vlaamse uitgeverij mijn schrijfsels niet meer moet. Alsof ik plots een veelzijdiger diatonische Echo Super Vamper mondharmonica voor de mond geschoven krijgen zou die folkblazers verkiezen voor de zuiverheid van hun zielesound. Oui mais.

163. Om de 'langue' is het me natuurlijk te doen, waarvan de 'parole' alleen maar de drager is. 'Langue' als taalsysteem dat uit wat mijn onbewuste te vertellen heeft. Dat oude onderscheid van je goede vriend Ferdinand de Saussure van wie ik de boeken terugvond in je bibliotheek. Hij stierf in je geboortjaar merkte ik. Toeval bestaat niet.

Dode vader van altijd, wat me drijft in in die 'langue' is het verlangen. Het gemis van jou. Eén keer aan de schoolmaatjes kunnen zeggen: dat is nu MIJN papa, zie. Hier staat hij. Naast mij. In de proclamatiezaal van superior De Cooman. Eén keer. Met jou in mijn buurt dat kaartje gaan oppikken voor Vlijt & Uitmuntendheid. Dan mijn carnassière tegen de goal en sjotten. Hard en ver.

Jouw dood op het moment dat mijn leven in de wieg begint, jouw wiegedood als het ware, is mijn 'langue d'écriture'. Nederlands of Frans. Het maakt me niks uit. Als ze maar het gemis van jou schreeuwt.

164. Ik voer een goede vriend naar zijn vlieger voor Vuurland. Jij nam je stoomschip, met je reiskoffers vol Moleskineschriftjes. Welk verlangen dreef je om ze daar vol te gaan schrijven in twee talen, die schriftjes? 'Croquis Argentins.' Wat zocht je in Patagonië? Het Onbereikbare Meisje dat in onze verbeelding altijd één horizon verder wacht in de pampa?

165. Je kleindochter sms't me (een nieuwe communicatievorm, hou jij je gerust bij je Moleskineschriftjes) dat Burano inderdaad die aanrader is, zoals ik haar had verteld.

Zeventig jaar geleden liep je er al tussen de gekleurde vissershuisjes in de lagune. God alleen weet waarom we zo gehecht zijn onze familiale plekken. Wat zoeken we er? Désir? Verlangen? Een en al begeerte? Je donne ma langue au chat.

4 MEI 166. De nacht tovert je stad om tot magic box, verpakt in sierlijke slierten. Met tien vrienden strikken we haar in onze verwondering. Provençaalse kruidenaroma's op vroeg zomerse grills houden ons niet beneden. In het rond razende weekendgekken maaien ons net niet van de weg. Beschermd als we zijn, in onze fluojasjes van vinyl.

Je schitterende stad van altijd licht onze uitzichtloosheid op. Duwt ons verder de nacht in. Trekt ons tegelijk naar vroeger en morgen. Daar beneden ligt alles wat ons bijeen drijft. Met tranentrekkers omtrent vranke vrouwen uit de zuiderse gore dokkerskeet Macumba dringen we duisternis en angst terug. Zo lang we samen zingen zijn we veilig.

De minzame studente komt langs me heen stappen, legt me uit wat ze doorheen die romans zoal ontdekt. Leert me dingen over mezelf die ik eigenlijk van jou had willen horen. Voyage au bout de la vie. Haar verhaal over mijn parcours zonder jou klopt volkomen.

Ik vertel haar waarom ik wel eens dat groot bakkes opzet. Drie beren van broers en een zus onder hoge bescherming plus een hoop babbelzieke inwonenden rond de grote familiale tafel, dat geeft survival of the fittest. Wie dan geen grote bek opzet om zijn deel te eisen, zal het weer eens zonder portie pudding moeten doen.

Jij bent er niet om toe te zien op de rechtvaardige verdeling van al het lekkers. Mama heeft dan wel ogen op haar ommekant, maar ze kan niet alles zien en kruist bovendien nu even het brood.

Je laat ze mooi aanmodderen met ons, zo kan ik het ook. Vijf kinderen verwekken en maken dat je weggomt. Heilig verklaard wordt. Door eenieder rond de tafel geëerd in alle gedachten. Herinnerd in je mooiste glimlach. En al je bons mots. En al je fratsen. Duizend keer verteld. Duizend keer aanhoord. Duizend keer om gelachen. Duizend keer diezelfde pointe.

Het geletterde meisje vertelt me hoe uit alles wat ik schrijf blijkt dat ik je rustgevende, regulerende werking als vader mis. Ik wil het niet horen, hoe goed ze me doorgrondt. Het lijkt er wel op of ze feilloos mijn hele bestaan ontcijfert. Vooral dingen die ik zelf niet geweten wil hebben. Van jou, van mij, van ons. Raar dat ik schrijf: 'van ons'. Ons bestaat niet. Want je bent er niet, je bent er nooit en toch altijd.

'Stop daa'mee', zucht je achterkleinzoon. Vraagt of ik misschien eens het deuntje van Piet Piraat door mijn Blues Harpje blazen wil. Stop met 'sch'ijven'.

Tegelijk wil ik het toch allemaal horen. Bijna vraag ik haar hoe mijn verhaal verder gaat. Hoe het met me afloopt. Hoe mijn fictie werkelijkheid wordt en de schrijver dood loopt in zijn eigen personage. Maar ze verdwijnt alweer naar haar studentenstad. Voyage au bout de la nuit.

Ik zet de tocht alleen verder. Prima omringd en toch alleen. En nu geen geruststellend liedje meer om me te sussen dat het leven ons geen cadeaus gunt, avec ou sans Bécaud.

167. Eén keer zo'n nachtelijke ommegang rond onze geliefde stad met jou. Eén keer samen naar de lichtjes kijken boven de Zandstaat. Dan thuiskomen. Jij zo nodig nog tot het ochtendgloren gaan zitten doorlezen in je bibliotheek. Bladerend in de ondoorgrondelijke 'Poimandres' van Hermes Trimegistus, de driemaal grootste. Incarnatie van Thoth, de Egyptische god.

Ik zie je daar zitten bladeren in je 'Hermetica'. In al je gnostische geschriften. Heb ik dat van jou? Dat hermetisch schrijven. Alleen voor ingewijden. Ik probeer haar ervan te overtuigen dat er geen geheim plan in zit. Geen dubbele bodems. Ze gelooft me amper. Ik kan ze geen ongelijk geven, zeg het haar niet.

Want misschien, heel misschien ben jij het wel die doorheen mijn genen mijn pen vast houdt. Wie weet, schrijf jij hier al deze brieven zelf. Jij met je Moleskineschriftjes. En je Toth.

11 MEI 168. Je verplettert me met je boeken. Nagelaten eruditie? Ik heb je wel door. Je probeert me gewoon postuum mee te sleuren in je sektarisch luiletterland. Van de Nagelaten Geschriften door Jean Meslier vind ik bijvoorbeeld geen spoor. Die horen zo te zien niet thuis in je bibliotheek van weldenkende conservatieve kaloot.

Of heb je ze, als een gewiekst Sadduceeër, weggestopt achter de wanden van je boekenkast? Zoals de vergeten verdoken goudstaven die de familie door de oorlog heen moesten helpen maar die pas in de sixties weer opdoken en als een hemels manna voor mama uit de muur kwamen gevallen bij een of andere verbouwing?

('Uit de muur eten' had in onze familie al een betekenis lang voor het in Nederland een gezegde werd voor een haastige hap uit de automaat).

Jean Meslier, die veertig jaar lang overdag braafjes de pastoor van Etrépigny speelde. Die echter, als de meid die hij graag vleeselijk verwenste weer naar huis was, de hele santeboetiek nacht na nacht geduldig onderuit haalde in zijn 'Mémoires et Pensées.'

'Où l'on voit des Démonstrations claires et évidentes de la Vanité et de la Fausseté de toutes les Divinités et de toutes les Religions du Monde pour être adressé à ses Paroissiens après sa mort et pour leur servir de Témoignage de Vérité à eux et à tous ses Semblables. In testimoniis illis et gentibus.'

Le bon curé Meslier. Als een tijdbom in het door de kathedraal van Compostella zwevende wierookvat dondert hij met zijn memories neer op de almachtige zelfgenoegzame apostolische kerk die lijden roemt en genot verdoemt.

'Trouvant le bien dans le mal et le mal dans le bien'.

169. Ben je geschokt dat ik hier als je nazaat uitpak met zeventiende eeuwse apostaten en regenaten als Jean Meslier? Ha bon.

Geschokt ben ik vooral door de bewaarschoolzuster die me avec le sourire uitlegt dat Onze Lieven Heerken je zo gaarne ziet dat hij niet meer wachten kon en je al ten hemel heeft opgenomen om er aan zijn rechterhand over mij te waken. Liever dan dat je me gewoon één keer na vieren van de Patronageschool komt afhalen, zoals alle normale vaders doen.

Geschokt ben ik van dat immer uitgestelde weerzien dat me als een wortel voor een ezel wordt voorgehouden. Als ik ondertussen maar braaf mijn smikkel hou. Maar je komt niet. Je komt nooit. Noch op Kerstdag met de kerstman, noch op Pasen met de klokken.

Geschokt ben ik van de retraitepater die eerst veinst dat ik gerust ongeremd alle geloofsvragen stellen mag die ik maar wil en die mij er dan als een Vervloekte Zondaar uit smijt omdat ik hem verzoek me dat van die Onbevleete Ontvangenis eens goed uit te leggen. Doch zijn dogma is te nemen of te laten. Als ik dat niet doe, zal ik met mijn koppige kop tegen de slotmuren lopen.

Geschokt ben ik om de plaatsvervanger van jouw god op aarde die zichzelf door de ouwe knarren om hem heen heel onbescheiden onfeilbaar laat verklaren. Die de andere kant van de Holocaust opkijkt. Die doet of zijn neus stigmata bloedt.

Geschokt ben ik om al dat eeuwenlang gefnuikt intellect. Van Copernicus, Galilei, Newton, Giordano Bruno, Descartes, Spinoza, Darwin. Om al die brandstapels. Om de 'Heilige Inquisitie'. Om alle goden die mensen bedenken om er elkaar mee af te slachten.

Tja, ouwe geschokt. En je bent er helaas niet om me een stevige draai om de oren te geven om zoveel 'heiligschennis'. Maar ik ben er gerust in: je waakt over mij in je hemel. Kaartje leggen bij god.

Zal ik ondertussen alvast proberen gewoon maar een mens te zijn onder de mensen? Zal ik proberen al die onzin, al die kwade trouw te overstijgen met de anderen van goede wil? De anderen die geen dogma's moeten om gelukkig te zijn? Die in 'gods wondere natuur' geen ademtocht zien. Integendeel een wrede, niets ontziende, blinde tsunami. Een bloeddorstige survival of the fittest.

Al teveel bloed in naam van je hemel. Was beter bij me gebleven. Konden we samen naar Disneyland. Geloven in échte sprookjes.

170. Maar Gezelle Gwiedo, die las je natuurlijk dus wel. Mét bronzen borstbeeld erbij. In één van je Moleskineschriftjes bestudeer ik je wat beverig handschrift, in verbleekte blauwe inkt. Nog net geen palimpsest.

*Hoort hoe die twee waterleikes,
Vluchtig vlietende onder 't gers,
Over zand en over keikes
Nooit van lopen 'n zijn te wers:
Hobbel-, dobbel-, drets-, en drevelend,
Krinkele, winkele weg, al krevelend,
Nu alhier en aldaar,
Loopen ze,...ai 'k en weet niet waar.*

*Nauwelijks eerst een duimke diepe,
Nieuw geboren onder 't zand,
Worden z'haast een zilver striepken
Half zoo breed als heel mijn hand:
Rimpel-,dimpel-, donkel-, dansend,
Uit ende in malkaar gekranseld,
Nu alhier en dan aldaar,
Loopen ze,...ai 'k weet niet waar.*

Sterk van je vind ik hoe je zorgvuldig al die leestekens optekent. Straffer alvast dan al je triviale Patagonische krabbels over het scheren van schapen en het schuren van je geschapenheid.

*Dwers drets en drevelend
Rimpel dimpel dansend
Uit je bescheiden ende
in malkaar geflanseld
Schrijvend schrijdend
Nu alhier en aldaar
Loop ik en ai
'k en weet niet waar.*

Hou je haaks daar in je hemel! Zal ik hier ondertussen wel op de winkelhaak passen. Grapje, ouwe. Nee ik ben geen logebroeder. Ik ga als genetische kaloot niet wegterten uit je fabeltjesland om me dan wat te gaan bezighouden in het atelier van de broeders en hun Grote Architect. Ni Dieu, ni Grand Maître. Alleen je groene Pelikan. En in mijn genen wie weet al je schrijfgenoegen.

*Vluchtig vlietend
over blaadjes,
hobbel dobbel
drets en drevelend
met een zilver striepken
naar je toe schrijvend
ai 'k en weet niet waar.*

Ik hou van je, ouwe kaloot. Misschien breng ik je wel weer tot leven. Haal ik je voortijdig hier bij mij in het Aards Paradijs. Voor wat hoort wat. Jouw god is begonnen.

171. Dwars doorheen Hermetisch Zwart stap ik met vier vrienden naar Kerselare. Het Muziekbos lijkt het Regenwoud wel. Drie hazen reppen zich als vluchtende geuzen het bos in. Beneden aan de Bosdreef wuift de kapster ons toe van achter een vroege communiebrushing. Gaandeweg drijven we de dageraad weg met vranke verhalen over verloochening, verlangen, verrukking.

In Kerselare brand ik een kaars voor jou. De anderen? Dat ze branden. De gleuf van de offerblok vraagt 0,50 euro per kaars. Al dat gespijker op de kerkpoort van Wittenberg 490 jaar geleden: vijfennegentig Stellingen van Luther tegen de aartsbisschop van Mainz. Zonde van de spijkers. In de heiligenboetiek naast de

bunker van Kerselare wil één van ons de Heilige Andreas. Ik heb gekke vrienden.

‘De Heilige Andreas? Die van dat X kruis?’

Blijken ze niet over te beschikken.

‘Godverdomme, ik vind hem nergens.’

‘Antonius met zijn varken, dat is anders ook een leuke’.

‘Andreas of niks.’

Ik heb koppige vrienden.

Wat verderop wacht een lege loods op wijding van Ducatti Monsters. Fiats en Fords komen aanschuiven voor all-in zegening. Een hele santeboetiek goedgelovigheid maar de boterkoeken smaken naar nog. L'appétit a ses raisons que la raison ne connaît point.

Eén keer die oude Romeinse Heirweg aan je zijde. Een keer de Eikenberg af over gladde kinderkoppen. Eén keer je zachte hand over mijn kinderkopje. Eén keer met jou naar Kerselare. Onderweg plukken we veldbloemen voor mama die nu al in de keuken het konijn besprenkelt met wijn. Dit alles geur geeft, met haar liefde en met een struikje thijm.

Maar godverdomme ik vind je nergens. Je bent dood en niet eens te koop in het kraam hier, naast de Lekkies. De meest banale dode vader allertijden. Blijf dan weg in je hemel. Grootvader stroopt dat konijn wel. Zie je, we hebben leren leven zonder jou. Eigenlijk kom je ons nu alleen nog maar storen, doorheen mijn postume hersenspinsels.

Grootvader wil het konijn met Dobbelen Bruinen van Liefmans. Mama plooit niet. Jij wou het altijd met wijn en thijm. Zo was het, zo blijft het. Grootvader peuzelt monkelend voort. Jij bent onze boswachter, hij onze konijnenstroper.

Eén keer door dat Hermetisch Zwart aan je hand. Maar je holt weg van mij. Je laat je kleine geus achter. Wie is hier de angsthaas?

172. ‘Zoals de meeste van mijn collega’s lijd ik aan recensitis. Ik haat het nog steeds te moeten verschijnen voor het tribunaal van het bestaan. Ik verafschuw de idee dat je al vanaf het kleuterklasje beoordeeld wordt en dat dit, a fortiori wanneer je schrijver bent, maar niet wil ophouden. Altijd weer ben je maar net zoveel waard als wat men in het negatiefste oordeel van je vindt. Het is een groot gebrek volmaakt te willen zijn. Gelukkig kun je pas zijn zodra je er vrede mee hebt dat je maar de zesendertigste in de plaats van de eerste bent’.

Ik lees het in mijn krant vanochtend, uit de mond van Luuk Gruwez. Mooier dan de betere poëet kan ik het niet gezegd hebben. Eén keer je krabbel onder het rapport van mijn moeizaam bijeen geblokte punten. Of dat je me bellen zou. Geruststellen zou. Sussen zou. Aanmoedigen zou.

‘Doorgaan, jongen. Laten ze je maar kraken. Niks van aantrekken. Geneuzel in de marge die recensies. Meer niet. Op het schrijven zelf komt het aan. Altijd voort.’

Maar je bent dood. Niet eens te koop met je heiligennaam op een kaarsje achter glas.

173.

Het linkerhandpalmpje plooit hij als een vers gevonden zeeschelp boven het hoofd. De rechterhand klemt hij, strak in het pak als een paradedompier op de Ommegang, tegen de dij. Zo tolt hij hier rond door mijn schrijfkamer, als was hij de jongste aanwinst van onze Fanfare van Honger en Dorst. Honger naar zijn nog nieuw leventje. Dorst naar alle vragen die hij me stelt. Waarom vanochtend de sterren alweer weg zijn, het vogeltje dood ligt in de goot.

Hij probeert een stepdans op Johnny B Goode, toetert met handgemaakte trompet op Yellow Submarine. Nu en dan perst hij een noot uit de minuscule Hohner 'Little Lady' die ik op mijn schrijftafel voor hem klaarhou. Heel even is de wereld van ons tweeën. Dan blazen we onszelf, in de hoge tonen van tederheid, buiten de tijd.

174. 'Schrijver-zijn betekent voor mij stilstaan bij de verborgen wonden die we met ons meedragen. Dat we die wonden en pijn maken tot een onderdeel van onze teksten en identiteit.'

De Turkse schrijver Orhan Pamuk kreeg van zijn vader een valies vol schrijfsels. Ik moet het hier stellen met je povere Patagonische Geschriften. Met wat nagekrabbelde gedichten uit de tijd van krinklende winklende waterdingen. In 'Het valies van mijn vader' schrijft Pamuk over die wonden en die pijn. Ik hier over jou. Maar pijn geeft altijd hoop op beterschap. Eldorado wacht op ons, achter de horizon.

'Een schrijver die zich opsluit op een kamer en jarenlang een universum probeert te construeren, begint bij zijn verborgen wonden en schenkt daarmee, bewust of onbewust, de mensheid ook een diep vertrouwen. Alle ware literatuur is gebaseerd op een kinderlijk en optimistisch vertrouwen dat alle mensen op elkaar lijken.'

175. Muziek heelt alle wonden. Je achterkleinzoon op zijn 'Little Lady'. Ik op mijn Toots' Hard Bopper. Het 'Eldorado' van Stephan Eicher laat zich alvast niet zomaar blazen.

'Que faut-il qu'on fasse pour être en face d'Eldorado?' vraagt Eicher zich af. 'Des confettis' antwoordt zijn vaste tekstschrijver Philippe Djian.

Je te la laisse

Je te la laisse

Ta place au paradis

Je te la laisse

Je te la laisse

Fais-en des confettis

Zit jij in Eldorado, dode vader?
Je te la laisse, ta place au paradis.

176. Jij de trommel, ik je drommel. Jij het fluitje, ik je cent. Jij de kervorst, ik je koorknaap. Jij Hermes, ik je duivel. Jij de reliek, ik je drager. Jij de bel, ik je klepper. Jij de stem, ik je megafoon. Jij de tamboer-majoor, ik je stok. Jij de ruiter, ik je paard. Jij de bedevaarder, ik je geus. Jij de genezer, ik je waanzinnige. Jij de bevrijder, ik je geketende. Jij de pateen, ik je Judaskus. Jij de bekeerheilige, ik je zondaar. Jij Heer van Steenbrugge, ik je horige. Jij de vazal, ik je afvallige. Jij de notabele, ik je koetsier. Jij de Gildeman, ik je slippendrager. Jij de burgemeester, ik door het lint. Jij de Sint-Sebastiaanschutter, ik je gaai. Jij de boswuivende helm, ik je schelm.

In je Nagelaten Geschriften vertel je me niks over de Fiertel. Ik moet het stellen met die noten van je broer. 'Missa In Honorem Sancti Hermetis.' Wat ben ik met dat gekrabbel? Patrem omnipotentem.

Omnipotentem? Net potent genoeg om me wel in de ommegang van het bestaan te mikken, dan weer weg. Onbewogen beweger van mijn bewogen leven.

Factorem coeli et terrae? Je schenkt me de hele aarde, duikt er dan zelf in weg. Je laat de hele hemel neer op mijn kinderkopje. En ik schrijf je deze flard in de taal waarvan je eigen vader, de textielman, zo hard wou dat het de mijne worden zou:

*l'ombrage
de ton absence
sur ta tombe
avec mes larmes
fait scintiller
toute la pluie
du ciel*

Je tuinman gunde je er de tijd niet meer voor, zeg je. Hij wachtte al op jou, achter het parkje. Ik wil dat allemaal wel hebben. Maar één keer zwijgend en zwoegend en zwetend die Kraai boven, naast jou. Terwijl de sterkste belleman alles geeft. Terwijl de dragers sleuren, de bedevaarders kreunen, het schrijn als de calypso danst doorheen het brembos. In één ruk samen met jou naar de Zevende Hemel van alle ware bedevaarders. Met zijn allen door. Tot bovenop de Hootond. De Fiertel is bijna rond. Maar jij, als steeds laat jij me hier in de.

177. Voor wie ik stemmen zal? Alles heb ik vele malen van me afgeschreven waar je als rechtse kaloot voor stond. Toch blijven sektarische papenvreters me in jouw vakje duwen. Had me dan de luxe gegund om er echt één keer bij te horen. Maar je vakje bleef leeg. Zo leeg was het, als de kop van een papenvreter die mensen in vakjes duwt op basis van hun afkomst.

178. Doden laten rusten in vrede. Zal ik onderwijl voortleven: in onvrede met je eeuwige vrede. Fais le mort, papa. J'ai ta mort dans l'âme.

Een Tumba zoals die hier van Pablo Neruda zag ik voor jou wel zitten. Jij met je povere Patagonische Geschriften omtrent het scheren van schapen.

Ik bedenk er een nieuw grafschrift bij, kerf het met kreten in de poreuze steen van herinneringen die er niet eens zijn:

DE MAN DIE DOOD WAS.

179. Richard Rorty, één van de papa's die ik voor mezelf tot vervangvader had benoemd, is de weg van alle vlees gegaan. Hij vond dat het geen zin heeft naar het licht van absolute waarheden te zoeken. Zoals Plato die meende te vinden achter de schaduwen in zijn grot.

Niet dat mijn vervangvader alle waarheden van de vorige twintig eeuwen zomaar onderuit haalde zonder er wat in de plaats voor te stellen. Integendeel zocht hij naar andere, nieuwe vormen van moreel handelen. Ver van de opgelegde Geboden. Ver van de Categorische Imperatieven.

Als we ons fatsoenlijk gedragen doen we dat omdat we gewoon meevoelen met de miserie van anderen, zei hij. We hebben daar geen zogeheten Openbaringen, Heilige Teksten, Kantiaanse regels voor nodig. Wat ons daarbij rest is ironie. Omdat we weten dat we niet weten. Jean Gabin. Op tekst van Socrates.

Socrates had het al door. Zijn leerling zou het feestje echter voor vijftwintig eeuwen verknallen. Ons opzadelen met De Waarheid. De Ziel. Het Ene. Plato's voetnoot bij Socrates zou van de geschiedenis van de filosofie een voetnoot bij Plato maken. Ons komen beklemmen met de gekste hersenspinsels, concepten, verhalen, verhaaltjes. Tot de Filosoof met de Hamer de mens terug tot rede en redelijkheid bracht. Al werd hij daar dan zelf gek van.

Noch de grote opgelegde mythes en openbaringen noch de filosofische concepten kunnen ons redden. Wat dan wél? Literaire verbeelding, vond mijn vervangvader Rorty. Verhalen waarmee we ons proberen in te leven in de gevoelens van de ander. Romanpersonages waarmee we in de huid van de ander kruipen. Die ons terugbrengen naar de oude traditie waarin literatuur weer haar rechtmatige plaats krijgt.

De ironie is vooral dat Richard Rorty die grote voor waar vertelde verhalen van weleer vervangt...door verhalen zonder andere prententie dan dat ze de wereld trachten tonen zoals hij is. Ver van de illusies en de schone schijn. Zal ik je nog een tekening maken waarom ik zo'n man prompt bevorderd heb tot één van je plaatsvervangers op aarde? Beter zo'n grapjas dan die griezels uit Rome.

180. Achter de Boulevard de La Madeleine voel ik me verloren als een Moody Blues, na een optreden in de Olympia. Met je achterneven en nichtjes vieren we bij fijne spijzen en bubbels onze onvergankelijke familiebanden en het gaan der jaren.

Parijs in de lente doet me verlangen naar één rit met jou door deze bruisende lichtstad in je zwarte Citroën Traction. Ik wring me over de Place de la Concorde naar Saint-Germain. Dan met jou, als mijn innerlijke GPS naar de Montparnasse. En weer helemaal terug over de Seine naar Montmartre.

Chez Jeannette. Op de bovenverdieping praat ik er met Nieuw-Zeelanders 'On French Tour'. Met Parigots. Met wie al niet? Met jou niet.

Herinneringen van de Parijse neven en nichtjes. Hoe goed we het hier hadden samen. Jardin des Tuileries. Jardin du Luxembourg. Petit Palais. Grand Palais. L'Obélisque: volé. Parc Monceau. Place des Vosges. Vauban. Zelfs ten tijde van de dreigende aanslagen van de Organisation de l'Armée Secrète hadden we lol onder de lakens.

'OAS Vaincra.'

Alle verhalen van Georges, die als enige Parijzenaar Rik Van Looy verkoos boven Jacques Anquetil. Want Van Looy, dat was Vlaanderen. En door zijn aderen stroomde Vlaams bloed. Jouw bloed. Van Looy won, de laatste rit in het Parc des Princes. Veuve Clicquot Brut. Chansons comiques.

181. 'Edelsteen' heet de juwelenzaak van je achterkleinnichtje, hartje Parijs. Ze wou een Vlaamse naam, belde me voor suggesties, viel voor Edelsteen. 'Solitaire' ware redelijker stelde ik haar nog voor. Maar ze wou haar roots erin.

Hoe dood ben je eigenlijk? Je komt altijd en overal weer bovendrijven.

182. Ik verlaat het feestgedruis en 'La Nuit de Jeannette', wandel langs Richelieu-Drouot naar de Bourse des Valeurs. Welke waarden?

Drouot Jean-Claude was mijn jeugdheld. Thierry La Fronde. Ik zag jou bezig in hem, het kwade bestrijdend met de degen. Ik droomde mezelf weg bij jou.

'Eet nog een pannenkoekske, dromerken', zei tante Zulma.
'Die Drouot is apropos verre familie. Langs de kant van de Droewootsies.'

Haar verhaal was waar, werd achteraf bevestigd alom. Ik kon mijn oren niet geloven. In mijn held Thierry La Fronde zat bloed van jou! Was dan liever blijven leven. In plaats van me overal te achtervolgen met herinneringen aan jou.

Tot in L'Escure, bij mijn maat, de Limousin.

'De grand-père en petit-fils depuis 1919.'

Net als jij en ik. Scribes, de grand-père en petit-fils.

Jij je Patagonische Geschriften. Ik deze notities, vanuit de Rue de Mondovi.

183.

Nights in white satin.
Never reaching the end,
Letters I've written,
Never meaning to send.

184. Je maximale hartslagritme lag op 182. Ik heb het berekend. Ik beschik daartoe over voldoende parameters. Je mikt me op de wereld op je zevendendertigste, sterft een jaar later.

Je maximaal hartslagritme $220 - 38 = 182$. Had je een beetje getraind, dan lagen de grenzen van je Own Zone tussen minimaal 118 en maximaal 154. Respectievelijk 65 en 85 percent van je maximale hartslag.

Je Body Mass Index kan ik helaas niet berekenen. Daarvoor ontbreken me je lengte en je gewicht. Had ik je anders kunnen vertellen of je boven de 25 met obesitas kampte. Of je bloeddruk naar 16/20 neigde. Of je cholesterolgehalte vervaarlijk boven de 300 piekte. Of bij dit alles je anders fataal dichtslibden.

Was het je hart of je hoofd? In 1951 bestonden al die technische snufjes niet. *Bons vivants* van je slag hadden er geen weet van. Ze boterden hun wafels tot de rand, lieten zich verwennen met Dame Blanche, Cognac Martell, Monte Christo.

Nu letten we op alles en sterven we: kerngezond.

185. Denk vooral niet dat ik je wil overbluffen met de technische vooruitgang van deze tijd. Het is gewoon dat je drie kleinkinderen me voor Vader Dag zo'n Polar omgedaan hebben. Die meet voortaan alles wanneer ik me loop af te peigeren.

Sindsdien knel je me letterlijk om het hart met een Wear Link die mijn harteklop naar mijn pols seint. Aan de rechervoet telt een tikker al mijn stappen, naar jou. En hoeveel calorieën ik al wegsmelt, bij wijze van voorproef. Voor het finale totale opgaan in het niks.

Je greep naar je hart, naar je hoofd. Je zei tegen je kaartvrienden dat je je eventjes onwel voelde. Eventjes voor jou, een eeuwigheid voor mij. Er was eerder op de avond een bijeenkomst geweest van het Davidsfonds. Eindeloze discussies over de Taele en het hele Volk. Je was voluit gegaan als steeds in je overtuiging.

Er waren ook wat spanningen in de fabriek met één van je broers. Mij bereiken nu pas die verhalen omtrent toegangsverbod. Mama die werd lastig gevallen terwijl je er niet was. Volgens mij liep je in die dagen zwaar boven je Own Zone, ouwe. Tikte je hart in de Death Zone.

Niks leer ik eruit. Je genen zitten in mij. Lichaamseigen endorfinen en serotonine brengen slechts zeer voorlopig soelaas. Op een dag loop ik met al mijn parametertjes buiten mijn Own Zone recht naar jou.

Ik heb een vriend die er Midas Dekkers bijseurt en me waarschuwt: al die sport, zeer ongezond. Let it be. Op een dag bedekt een net niet neergehaald damhert aan de goede kant van de Kluis me met varens en klaprozen.

Het mag ook op de planken met de vrienden Mandolienen. Eén fa kruis of wat daar moet voor doorgaan teveel door mijn Blues Harpje. Dan een laatste knipoog naar de accordeonist. Stand by me. And forever solo.

186. Een virtuele lezer vraagt me waar ik met deze Vader Dag naartoe schrijf. Naar jou. Met of zonder bandje of metertje om. Every body tells a story.

187. In 'Les Mots' vertelt Sartre dat zijn vader stierf toen hij vijftien maanden was. Dat dit hem alle kansen heeft gegeven om zichzelf te zijn.

Dat zelfproject van hem. Zonder zijn vader zat Sartre voor altijd opgesloten in Le Néant. Was zijn être er nooit geweest.

'Had mijn vader bestaan,' emmert de filosoof, 'dan had hij me verpletterd met zijn eigen hele zijn. Gelukkig is hij dood toen ik klein was'.

Jij deed beter dan de vader van Sartre. Je stierf al toen ik twaalf maanden krijste. Anders dan de existentialist van Saint-Germain des Prés heb ik je sindsdien elke dag gemist. Anders dan de Nobelprijzeweigeraar ben ik je al bij al dankbaar voor het leven dat je net voor je vertrek in dertig kreunen bij mama verwekte. Nog net op de Hoge Snelheids Trein naar het bestaan. Eer je de deur dichtklapte.

Ticket to ride. Saved by the bell.

Mijn zelfproject had ik op elk moment willen toetsen aan jouw oordeel. Mijn falen. Mijn welslagen. Mijn pech. Mijn meevallers. Wat zou je me verpletterd hebben? Je had me integendeel kunnen bijstaan. Steunen. Aanmoedigen. Belonen. Berispen. Bijsturen.

Sartre praat alsof alles wat hij in zijn leven deed een geweldig succes was. Totalitaire communistische regimes tegen alle beter weten in blijven steunen bijvoorbeeld. Geen vader nodig om hem op zijn legendarische uitschuivers te wijzen.

Je was er niet toen ik alle textielbaronnen verontwaardigd op één paternalistisch hoopje gooide. Toen ik je meegegeven geloof 'en vrac' overboord kipte. De Bergrede met het Badwater .

Je was er niet om me te dwingen tot twijfel omtrent de twijfel. Tot deemoed.

188. Mijn uitgever is met vakantie tot half juli. Jij bent dood, als steeds. Ik schrijf voort.

189. Een ekster vliegt hier binnen in mijn schrijfkamer, houdt me gezelschap.

*lentement, les ailes déployées
lentement, je le vis tournoyer
près de moi, dans un bruissement d'ailes
comme tombé du ciel
l'oiseau vint se poser*

*de son bec il a touché ma joue
dans ma main il a glissé son cou
c'est alors que je t'ai reconnu
surgissant du passé
tu m'étais revenu*

*dis papa, ô dis, emmène-moi
retournons au pays d'autrefois
comme avant, dans mes rêves d'enfant
pour cueillir en tremblant
des étoiles, des étoiles*

Sierlijke zwarte en witte vleugels heb je. Anders dan die volkomen - al te - zwarte adelaar van je stad. Anders dan L'Aigle Noir van de gevoelige Barbara die me haar

intertekstualiteit offreert. En zoveel emoties.

Anders dan de imposante koperen adelaar in de Grote Kerk. Waarop de aloude brieven liggen van de neergebliksemde Saulus onderweg naar Damascus. L'avorton du Seigneur, zoals hij zichzelf noemde.

*in zwart en wit
kijk je over mijn schouder
zwart als de lettertekens
van het type georgia twaalf*

*wit als mijn screen
zonder saver
achter dat scherm
vlieg ik met je mee*

*ach mijnheer die mooie vogel
wil ik zijn op jouw sterke
vleugels asjeblijf
mijnheer papa mijn*

190. Je kleinzoon bezorgt me een persknipsel omtrent de Ommegang. De gedreven jonge dirigent van de Schola Gregoriana wil de Fiertelmis van je broer Michel weer opvoeren. De partituur wordt daartoe gerestaureerd.

Muziek, recht vanuit jullie hiernamaals. Ik popel al.

191.

'Doc' heeft hij al. 'Takel' ook: in vele formaten. 'Bliksem' blijft zijn lieveling. Uiteindelijk gaan we voor de vrachtwagen. Hij en ik. Vooral ik. Voorbij de kassa klemt je achterkleinzoon de nieuwste aanwinst van zijn 'Cars' Collection onwrikbaar in de armpjes. Op zijn lippen: de glimlach van zijn goedlachse papa.

Deze Disney Store is het Eden voor gulle grootvaders. Ik ken op dat moment geen groter genoegen dan de blijdschap van Kleine Loetie. Tenzij. Doch dit was me als kind niet gegund te ervaren.

Tenzij ik één keer maar de ontvanger was geweest, jij de schenker. Tenzij je me alle Dinky Toys zelf had geschonken op elke verjaardag van mijn jongensjaren. Jaar na

jaar schreef ik je daartoe een brief. Legde ik hem vol verwachting naast je foto in de grote veranda. Elk jaar vond ik er stipt het gevraagde model. Een antwoord op al mijn vragen in de brieven gaf je me nooit. Wat je zoal deed om je dode tijd te doden. Caramboleren met grootvader? Hoe het voelde om tegelijk dood en toch mijn papa te zijn. Of ik keeper, dan wel basketter diende te worden. Of je mama wel oprecht gaarne zag om haar zomaar voor levend achter te laten in je dood.

Je schonk me de glimmende Studebaker die nonkel Daniel op stal had staan voor zijn ritjes naar de Kluisberg op warme dagen. Je schonk me de grijze Plymouth waarin de lieve en grappige nonkel René tourde. Als laatste pronkstuk in mijn verzameling schonk je me de kanariegele Citroën DS 19 waarin ik later de afgestudeerde collegejongen Raoul zou zien defileren. Linker elleboog losjes door het open raam. Rechter pink nonchalant onder het futuristisch stuur. Deze wagen reed als vanzelf. En een vering op vrijersveren.

Een en al klasse. Smart, in het Engels wat het pak betreft. In het Nederlands omtrent de dingen van het hart eronder. Dichten kon Raoul als geen ander. Hij had Eddy Cochran kunnen zijn. Of in de zomerzon misschien wel Trini Lopez. Hier, voor mijn ogen, door de Watermolenstraat. Achter het huis van grootvader dat jij voor ons liet verbouwen. Net voor we met zijn allen om je dood levenslang zouden beginnen rouwen.

If I had a hammer.

192. We kijken samen naar een Ierse jingle jangle morning mister Tambourine Man met pluche-knuffels alom: bengelend aan zijn hoed. Zijn jas. Zijn mouwen. Zijn harmonica. Zijn grosse-caisse. Zijn Roland-orgel. Hij blijkt zich af te vragen waar alle antwoorden op zijn vragen blijven. Voor zijn voeten, naast het blikje voor de Mc Donald-lunch lees ik:

'Een dag zonder lach, is een verloren dag.' Charlie Chaplin.

In de wind zingt hij. De antwoorden: Blowin' in the wind. De clown en het kind herkennen elkaar in de verwondering van Chaplin. 'Zijn klokjes beieren,' zegt je achterkleinzoon. Die taalgrens-r vooraan in de tong, daar geraakt hij ook al niet meer vanaf. Join the club.

Elke nieuwe dag zonder jou papa, blijft een dag vol vragen in de wind. Vijf generaties vragen. Geen antwoorden.

193. In welk vaderland heb je me gelaten, dode papa? Land van prinsen, barstend van weelde: uit hun uniform. Land van Welgestelde Lichamen die zich naar de kathedraal haasten. Waar Kerk en Staat samen de paso doble dansen. Voor het verbouwede en gebelgde volk. Mijn volkslied is vandaag voor jou en geen ander. Je bent mijn land van belofte, mijn vader, mijn vaderland. Wacht er op mij.

Jour de gloire

*oh heilig land
zonder dierbare
vader*

*oh dode vader
in niemandsland
vader
zonder land
mijn ziel
mijn hart
zijn u gewijd*

*moi ici-bas et
toi là-bas
mon fort mais mort
petit papa-au-ciel
sois décédé depuis
et pour toujours
mais néansmoins
de ton néant
étoilé ne te
tais pas*

194.

Een anonymous stuurt me een foto genaamd 'de klas van '44'. Het jaagt me vol mixed emotions. Het maakt me droef en blij tegelijk. Erop herken ik je tweede zoon, mijn lieve broer. Tien jaar lang was hij ook mijn fotograaf in de Wetstraat. Een kwarteeuw mis ik hem nu al, dag na dag.

Dat heb je dan, met die nieuwe virtuele wereld die jij nooit heb gekend. Ik vermoed dat de mail komt van één van zijn klasgenoten. Anonymous wenst het, ondanks mijn aandringen op onthulling ook te blijven. Hij zal daar allicht goede redenen voor hebben. Het maakt verder ook niet uit. Het is lief en tegelijk ook raar.

Steeds weer opnieuw die tekens. Telkens weer die onverhoopte late berichten uit onze verdwenen wereld. Sommige van die leuke, bijwijlen grappige smoeltjes herken ik nog: als de vrienden en klasgenoten van hem die ik aan huis zag komen. Voor wafels en tafeltennis en andere strapatsen.

De man rechts zou later ook mijn meester van het eerste studiejaar worden. Een rechtschapen mens en een goed man. Met klaar in aanslag: zijn doosje vol goede punten. Hij beloonde je liever en vaker dan dat hij je berispte. Hij leerde me

schrijven. Wist hij veel welke ravage hij hiermee zou veroorzaken.

Jij moet zelf overigens ook wel een onverbeterlijke optimist gebleven zijn, vaderfiguur. Eerst in '40 mijn zus op de planeet mikken in Paimpol op je vlucht voor de Duitsers naar Bretagne. En het dan in '44 nog eens vrolijk overdoen. Wou je de wereld helemaal in je eentje herbevolken, ouwe? Snel eventjes de uitdunning weer goedmaken?

195. Ze gaan zijn zeilclubje, het SYCOD in Oostduinkerke verbouwen. Hij vertelt het me met gemengde gevoelens. Ze houden het kleinschalig, stelt hij me gerust. Geen pronkerig gedoe. Geen megadrukke zoals aan die havenpromenade wat verderop in Nieuwpoort. Wel meer berging voor hun boten. En beter sanitair voor de skippers.

Hij heeft lang op mij gewacht. Het klinkt niet echt als een verwijt. Hij zit daar op zijn bankje in het zachte zand, aan de westkant. Vijfentwintig jaar dood. En alweer fideel op onze afspraak. Je dode zoon, mijn lieve broer. Van aan de Blekker ben ik helemaal door de Doornpanne langs het Boothotel in de duinen als een bezetene naar hem toe gelopen.

'Tweemaal koffie voor ons besteld bij het meisje', zegt hij. Alsof we samen weer op reportage zijn bij één van de statuskickers in de Wetstraat. Het meisje draagt onze achternaam nog wel. Puur toeval. Bestaat toeval? Of zijn dit weer van die tekens die ik allang niet meer wil bevatten?

Over jou zegt hij niks, sorry papa maar het is echt wel zo. Of hij je daar gezien heeft. Al de dingen die ik altijd al weten wilde. Omtrent jullie leven na de dood. Geen woord. Alsof je nooit bestaan hebt. Wat zou hij ook? Jij was al dood toen mijn leventje nog beginnen moest. Je was al lang dood toen het zijne nog niet vroegtijdig - op exact dezelfde leeftijd als de jouwe - werd afgebroken.

Zwijgend kijken we naar het eindeloos gesleur met boten. Zeilen. Touwen. Wielen in het zand. Kreuners. We hebben deze club samen zien groeien. De Steverlyncks, textiliens uit Vichte. De familie Ghijs uit Kluisbergen, drie generaties notaris van vader op zoon. Zij zijn ermee begonnen. Een paar loodsen in de duinen voor hun tuigjes. In de schaduw van de Twenty One, die mastodont uit de sixties. Daarna kwam de gezelligheid, de donkere keet. En nu gaat het steeds meer lijken op de chique Club voor Betere Vlamingen.

Ik moet gaan, zeg ik. Ze wachten met de zeebrasem. Ik ook. Ik moet gaan, doet hij alsof. Maar op mij wacht niemand. Er is gewoon niks na dit leven. Het is meer ik die wacht en wacht. Op mijn geliefde. Op mijn meisjes. Ze doen hun best, stel ik hem gerust. Slaan er zich mooi door. Daarnet nog je kleindochters gezien op de braderie aan de dijk. Zoé en Leah. Zoé is Valérie. En Valérie, dat ben jij. Je lééft.

Een sterke zeebries vermaalt zandkorrels met het vocht in mijn ogen. Sterk zijn. Mij hier niet laten kennen. Tussen al die zeebonken die straks ter kapren varen. Ik wrijf de korrels diep. Tot ze oplichten als roze oplichtende spotlichtjes.

En dan is hij weg, je tweede zoon. Ik wil het meisje met onze achternaam twee koffie's betalen. Er is er hier bij mijn weten maar één gebruikt door u, zegt ze. Ik dring niet

aan. Dit zou ze nooit begrijpen.

*J'avais dessiné
sur le sable
ton doux visage
qui me souriait*

*puis il a plu
sur cette plage
et ton mirage
a disparu*

*et j'ai crié, crié
Jojo,
pour que tu reviennes
et j'ai pleuré, pleuré
oh j'avais trop
de peine*

Niks geen tranentrekker. Harde werkelijkheid, op een bedje van gedroomde realiteit. Mourir, la belle affaire. Maar voortleven zonder jullie. Doch mij hier niet laten kennen dus. Stoer doen. Voor de bincken en de zeebonken. Met Breitlings, op Sebago's.

196.

Van alle nog resterende familiale papierrommel hou ik welgeteld één map over met 'Nalatenschap'erop in Chinese inkt. Doorheen de Minuten van Notarissen Cornelis, David, Fostier, Bataille, Stalins, Robette, De Malander, Snoeck, Saey, Cambier, Depraetere en Cammaert ontvouwt zich een hele textielsaga van glorie en verval. Ouwe eigendomsakten, vennootschapswijzigingen.

Tiens, ik blijk de notariële akte te bezitten van het huisje in het Prinsenhof waar je oudste zoon nu woont. Sinds je dood tuurt hij naar jou in de wolken. Hertaalt je eeuwige onbereikbaarheid in onwezenlijk mooie beeldrijke taal. Ik wou dat ik zijn pen had. Jij liet me hooguit de restantjes van je genen.

'Le Ralliement' ('Organe hebdomadaire catholique de Renaix et environs') uit 1926. Grootvader met stijve boord op de voorpagina. 'Pour résumer sa vie: Labor improbus omnia vincit. Le travail honnête vient à bout de tous les obstacles.' Mon oeil, bonpapa. Zoethouders van en voor kaloten.

Ik onthou vooral dat Club die zondag tegen de Gantoise speelt. Er wordt een bus ingelegd. Met stop in 'Etichove'. Grootvader afgelegd. Bus ingelegd. Les aléas de l'information, pour les catho's des environs.

'De Ronsenaar' van maart '51. Verslag van je eigen begrafenis onder de krantenkop:

'De paasplicht is de grootste plicht van een christenmens!' Op de laatste pagina de vermelding dat De Lyrische Kunstenaars uit Kortrijk in de Kristen Volksbond 'De Lustige Weduwe' spelen. Tja, het leven gaat verder met of zonder jou.

Van je weduwe gesproken: in de map vind ik een vergeeld exemplaar van De Dag van 31 maart 1937. Foto van mama in een opvoering van Theater Voor Taal en Volk. Haar aanbieder is den Heer Cnockaert. De Dag, was dat geen totaal foute krant?

Het leven als schouwtoneel. Bedrijvigheid en bedrijven in één map. Ik denk dat ik ze ook maar wegkieper. Op die akte van dat kantgevelhuisje in het Prinsenhof na. Misschien ga ik er bij die grote broer zitten schrijven. Had me als Ronsenaar maar niet in Gent laten geboren worden. Dit vergeef ik je nooit.

Samen schrijven in de schaduw van de Graven van Vlaanderen. We hebben iets in de familie: met graven. Hij zijn poëzie, ik deze kattedellekes naar jou. Mij daarbij vastklampend aan frasen als deze, van mijn lievelingsfilosoof Onfray.

'Ecrire pour tâcher de structurer son inconscient comme un langage: on ne sort pas de ce mirage, fasciné par lui et hanté par le roman autobiographique ou le théâtre biographique. Puis on meurt assoiffé au bord de la vérité comme auprès d'un point d'eau auquel on a cru et qui n'existe pas.'

Ik heb vanochtend je achterkleinzoon naar zijn eerste klasje gebracht. Wat had ik graag ooit, al was het maar één keer, mijn handje in het jouwe geklemd.

197.

Weer mik je jezelf vanuit je hiernamaals stiekem in mijn mailbox. Alle redenen zijn blijkbaar goed om me met nieuwe tekenenen van leven na je vroegtijdige dood om de oren te slaan. Nu grijp je dus ook al Monumentendag aan om de hele ontstaansgeschiedenis van het oude familiale buitengoed bovenop de Kwaremont postuum naar me door te seinen.

Ik bekijk de ontvangen foto's van jou met je broer. Jij, stichter van De Ronsenaar naast je broer de componist van de symfonische suite 'De Vlaamse Ardennen'. Jullie lijken totaal niet op elkaar. Moet ik daar iets achter zoeken op het niveau van de bijna zalig verklaarde oma? Zo zo laten? Mij goed.

Het componeren van die symfonische suite vergde drie oorlogsjaren, zo lees ik. Met als ingrediënten Wittentak, Trommel en Fluitje en het Laudate Dominum. Moes van profane en godsdienstige thema's, je zou als nazaat voor minder de kant van ketters en geuzen opgaan.

Foto's van dat buitengoed van opa op de oude Knokt. Het oorspronkelijke Victoriaanse paviljoen uit '29 vind ik klasse. Mij lijkt het vooral een perfecte plek voor een troublant verhaal van Jane Austen, Henri James, Guy de Maupassant.

Beleefde je er ook een gelukkige vakantietijd? Zelf bracht ik er de heerlijkste zomers van mijn kinderjaren door. Speurend naar paddestoelen met mijn speelkameraadjes Piet en Philippe Willequet. In de boerderij samen op patattenzakken aan de ketting naar de zolderruimte van de grote schuur. Op blote voeten door veel te hete zomerse vreugdevuren. En diep in het donkere bos, in stille waters tussen sprookjesachtige leliën: de geheime vijver met de toverfee. Zag je ze toen ook al, papa?

Weet je wat me opvalt, nu ik die foto's van de opeenvolgende verbouwingen voor het eerst te zien krijg? In '40 is dit nog een klassevol maar veeleer bescheiden buitengoed. Acht jaar later is het al majestueus verbouwd tot de machtig mooie imposante villa die de kunstgalerij tot op vandaag gebleven is.

Nochtans, zo lees ik in de historiek, 'vertrok de familie tijdens de tweede wereldoorlog naar het zuiden van Frankrijk'.

(Het was Paimpol in Bretagne waar mama je enige dochter baren zou, doch dit terzijde).

Weet je wat me echt opvalt? Dat de familie zo te zien niet echt veel geleden kan hebben onder de bezetting. Beetje meegeweven voor de Duitsers? Die streepjesstof toch niet? Het gruwelgrijs dat ik op kisten zie liggen van mensen die de kampen hebben overleefd en nu één na één de weg van alle vlees gaan.

'Schrijvers, componisten, schilders, beeldhouwers, en ministers bezochten de villa.' Zo staat het er. Zullen we het voor onze petite histoire op die kunstenaars houden, ouwe? Want op die ministers kan je tegenwoordig geen staat maken.

198. Hij mikt achter alles vraagtekens. Bestookt me eindeloos met: waarom? Waarom kijk ik niet veeleer naar Ratatouille? Waarom schrijf ik de dag door? Waarom lees ik telkens weer een ander boek? Waarom altijd weer diezelfde krant? Waarom klem ik een koptelefoon op mijn kop bij het schrijven? Waarom slapen 'kabouterten' onder 'boomwortelten'?

Bij elke vraag bedenk ik een antwoord voor volwassenen. Het werkt. Eventjes. Dan hoor ik hem vanuit mijn schrijfkamer mijn uitleg doorbrieven aan zijn knuffels, in zijn kamertje hiernaast. Hij treft het: zij vragen hem niet naar het waarom.

Hij waardeert het zo te zien dat ik zijn vragen grondig behandel. Kan hij zijn knuffels degelijk voorlichten. Samen zoeken we aldus naar het waarom van alle dingen die hij s'ochtends groet. Hij is mijn kleine partner in de maieutiek. We zijn verloskundigen van het Socratische wetend niet-weten, hij en ik. Samen boren we naar de zin van het zijn. Hij met zijn nog argeloze ongerepte nieuwsgierigheid naar het leven dat zich elke

ochtend aan hem ontvouwt, als alweer een nieuw sprookje. Ik met wat me nog rest aan fel gehavend verwonderingsvermogen. Waarom zit er al die eelt op mijn hart? Waarom wil ik niet meer weten waarom?

Doorgaans neemt hij genoeg met vier, vijf goed geargumenteerde antwoorden. Soms boort hij door. Dan zet hij me klem, blijf ik hem het antwoord schuldig. Ik kan me vergissen, maar in zijn pretoogjes lees ik dan iets triomfantelijks. Zie je wel: je weet het net zo min als ik. En jij bent al zo ver heen. Nog eventjes en je hoeft je niet eens meer af te vragen waarom.

Laatst stond ik naast mijn maats de Mando's op mijn mondharmonicaatje 'geluiden' af te stoten op de markt. Gekietel aan mijn jeanspijp. Waarom? (Hij was de enige niet in mijn buurt met dezelfde vraag).

Zelf vroeg ik me op dat moment meer af waarom wat verderop dikbuikige mannen onder gigantische Stetsons zichzelf op stramme o-benen (alsof hun paard er nog onder zat) in eindeloze rijdansjes krulden. Onwezenlijk. Op een geïmproviseerde plankenvloer onder vier geluidsboxen. De blik op oneindig. Het verstand op waarom?

Waarom word ik depri van Dolly Parton? Waarom duwt die overgestructureerde linedance me in een dip? Waarom verlang ik dan loeiend hard naar Dance with the wolves? Naar wild buffelen in de wigwam? Waarom was mijn derde liefde een Mescalero Apache uit het te verre San José? Waarom stuurde ik haar mijn platen na van Ferre Grignard?

Oh don't cry my baby,
don't cry all the while
don't cry my baby
just give me a smile.

Waarom stonden we nooit samen op de Golden Gate Bridge zoals ze vroeg in haar lichtblauwe air mail-brieven? Het leven lezen als een sprookje. Je bij elke nieuwe step afvragen waarom.

Probeerde jij het, papa? Waarom in volle oorlog een dochter willen maken. Waarom liet je me nooit de kans te vragen waarom?

199.

En als de zon boven mijn stad ondergaat en ik vanop de vervallen bank aan de

Wittentak naar de brede lucht boven het dal kijk en al dat mistige land voel dat in die ene gigantische massa helemaal naar het Toscane van mijn verlangens vlucht en al die dromende mensen, al die kinderen die huilen en die niemand hoort in dit land waar kinderen huilen, in verdoken kelders en op brandende zolders, maar dadelijk gaan de sterren weer schijnen en je weet nu toch zelf wel al dat je god niet bestaat, net zomin als de teddybeer die ik van jou nooit kreeg als de avondster al daalt en haar vonken uitschuddend boven de onrustige vallei dooft in die laatste ogenblikken voor de komst van het volledige donker dat de aarde zegent, de Scheldemeersen verderop verduistert, de heuvelkam omzwachtelt de passerelle inpakt als een werk van Christo, als niemand, niemand weet wat er nu komen zal in mijn bijna gebroken vaderland zonder vader behalve de morsige verlatenheid van de ouderdom, dan denk ik aan jou en dan herschrijf ik hier, onderweg naar nergens, het hortende stotterende spontane proza van Kerouac meer bepaald de slotzin van 'On the road'

Kerouac, mijn vervangheld. Bij gebrek aan jou, papa.

200.

Er is een andere vader dood dan jij, die altijd al wijlen was. Ik zoek woorden van sterkte voor de zoon. Ik vind de juiste niet echt. Hoe kan ik me inleven in pijn die ik niet ken, hooguit voel als een knagend gemis. Kan je je vader verliezen als je hem nooit had ? Als je hem al kwijt bent eer je hem hebt gekend?

Er zijn er die me zeggen een vader je moet daar niet om vragen je bent soms beter af zonder kijk naar mij ik had mijn vader liever niet gekend hij heeft me geslagen gepakt gekwetst getergd wist alles altijd beter was veel te streng sloeg mijn moeder dronk zich te pletter maakte een kind bij mijn zusje.

Ik weet wel dat ik je in al mijn brieven idealiseer, papa. Mag ik een beetje? Je was er niet dus verwen ik mezelf met een fictieve superpapa die me alles toont, leert, voor doet.

In de vooravond zitten we naast elkaar in de twee fauteuils van je bibliotheek en lees je me voor. Mark Twain. 'De avonturen van Huckleberry Finn'. Henri-Alain Fournier. 'Le Grand Meaulnes'.

's Nachts toon je me alle sterrenbeelden door het grote raam aan de westkant van ons huis aan de Steenbrugge. Fluister je me dat er altijd wel weer een andere dag komt, hoe moeilijk het vandaag ook ging. Vertel je me hoe het bestaan zich aldus dag na dag aan mij ontvouwen zal. Als een hordenloop vol intense vreugde en diep verdriet. 'La vie, mode d'emploi.' Par mon papa.

En d'àn, dan voel ik me geborgen. Eindelijk. Eén keer.

Wat had ik gewild dat je dood je uit mijn eigen volle bestaan had weggerukt. Niet als die geniepige gauwdief over mijn wiegje heen was komen ritselen om je weg te halen in mijn slaap. Wat had ik gewild dat ik de pijn van je afscheid echt in één keer scherp en heel brutaal had kunnen voelen.

Alles liever dan deze eindeloos vretende verlatenheid.

Je eerst goed kennen. Dan mezelf vinden in het besef van wie ik missen zal. Omdat ik je gekend heb.

Omdat ik mijn handje in de jouwe heb gelegd.

Omdat ik je rokersadem heb opgesnoven.

Omdat ik op je arm naar het Spookpaleis op de winterkermis heb getuurd.

Omdat ik je stevige hand onder het zadeltje van mijn eerste fietsje heb gevoeld.

Omdat je onze kwistax heb voortgestuwd op de dijk van Blankenberge.

Omdat je me vanop de amfibie Villa Condé op de dijk hebt getoond, waar mama teder naar ons wuift.

Omdat je mijn klasgagenda hebt gesigneerd.

Omdat je mijn mindere punten voor zang hebt genegeerd.

Omdat je mijn eerste Pelikan hebt gekozen bij Maison Ulysse Vandenbossche.

Omdat je 'Kartouchke' van Versteylen bij mijn zondagse boterkoek hebt gelegd.

Omdat je mijn eerste liefdesverdriet hebt opgevangen met grapjes over Gabrielle, de winderige huishoudster van grootvader.

Omdat je mijn geklungel met de Meccano-kraan hebt bijgestuurd.

Omdat je een kabellift van zolder naar treurwilg hebt gebouwd.

Omdat je mijn Nederlands hebt gecorrigeerd, mijn Frans hebt verfijnd.

Omdat je mijn dromen hebt beschermd, mijn broosheid hebt gesterkt.

Je aldus eerst goed kennen als mijn onvoorwaardelijke vriend.

Zo dat ik aan de koffietafel op het traktaat al je goede eigenschappen in herinnering brengen kan. Zo dat ik alleen verder kan. Zo dat ik alle kronkelwegen van mijn karakter weet te duiden in het licht van jouw vaderschap, jouw aard, jouw genen. Zo dat ik adieu en merci zeggen kan om wat je voor mij betekend hebt.

Maar je was er niet eens, papa. Je was er nooit.

Niks geen adieu. Niks geen merci.

201.

Er komen me steeds meer voordelen onder ogen van je voortijdige dood. Al te vroeg heb ik van de begroeting van oma mijn levenskreet gemaakt: 'Ocharme, dat boontje!' Gemakshalve heb ik me gewenteld in om meelij smekende hypochondrie. Schrijvend, kliederend, schelle klanken blazend. Als een autodidact van het leven, zonder gids noch GPS maar met je sterfdatum als tattoo op mijn hart gebrand.

Gemakshalve heb ik je vroege dood gebezigd als vrijgeleide om de bange te wezel uit te hangen. Faalangst jawel maar verlatingsangst vooral. Want als jij, mijn eigen vader, me al meteen in de steek laat: wie dan niet?

Om te beginnen mama die de berg op rijdt en deze keer nooit meer zal terugkomen. (Vanavond al slaap ik in het weeshuis waar ze vette bouletten onder walgelijke saus op je bord kippen uit vieze ketels). Grootvader die - ondanks nachtelijke smeekbeden voor de beeltenis van Onze-Lieve-Vrouw van Wittentak - toch doodgaat in helse pijnkretten. Esther die met opwaaiende zomerjurk naar Desselgem verdwijnt op de Vespa van haar vrijer Roger. Rare Kathy die naar Holland terugkeert met haar toverfluit. Karoli die weer verdwijnt in zijn eigen verhalen over de verre poesta. Gabrielle die vergeet te ontwaken. Julienne die trouwt met Yvan. Jeannine en Albert die intrekken in hun droomhuisje. Madame De Blauwe die gaat inwonen bij haar uit de Kongo gevluchte zoon. Mijn broers die telkens weer weg gaan naar Ierland naar Bretagne naar elders. Zonnige zus naar het zuiden. Que c'est triste un train qui siffle dans le soir. Allen zal ik ze aldus het grote huis zien verlaten. Steeds minder leven en steeds meer leegte. Ook buitenhuis zal alles altijd weer in duizend scherven uiteenvallen: jongerenbendes, scouts, schoolteams, jeugdhuis, studentenhomes, redacties, filmcrews, theaterbezettingen, muziekbands. Altijd weer datzelfde verlies, diezelfde verlatenheid.

Vastgepind heb ik me, op de nadelen van je dood. Van je spookbeeld heb ik een ideaal gebrouwd, een mythe, een icoon, een idool. De signalen die me onderweg vertelden dat ik daarbij goed fout zat (je krampachtige Patagonische reiskrabbels alleen al) heb ik daarbij doelbewust genegeerd.

Maar nu kan ik, na pakweg tweehonderd kattedelletjes, niet langer onder deze waarheid uit: val dood gewoon. Vergeleken bij vele vaderschappen was je non-bestaan veeleer een luxe. Stel dat je zo'n vader was geweest als die uit een boek van Enrique Vila-Matas over schrijvers die - anders dan ik - stoppen met schrijven.

'Ik was er erg trots op', zo lees ik van de Spaanse auteur, 'dat er een boek van mij was gepubliceerd over de onmogelijkheid van de liefde. Ik gaf mijn vader een exemplaar zonder te bevroeden wat een vreselijke gevolgen dat voor mij zou hebben.'

'Een paar dagen later dwong hij me, uit verontwaardiging omdat hij meende te begrijpen dat mijn boek een aanklacht tegen zijn eerste echtgenote was, een door hem gedicteerde opdracht aan haar te schrijven in het exemplaar dat hij van mij had gekregen. Ik verzette me er uit alle macht tegen.'

'De literatuur was juist, net als in het geval van Kafka, het enige middel dat ik had om me me los te maken van mijn vader. Ik zette alles op alles om niet te hoeven opschrijven wat hij me dicteerde. Maar tenslotte bezweek ik. Het was vreselijk. Ik voelde me net een klerk die van een dictator de ene opdracht na de andere in boeken

moest schrijven.'

Maar het kon nog erger geworden zijn tussen ons dan tussen (het personage van) Enrique Villa-Matas en zijn verwekker.

'Toen ik een jaar of twaalf was', schrijft mijn vriend Piet De Moor in zijn 'Grimmig Heden', 'had mijn vader, de Erziehungsanstalt in persoon, mijn blauwe dagboekschrift uit mijn boekentas opgediept en niet alleen gelezen maar ook gespeld. Daarop werd ik aan de keukentafel ontboden, hij aan de ene, ik aan de andere kant. Ik herinner me dat het zwart voor mijn ogen werd, dat ik bijna flauwviel van schaamte en razernij, zo waanzinnig werd ik van opgekropte woede tegen de man die zich niet eens schaamde voor zijn intrusie. Het was alsof hij tegelijk in mijn hoofd, mijn ziel en mijn anus had gekeken. Aan die keukentafel werd ik me er voor het eerst van bewust dat hij daar in alle rust voor me zat, de man die voortaan mijn leven zou beheersen: een in de kleren van een ietwat sleetse pedagoog vermomde tiran, Plato in eigen persoon, de man die maakte dat ik het papier haatte waarnaar ik snakke. Nog lang na zijn dood had ik soms het gevoel dat hij achter de trap op de loer lag om in mijn oor te bijten.'

'Mijn vader heeft me altijd als een of andere vergroeiing van zichzelf behandeld. Geen wonder dat de vergroeiing zichzelf weg wilde snijden op den duur.'

'Ik had twee vaders. Een goede, vroege vader die het kind dat ik was op zijn schoot nam om het de sprookjes van Grimm voor te lezen, en een boosaardige, late sprookjesvader die een grimmige wereld voor mijn kinderogen toverde en op de loer lag om me te betrappen op alle mogelijke kwaad dat ik niet kende. Al was ik amper zeven jaar, en al wist ik niet waaraan ik me vergrepen had, toch besefte ik dat de ernst waarmee mijn vader me vervolgde en veroordeelde, me verplichtte om op te gaan in de misdadigersrol die hij voor me had gereserveerd.'

Ik zeg het je: ik kom dus best goed weg zonder jou. Beschouw deze brief dan ook als een kantelmoment. Het besef dat ik je dankbaar hoor te zijn dat jij, anders dan deze Vermaledijde Vaders, altijd al dood was.

Dit is het moment waarop het eindelijk tot me doordringt dat ik me al veel teveel heb beziggehouden met jouw onbestaand vaderschap en al te weinig met het mijne, dat zich dag na dag nog waarmaken moet in duizend bekommernissen.

Ik herinner me niet dat ik mijn drie bloedjes veel uit Grimm of uit dat Grote Kabouterboek heb voorgelezen. Je bent niet ongestraft je leven lang een pennenlikker. De lieve brieven en latere mails die ze me zelf schreven, koester ik wel: als reliëkjes.

En jij, dode ouwe, koester je mijn briefjes? Of gaan ze ook alweer aan jou voorbij? Zoals jouw leven aan het mijne.

202.

De duivendrek van Jezus Christus zijn bronzen schouders geborsteld. De okerblaadjes van je grafsteen geveegd. De heide in potgrond geplant. Geen gedoe met bijtende zouten en schuurborstels dit jaar. Schoonmaken en wegwezen.

Alle tijd nog de volgende jaren: je vergunning om hier te liggen is eeuwigdurend. De meeste praalgraven die op dit oude kerkhof nu nog overeind staan, hebben zoals jouw rustplaats een 'concessie' om eeuwigdurend uiteen te vallen. Tot poreuze restanten van vergeten roem en vergane glorie. Tijdelijke ijdelheid. Ik verlies de strijd met de tijd, vader. Je graf verdwijnt zienderogen, onder mijn ogen.

Hoe ouder ik word, hoe doder je bent. Dood. Doder: van al mijn illusies, mijn verlangens, mijn verwachtingen. Ik maak dat ik wegkom. Ik wens je een zachte winter toe. In aangenaam gezelschap. Hoewel. Is this a place to be or not to be? Ik moet eerst voorbij je burens, doorheen hun dubbele rij pronkgraven.

'Ik zal je nooit vergeten.'
'A perpétuité.'

Het lijkt verdacht veel op levenslange gevangenis. Dodenslange opsluiting. Niet iedereen ontsnapt eraan, zoals Christus. Op dag drie. Hoe deed hij het? En zonder helikopter. Zonder hulp van buitenaf. Op zijn vader kon hij niet rekenen. Dit gevoel is me bekend. Zijn companen hadden hem verraden. Toch lukte het hem. Jezus Superstar.

Benedictus XVI verklaart 498 Spaanse religieuzen zalig. 'Martelaren', gedood door de Republikeinen in hun strijd tegen de rechtse dictator Franco. Op zaligverklaring van ondermeer de Baskische priesters die het met de roden opnamen tegen Franco blijft het wachten. Ze krijgen niet eens kerkelijke toestemming voor een gedenkteken.

Steeds weer aan de kant van de onderdrukker. Lieve Jezus, mik die Ratz-Opus Dei-(k)narrenklok uit je tempel. En elk jaar opnieuw zal ik de drek van je schouders borstelen. Jij, mix van Superman & Spiderman. Schwarzenegger & Stallone. Fidel & Che. Obelix & Jean-Claude Van Damme.

*Dodenslang
lig je daar
dodenslang
Doden. Slang.*

*De tijd is
een hoer
een slet,
een slang*

*Sluipend
uur na uur
met haar muil
vol bijtend zuur.*

*'Ik vergeet je nooit'
vermaalt ze tot:
'ik eet je ooit'
alles moet dood.*

Zie ik het te zwart? De opwarming van de aarde allicht.

203.

Een priester spreekt over het eeuwig leven. Alsof hij er zelf geweest is. Jij bent er altijd al geweest. Geloof ik. Mijn kalotenafkomst die me parten speelt. Tweeduizend jaar Judeo-Christelijke beschaving in een verhaal van Bloed Zweet en Tranen. Daar bovenop: een jeugd in de pasvorm, volgens Het Boek der Openbaring. Met alle Dogmatisch Denken vandien. Waarom zou ik je blijven schrijven? Als ik niet stiekem hoopte dat jij er nog bent? In de hemel, zo mag ik hopen. Het is iets wat ik je toewens. Al heb je te kort geleefd om hem – de vous à moi – te verdienen. Een schop onder je kont. Dat verdien je.

Je oudste zoon zegt : hij heeft er niet om gevraagd van dood te vallen. Kan best kloppen. Maar wat koop ik ermee? Verlatingsangst. En brandend verlangen om je te kennen.

Ze hebben het met zijn allen over jou als over een hartelijk, minzaam, charismatisch vrolijk mens. Geen woorden maar daden. En ik moet het doen met de woorden van diegenen die je kenden. Ik wil graag hebben dat hun perceptie niet gekleurd wordt door het glanzend laagje van hun dierbare herinnering.

Ikzelf heb die niet. Sorry. Ik zal je hier dus blijven uitvinden als duister object van mijn onvervulde verlangens naar een vader op mensenmaat. Ik wil een vader. Een echte. Ik wil van je houden. Alles voor je doen. Door vuren gaan. Parels van Leonard Cohen zal ik hier aaneenrijgen voor jou.

*If all at once
you want to be
my father
take my hand
here I stand*

*If you want a boxer
I will step into the ring
and if you want a doctor
for your heart in trouble
I'll examine you*

*If you want a driver
climb inside your Traction
I've been running
through all these
promises you made*

*And could not keep
but an orphan never got
his father back
not by falling at your feet
like a dog in heat*

Ik wil geen mythe, geen fictie, geen bidprentje, geen verhalen van horen zeggen, geen postuum eerbetoon, geen grafsteen, geen deukhoed, geen Traction, geen Patagonische geschriften, geen Victoriaans buitengoed op de Kwaremont, geen krantenknipsels, geen mixed papa, geen brievenromanvader.

204. Het aanschouwen van de Allerhoogste, gaat dat op de duur niet vervelen? Opgenomen worden in Zijn Eeuwige Zaligheid. Zonder verdere behoefte? Niet eens een kaartje leggen met je maats. Niet eens de Slimste Mens willen worden. Niet eens een goed boek uit je bibliotheek bij de hand. Geen andere begeerte dan God aanschouwen. Geen knellend verlangen. Geen knallende begeerte. Geen brandende passie. Geen duistere fantasmen. Geen verwondering om morgenster en dageraad. Geen verrukking om de duizendkleurige herfstige okersoorten alom. Geen Eolische paradijsjes. Geen Amalfitaanse glinstering. Geen olijfdruppel op de geraspte look van je bruscetta.

Je kan je eeuwig leven houden. Ik neem vrede met het leven dat je me hebt gegeven. Met lieve mensen om me heen die er altijd wél voor me waren. Nu in hun eeuwig leven van liefde weer samen zijn. Ver weg, op hun zee van tederheid en bloemen.

In het oude hart van mijn herboren geboortestad Gent duiken, vermomd als indringers in Het Paard van Troje, oude geschriften van je op. Als een kind, als jouw kind vergaap ik me aan je prachtige handschrift. Sierlijke slierten naar je hoogste hemel. Serpentijnen naar mijn seizoen in de hel. Je verzen omtrent vriendschap brengen me soelaas. Net op zo'n dagje dat mijn laatste illusies daaromtrent kantelen, als gammele kantelen van het Gravensteen. Mooi wat je schrijft over je eigen vrienden in dit vergeten versje van jou, net voor je zelf de eeuwige nacht ingaat:

*Eén voor één
verdwijnen ze
als schimmen
in de nacht*

*aan Sint-Hermes
hoor ik de slagen
van het leven
van middernacht*

206. Als was het zijn kostbaarste kleinood schenkt je oudste zoon, de dichter in ons midden, (dichter bij jou) mij je Leuvense Studenten Liederboek. Van pure emotie drink ik zijn schenking net niet in de botervloed van mijn pannenkoek. Links onder je naam, in potlood lees ik:

*Tjingeling
den ijzerdraad
meiskens kussen
'n kan geen kwaad.*

Het is dus allemaal genetica. Jouw zondeval, mijn zondeval. Grootvader is ermee

begonnen. Vijf generaties erfzonde. Godzijdank om zoveel genot. Cantus post mortem:

*Het mooiste meisje
Kust hij niet
Hoog het hart
Hoog het lied!*

We beginnen in dat pannenkoekenhuis van de Gentse binnenstad net niet te zingen.

(Verbaasde blikken. Wat zitten die twee zonderlingen daar bijeen snuffelend in oude paperassen. Niet eens op disk. Niet eens op stick.)

Je liedboek ontvouwt zich als een complete genetische staalkaart. De doordruk van je volle leven, lieve papa. Je blauwbruk van het mijne. Ik dank de hemel om al je genietingen. Dat je dit aanstreepte, verhoogt nog mijn genot:

*'Anarchisten
willen we zijn
Ja dat voelen wij
Aan ons hartje
Ja dat voelen wij
Aan ons jeugdig hartje.*

Lichtjaren later vind ik me perfect terug in je verwondering:

*'t Zijn weiden als wiegende zeeën
Die groenen langs stroom en rivier,
Hier, vredige dorpkens, daar steeën
Die rijzen met torens vol zwier:*

*'t Zijn welige velden en wouden,
Of vlakten der heide vol rust,
Oh'k wil in mijn harte behouden
Die schoonheid, mijn oppersten lust.*

Verderop, meer voorspelbaar voor je prehistorische tijd, je lievelingsliederen in rood: Onze-Lieve Vrouw van Vlaanderen. Omdat ik Vlaming ben. Vliegt den Blauwvoet. Mijn persoonlijke voorkeur? Zal ik? Sorry voor je Vliegende Blauwvoet:

Mijn Pijpen

*Daar is misschien op aarde
Geen mensch, die ooit
een pijpennest
Als dit bijeen vergaarde
Ook roep ik soms:
De maat is vol*

Mais ceci n'est pas une pipe. Et auprès de ma blonde qu'il fait bon dormir. Doch, je beseft het dan al want je onderstreept het tot twee keer toe, als een waarschuwing.

Die ik mijn leven lang in de wind zal slaan:

*Plaisir d'amour
ne dure
qu'un moment
chagrin d'amour
dure toute la vie.*

Veel zin heb ik, om je laatste lied met jou te gaan uitschreeuwen vanop onze barchetta. Samen onderweg. Eindelijk. Eén keer. Zij het dan naar het dodeneiland San Michele. Dood in Venetië.

*Venite all'agile
Barchetta mia
Santa Lucia
Santa Lucia...*

207. In je liederenboek lees ik nog deze waarschuwing aan de lezer-zanger, vanwege het Katholiek Vlaams Hoog Studentenverbond:

*'Zoudt ge kritiek willen uitoefenen, wees dan niet voorbarig.
Ons werk is enkel een trachten geweest om u te bevredigen.'*

Ruimschoots bevredigd, papa. Ruim schoots. Ware het niet van die gestrekte hand op dat plaatje. Linkerhand dat wel. Maar wel geen vuist. Geen gestrekte middenvinger.

*Vita nostra brevis est
brevis finietur
Venit mors velociter
rapit nos atrociter
Nemini parcetur
Gaudeamus igitur!*

In je toespraak, opgedoken uit je hiervoor maals, blik je terug op de successen van Theater Voor Taal en Volk, met 'De Vreemdeling', 'Violetta' en 'Het Witte Paard.' In die speech vraag je de jonge acteurs geduld te hebben en vooral te kijken naar het voorbeeld van de ouderen.

'Want de weg naar het succes gaat niet ver rozen en ook die ouderen zijn ooit begonnen als figurant.'

Plus drie vellen keurig getypte doodoeners voor dergelijke avondvullende toespraken. Wat me in je betoog opvalt, is dat je het laatste zinnetje schrapt en met de pen vervangt.

'Uit en voor het volk. In dienst van de eeuwige kunst.'

En dan, doorstreept: 'Ter verdediging van de levensrechten van ons duurzaam Vlaamse volk.' In je herschrijving wordt dat: 'De levensrechten van onze duurzame en alhier zo bedreigde Vlaamse cultuur.'

Vijftig jaar later kan je toespraak nog dienen. Hier ons Bloed. Wanneer ons Recht? Te herschrijven als: 'Hier ons Geld. Wanneer Ons Recht?'

In dat Oneindige Verhaal van komen en gaan.

'Met de kunst dienen wij ons volk', schrijf je.

Het leven als theater. Het leven als kunst.

Je zegt dit alles in mijn geboortjaar. Een paar weken later ben je dood. Het mooie voorbeeld van de ouderen kan ik al meteen op mijn babybuikje schrijven. Dag little tin soldier.

Wie denk ik wel dat jij bent, doodgeboren vader van een levende baby?

Je-wou-niet-dood? Makkelijk praten heb je. Je verzorgt je niet. Je slaapt veel te weinig. Je wil overal tegelijk zijn. In je boeken. In je gedichten. In Patagonië. Bovenop de Mont Blanc. Bovenop de Jungfrau. Bovenop de Matterhorn. Op de Pontevecchio. In Montreux. Aan het Lago Maggiore. In Como. In Buenos Aires. In 't Konijntje. In Het Witte Paard. In de Mogador. In de gemeenteraad. In de weverij. In de spinnerij. In de ververij. Op de Estancia Anita. In de stoet. In de Cinema van bompa. In het oog van de storm. In Biarritz. In Oberammergau. In de ambiance. In Hotel de France. In het D'Hoppebos. Op de vlucht voor de Duitsers. In Paimpol. Je hebt alle tijd om te slapen, zeg je. Later, als je dood zal zijn. Dood. Je codewoord: Dood. Je toverwoord: Dood.

210. Dood. Je fidele J. is dood.

'Ik weet niet of ik ze nu allemaal terugzie', zegt ze me voor het eeuwig inslapen. En dat haar deur altijd voor me open blijft. Dan gaat ze voorgoed dicht, de deur. Dicht voor mij. Open voor haar. Ze komen allemaal naar het afscheid van J. Recht vanuit onze jongensjaren:

E. uit Desselgem.

J. uit Leupegem.

A. uit Flobecq.

Je dochter spreekt de woorden van liefde en tederheid die we samen op het mooiste papier hebben gekruld met de kalligrafische pen, hier aan mijn schrijftafel. We schrijven het als een Quatre Mains.

Alles komt boven. Jij, wat je dochter vertelt. Mama, wat ik erover vertel. Les autres, wat we er samen over vertellen. J. wat je oudste zoon erover schrijft. In zijn mooiste gedicht met erin het gemis van àl je kinderen.

Goed dat we nu Pachelbel hebben. En Bach. Altijd weer dat vasthangen aan wat er allang niet meer is. Dat verlangen naar wat nooit terugkomt. Meer dan ooit heb ik zin om dit alles één keer voor goed los te laten. En dan. Dan kom jij weer om de hoek. Je

was altijd al om het hoekje.

211. Ik vraag me af of J. bij wijze van terugzien nog eens al haar kookkunsten voor je etaleert. Als ik vanuit mijn schrijfstek hierboven naar jullie kijk, hoort niemand mijn schreeuw van binnen. Dwars door de vriesnacht.

Ik kijk naar jullie als naar een ver feest waarvoor ik nog te jong ben. Te jong? Je bent nooit te jong om te gaan. Voorbeeldig vaderfiguur ben je: je leert je kinderen vroeg dood te gaan. Dat rebelse dwarsliggen zal ik van grootvader hebben. Aan hem dank ik mijn overleving, zonder jou. Want hij is er wel, grootvader.

Mijn handje op het zijne.

212. *'Ik weet niet of ik je vader en de anderen nu allemaal terugzie, jongen', zei de lieve J. me.*

De dood voor ogen.

En toen daagde het.

Werd alles glashelder .

Ik hoef je niet langer te schrijven.

Ik hoef je niet langer te zoeken.

Ik hoef niet langer naar je te verlangen.

Ik hoef je niet terug te zien.

Wat zou ik je moeten terugzien?

Anders dan J. ken ik je niet eens.

Laat staan dat ik je dan al zou herkennen.

De Vreemdeling.

Dat zal je voor me blijven.

Vader van horen zeggen.

Een hersenschim. Een spook.

Sorry, ik geloof niet in spoken.

Hier laat ik los wat er nooit was. Voorgoed.

Je blijft voor altijd de missing link in mijn verhaal.

Maar het hoeft allemaal niet meer.

Ik wil niet langer graven in een verleden dat mijn heden beklemmt.

Je kleinkinderen, je achterkleinkind: ze bestaan écht.

Op hen richt ik nu voluit mijn blik.

Ongehinderd voortaan door herinneringen aan wat er nooit was. Geen adieu, papieren papa.

Ik haal je door de versnipperaar.

Confetti maak ik van jou.

De koning te rijk ben ik zonder jou.

Narrenkoning? Mij goed.

Maar dan wel een zonder kwelduivels.

Het is laat in mijn leven.

De hoogste tijd.

Laat het feest beginnen!

Vader... Dag.

SLOT.